

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

“BİR KADININ HİSLERİ HER ŞEYİ,
KELİMELERE VE BİLİNCE İHTİYAÇ
DUYMAKSIZIN BİLİR.”

STEFAN ZWEIG

BİLİNMEYEN
BİR KADININ
MEKTUBU

—
BİR KADININ
HAYATINDAN
24 SAAT

3. BASKI
Çeviri: ESEN TEZEL

♥ can
uzun öykü

STEFAN ZWEIG

BİLİNMEYEN BİR
KADININ MEKTUBU

BİR KADININ
HAYATINDAN 24 SAAT

Brief einer Unbekannten - 24 Stunden aus dem Leben einer Frau, Stefan Zweig
© 2017, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2017

3. basım: Eylül 2017, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 5 000 adet yapılmıştır.

Editör: Nükhet Polat

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ, Burçak Başpınar

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 12584

ISBN 978-975-07-3437-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

STEFAN ZWEIG

BİLİNMEYEN BİR
KADININ MEKTUBU

BİR KADININ
HAYATINDAN 24 SAAT

UZUN ÖYKÜ

Almanca aslından çeviren

Esen Tezel

Stefan Zweig'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Dünün Dünyası, 1985

Amok Koşucusu, 1990

Yarının Tarihi, 1991

Lyon'da Düğün, 1992

İnsanlığın Yıldızının Parladığı Anlar, 1995

Joseph Fouché, 1996

Günlükler, 1997

Satranç, 1997

Değişim Rüzgârı, 1998

Amerigo, 2005

Sabırsız Yürek, 2006

Marie Antoinette, 2006

Rotterdamlı Erasmus, 2008

Balzac, 2009

Macellan, 2010

Hayatın Mucizeleri, 2011

Montaigne, 2012

Vicdan Zorbalığı Karşı ya da

Castellio Calvin'e, 2014

Üç Usta: Balzac, Dickens,

Dostoyevski, 2015

Mary Stuart, 2016

Şeytanla Savaş: Hölderlin, Kleist,

Nietzsche, 2017

Kendi Hayatını Yazan Üç Yazar:

Casanova, Stendhal, Tolstoy, 2017

STEFAN ZWEIG, 1881'de Viyana'da doğdu. Avusturya, Fransa ve Almanya'da öğrenim gördü. Savaş karşıtı kişiliğiyle dikkat çekti. 1919-1934 yılları arasında Salzburg'da yaşadı, Nazilerin baskısı yüzünden Salzburg'u terk etmek zorunda kaldı. 1938'de İngiltere'ye, 1939'da New York'a gitti, birkaç ay sonra da Brezilya'ya yerleşti. Önceleri Verlaine, Baudelaire ve Verhaeren çevirileriyle tanındı, ilk şiirlerini ise 1901'de yayımladı. Çok sayıda deneme, öykü, uzun öykünün yanı sıra büyük bir ustalıkla kaleme aldığı yaşamöyküleriyle de ünlüdür. Psikolojiye ve Freud'un öğretisine duyduğu yoğun ilgi, Zweig'ın derin karakter incelemelerinde ifade bulur. Özellikle tarihsel karakterler üzerine yazdığı yorumlar ve yaşamöyküleri, psikolojik çözümlemeler bakımından son derece zengindir. Zweig, Avrupa'nın içine düştüğü siyasi duruma dayanamayarak 1942'de Brezilya'da karısıyla birlikte intihar etti.

ESEN TEZEL, 1978'de İstanbul'da doğdu. Alman Lisesi'ni ve İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Bölümü'nü bitirdi. Franz Kafka, Stefan Zweig, Thomas Mann, Emine Sevgi Özdamar, Cees Nooteboom gibi yazarların yapıtlarını dilimize kazandırdı. Halen serbest editör ve çevirmen olarak çalışmaktadır.

BİLİNMEYEN BİR
KADININ MEKTUBU

Tanınmış roman yazarı R., dağlara yaptığı üç günlük dinlendirici geziden sabahın erken saatlerinde Viyana'ya döndüğünde, tren garından aldığı gazetenin tarihine göz atar atmaz o gün doğum günü olduğunu hatırladı. Kırk birinci, diye geçirdi içinden çabucak ve bu tespit ona kendini ne iyi ne de kötü hissettirdi. Gazetenin hışırtılı sayfalarını ayaküstü karıştırdıktan sonra bir araba kiralarak evine gitti. Uşağı, o yokken yapılan iki ziyareti ve gelen birkaç telefonu bildirdikten sonra birikmiş mektupları bir tepside getirdi. R. onlara kayıtsızca göz gezdirdi, göndereni kendisi için önemli olan birkaç tanesinin zarfını açtı; tanımadığı bir elyazısıyla yazılmış, fazla kalın görünen bir mektubu önce bir kenara bıraktı. Bu arada çayı gelmişti; koltuğa rahatça yayıldı, bir kez daha gazeteyi ve birkaç dergiyi karıştırdı, sonra bir puro yaktı ve kenara koyduğu mektubu tekrar eline aldı.

Mektup daha önce hiç görmediği, huzursuz bir kadın elyazısıyla alelacele kaleme alınmış, daha ziyade müsveddeyi andıran iki düzine sayfadan oluşuyordu. İçinde unutulmuş bir not olabilir mi diye gayriihtiyari bir kez daha zarfı yokladı. Ancak zarf boştu ve tıpkı mektup gibi onun da üzerinde ne gönderenin adresi ne de imza vardı. Tuhaf şey, diye düşündü ve mektubu tekrar eline aldı.

“Beni hiç tanımamış olan sana,” yazıyordu yukarıda hitap ve başlık olarak. Şaşkın bir halde kalakaldı: Bu yazılan kendisine mi yönelikti, yoksa hayalî bir insana mı? Birden merakı uyandı. Ve mektubu okumaya başladı:

“Dün çocuğum öldü – bu küçük, narin hayat için üç gün üç gece ölümle mücadele ettim, grip onun o zavallı, sıcak bedenini ateşler içinde titretirken kırk saat boyunca başucunda oturdum. Kor gibi yanan alnına soğuk bezler koydum, çırpınan küçük ellerini gece gündüz tuttum. Üçüncü akşam pes ettim. Gözlerimi açık tutamıyordum, ben farkında olmadan kapanıyorlardı. Sert koltukta üç-dört saat uyumuşum, o arada ölüm onu almış. Zavallı, tatlı yavrucak şimdi orada, daracık çocuk yatağında, öldüğü haliyle yatıyor; sadece gözlerini, o zeki bakışlı kahverengi gözlerini kapatıp ellerini beyaz pijamasının üzerinde kavuşturdular; yatağının dört ucunda dört mum yanıyor. Ona bakmaya cesaret edemiyorum, kımıldamaya cesaret edemiyorum, çünkü mumlar titrediğinde, oğlumun yüzünde ve sımsıkı kapalı ağzında gölgeler oynuyor, o zaman da yüz hatları hareket ediyormuş gibi oluyor; sanki ölmemiş, uyanıp o incecik sesiyle bana çocuksu şefkatiyle bir şey söyleyecekmiş gibi geliyor. Ama biliyorum ki öldü, bir kez daha ümitlenmemek, bir kez daha hayal kırıklığına uğramamak için artık ona bakmak istemiyorum. Biliyorum, biliyorum, dün çocuğum öldü – artık benim için dünyada yalnız sen varsın, yalnız sen, benim kim olduğumu bilmeyen, şu anda her şeyden habersiz gönül eğlendiren, bir şeylerle ya da birileriyle hoşça vakit geçiren sen. Yalnız sen, beni hiç tanımamış olan ve daima sevdiğim sen.

Beşinci mumu alıp sana bu mektubu yazdığım masaya koydum. Çünkü ruhumdakileri haykırmadan ölü çocuğumla yalnız kalamam ve bu korkunç anda sana değil

de kime sesleneceğim, sen ki benim her şeyimdin ve her şeyimsin! Belki çok açık konuşamıyorum, belki beni anlamıyorsun – kafamda bir ağırlık var, şakaklarım atıyor, eklemlerim öylesine ağrıyor ki... Sanırım ateşim yükseldi, sinsice sürünerek kapı kapı gezen grip herhalde bana da geçti; aslında bu iyi olur, çünkü o zaman çocuğumla beraber ben de giderim ve kendime bir şey yapmak zorunda kalmam. Bazen gözlerim kararıyor, belki bu mektubu bile bitiremeyeceğim – ama bir kez olsun, sadece bir kez olsun sana, beni hiç tanımamış olan sana seslenmek için bütün gücümü toplamak istiyorum sevgilim.

Bir tek sana seslenmek, sana ilk kez her şeyi anlatmak istiyorum; aslında daima sana ait olan ve hiç bilmediğin bütün hayatımı öğrenmelisin. Fakat sırrım ancak ben öldükten sonra, bana cevap vermek zorunda kalmayacağın zaman, eklemlerimi kâh soğuktan kâh sıcaktan titreten şey hakikaten sonum olduğunda sana ulaşacak. Yaşamaya devam edersem bu mektubu yırtar atar ve şimdiye dek nasıl sustuysam bundan sonra da öyle susarım. Fakat eğer mektubum eline geçtiyse bil ki burada bir ölü sana hayatını anlatıyor; yaşadığı ilk dakikadan son dakikaya kadar sana ait olan hayatını. Sözlerimden korkma: Bir ölü artık hiçbir şey istemez; ne aşk ne merhamet ne de teselli... Benim senden istediğim tek şey, sana sığınan acımın dile getirdiği her şeye inanman. Bütün anlattıklarına inan, bir tek bunu rica ediyorum senden: İnsan biricik yavrusunun ölüm ânında yalan söylemez.

Sana tüm hayatımı, ancak seni tanıdığım gün gerçek anlamda başlayan bu hayatı anlatacağım. Ondan öncesi, hafızamın nüfuz edemediği bulanık bir karmaşa, her tarafını örümcek ağları sarmış, tozlu, kalbimin hatırlamadığı belli belirsiz birtakım nesneler ve insanlarla dolu bir mahzen. Sen geldiğinde ben on üç yaşındaydım ve halen oturmakta olduğun binada, şu anda bu mektubu, hayatımın

son nefesini elinde tuttuğun binada, aynı koridorda, seninkinin tam karşısındaki dairede oturuyordum. Kuşkusuz bizi, bir mali müşavirden dul kalan yoksul bir kadınla (daima matem elbisesi giyerdi) onun yeniyetme, sıska kızını hatırlamazsın –çok kendi halimizdeydik, adeta küçük burjuva yoksulluğumuza gömülmüştük– belki de ismimizi hiç duymadın, çünkü dairemizin kapısında isim tabelası yoktu ve kimse gelmez, kimse bizi sormazdı. Hem zaten üzerinden çok zaman geçti, on beş-on altı yıl, hayır, kuşkusuz hatırlamazsın sevgilim ama ben, ah, ben her ayrıntıyı tutkuyla hatırlıyorum, bugün gibi aklımda olan o günü, hayır, o ânı, ilk kez senden bahsedildiğini duyduğum, seni ilk gördüğüm ânı; nasıl hatırlamam, benim için hayat o zaman başladı. Sabırlı ol sevgilim, sana her şeyi başından, en başından anlatacağım, yalvarırım on beş dakika beni dinlemekten yorulma, çünkü ben hayatım boyunca seni sevmekten yorulmadım.

Sen binaya taşınmadan önce o evde çirkin, kötü, kavgaya yer arayan insanlar oturuyordu. Yoksullardı ve en çok komşularının, yani bizim yoksulluğumuzdan nefret ederlerdi, çünkü bu yoksulluğun onların o seviyesiz, alt tabaka kabalıklarıyla en ufak bir ortak yönü yoktu. Adam ayyaştı ve karısını dövüyordu, sık sık gecenin bir yarısı düşen sandalyelerin ve şangır şungur kırılan tabakların sesine uyanıyorduk; hatta bir keresinde kadın dayaktan ağzı burnu kan içinde, saçı başı dağılmış vaziyette merdivene fırladı, sarhoş kocası da insanlar evlerinden çıkıp onu polis çağırmakla tehdit edene dek arkasından böğürüp durdu. Annem başından itibaren onlarla her türlü münasebetten kaçınmış ve bana çocuklarıyla konuşmayı yasaklamıştı, onlar da her fırsatta benden bunun öcünü alıyorlardı. Beni sokakta gördüklerinde arkamdan bağırarak ayıp sözler söylüyorlardı; hatta bir keresinde, sıkıştırılmış kartoplarını bana öyle bir fırlatmışlardı ki, al-

nım kanamıştı. Bütün bina ortak bir içgüdüyle bu insanlardan nefret ediyordu; dolayısıyla bir gün beklenmedik bir olay nedeniyle –sanırım adam hırsızlıktan hapse atılmıştı– pılı pırtıyı toplayıp evden taşınmak zorunda kaldıklarında hepimiz derin bir nefes aldık. Binamızın kapısındaki kiralık ilanı birkaç gün durdu, sonra çıkarıldı ve bir yazarın, yalnız yaşayan, sessiz sakin bir beyefendinin evi tuttuğu haberi kapıcı vasıtasıyla hızla yayıldı. Senin adını ilk kez o zaman duydum.

Birkaç gün sonra, evi pasaklı eski kiracılarının arkasından pırıl pırıl hale getirmek üzere badanacılar, boyacılar, temizlikçiler, duvar kâğıdı ustaları sökün etti; evden çakma, vurma, silme, kazıma sesleri geliyordu ama annem bu durumdan memnundu, karşıdaki o pis meyhaneden nihayet kurtulduğumuzu söylüyordu. Seni taşınma sırasında bile görmedim; bütün bu işlere uşağın, sessiz ve kontrollü bir biçimde her şeyi yukarıdan yöneten, ufak tefek, ciddi tavırlı, kır saçlı üst tabaka uşağı nezaret ediyordu. Hepimizi çok etkilemişti; çünkü birincisi, kenar mahalledeki binamızda bir üst tabaka uşağı çok yeni bir şeydi ve ikincisi, herkese fevkalade nazik davranıyor ama bir basamakta dikilip hizmetçilerle ahbaplık da etmiyordu. Daha ilk günden itibaren annemi hanımefendi sayarak saygıyla selamladı, benim gibi bir ufaklığa karşı bile daima içten ve ciddiydi. Senin adını andığında bunu daima büyük bir hürmetle, özel bir saygıyla yapıyordu; sana, alışlagelmiş uşaklığın çok ötesinde bir hisle bağlı olduğu hemen anlaşılıyordu. Bunun için onu, o iyi yürekli, ihtiyar Johann'ı ne çok sevdim; ama daima senin etrafında bulunup sana hizmet etme şansına sahip olduğu için kıskandım da.

Sevgilim, sana bütün bunları, bu neredeyse gülünç ayrıntıları anlatıyorum ki, ben olan o ürkek, gözü korkmuş çocuk üzerinde daha başından itibaren nasıl böyle

bir etki yaratabildiğini anlayasın. Daha sen bizzat hayatıma girmeden önce, etrafını saran bir hale, zenginlik, sıradışılık ve gizemden oluşan bir tesir alanı vardı; kenar mahalledeki o küçük binada yaşayan bizler (çünkü çerçevesi dar bir hayatı olan insanlar daima kapılarının önündeki her yeni şeye merak duyarlar), taşınmanı dört gözle bekliyorduk. Hele bir öğle sonrası okuldan gelip mobilya kamyonunu evin önünde görünce bendeki merak iyice arttı. Çoğu eşyayı, ağır parçaları hamallar yukarı çıkarmışlardı, şimdi daha küçük parçalar tek tek taşınıyordu; her şeye gönlümce şaşırabilmek için kapıda durdum, çünkü sana ait bütün objeler daha önce hiç görmediğim tarzda kendine özgü ve farklıydı: Hint tanrıalarının tasvirleri, İtalyan heykelleri, çok parlak renklerde, kocaman tablolar ve son olarak kitaplar geldi; imkân ihtimal veremeyeceğim kadar çok sayıda ve güzellikte kitap. Hepsi kapıda üst üste yığıldı, uşak onları teslim aldı ve saplı bir tüy süpürgeyle, özenli bir biçimde her birinin tozunu temizledi. O sırada ben gittikçe büyüyen yığının etrafında geziniyordum, uşak beni kovmuyor ama yaklaştırmaya da teşvik etmiyordu; o nedenle, aslında içimden bazılarını kaplayan yumuşak deriye dokunmak geldiği halde hiçbirine el sürmeye cesaret edemedim. Sadece yandan attığım ürkek bakışlarla isimlerini gördüm: Aralarında Fransızca, İngilizce ve anlamadığım başka dillerde olanlar vardı. Sanırım hepsine saatlerce bakabilirdim; derken annem beni içeri çağırdı.

Henüz seni tanımadığım halde bütün gece seni düşündüm. Bende sadece, her şeyden çok sevdiğim ve dönüp dönüp okuduğum, parçalanmış karton kapaklı bir düzine ucuz kitap vardı. Ve şimdi, bu bir sürü harikula-de kitaba sahip ve onları okumuş olan, bütün bu dilleri bilen, hem böylesine zengin hem böylesine kültürlü birinin nasıl bir insan olduğu sorusu kafamı kurcalıyordu. İçimde bu bir sürü kitap imgesiyle bağlantılı, ulvi deni-

lebilecek bir saygı doğmuştu. Seni gözümde canlandır-
maya çalışıyordum: Gözlüklü, beyaz ve uzun sakallı,
yaşlı bir adamdın, tıpkı coğrafya öğretmenimiz gibi ama
çok daha müşfik, çok daha yakışıklı ve çok daha yumu-
şak – senin yakışıklılığından daha o zaman, yaşlı bir
adam olduğunu düşünürken bile nasıl bu kadar emin-
dim bilmiyorum. O gece, henüz seni tanımazken, ilk kez
seni rüyamda gördüm.

Ertesi gün taşındın ama o kadar gözetlememe rağ-
men seninle karşılaşamadım – merakım arttıkça artıyor-
du. Üçüncü gün nihayet seni gördüm ve bu benim için
son derece sarsıcı bir sürpriz oldu, çünkü kafamdaki ço-
cuksu Tanrı baba imgesiyle tamamen alakasız, bambaş-
kaydın. Ben gözlüklü, iyi yürekli bir ihtiyar hayal eder-
ken sen geldin – ah, sen, hiç değişmeyen, yılların kayıt-
sızca sıyrıp geçtiği adam; tıpkı bugünkü gibiydin! Üze-
rinde açık kahverengi, çok şık bir spor kıyafet vardı; bir
oğlan çocuğununkini andıran, eşsiz hafiflikteki adımla-
rınla basamakları ikişer ikişer çıkarak yukarı geliyordun.
Şapkan elindeydi; o aydınlık, hayat dolu yüzüne ve genç
erkeklerle özgü saçlarına anlatılamayacak bir hayretle
baktım: Bu kadar genç, bu kadar hoş, bu kadar çevik,
ince ve zarif olduğunu görünce hakikaten hayretten do-
nakalmıştım. Ve ne tuhaftır ki, benim ve başkalarının
sende tamamen kendine has bir özellik olarak her sefe-
rinde bir tür şaşkınlıkla hissettiğimiz şeyi daha o ilk sani-
yede çok net bir biçimde algıladım: Çift mizaçlı bir in-
sandın; bir yanıla sıcakkanlı, akıllı bir karış havada, oyun
ve maceraya son derece düşkün bir oğlan çocuğu, diğer
yanıyla sanatında müsamahasızca ciddi, sorumluluk sa-
hibi, sonsuz bilgili ve kültürlü bir adam. Herkesin sende
sonradan sezdiği şeyi ben farkında olmadan daha baştan
görmüştüm; ikili bir hayat yaşıyordun, bu hayatın bir
yüzü aydınlık ve dünyaya açık, sadece senin bildiğin di-

ğeri ise alabildiğine karanlıktı; bu derin ikiliği, varoluşunun gizemini ben on üç yaşında bir kız çocuğu sıfatıyla, büyüne kapılarak daha ilk bakışta hissettim.

Bir çocuk olan benim için nasıl bir mucize, ne cazip bir bulmaca olduğunu anlıyor musun sevgilim? Kitaplar yazdığı, o diğer büyük dünyada ünlü olduğu için derinden saygı duyulan birinin aslında genç, zarif, oğlan çocuğu gibi neşeli, yirmi beş yaşında bir adam olduğunu birdenbire keşfetmek! Bilmem söylememe gerek var mı, o günden itibaren evimizde, bütün o zavallı çocuk dünyamda senden başka hiçbir şeyle ilgilenmedim, on üç yaşındaki bir kızın tüm dik kafalılığı, tüm o kırılmaz inadıyla senin hayatına, senin varoluşuna kafayı taktım. Seni gözlüyordum, alışkanlıklarını gözlüyordum, sana gelen insanları gözlüyordum ve bütün bunlar bizzat sana olan merakımı azaltacağına artırıyordu, çünkü benliğindeki ikilik bu ziyaretlerin çeşitliliğinde de ortaya çıkıyordu. Genç insanlar, birlikteyken güldüğün ve keyifli görüldüğün arkadaşların, üstü başı dökülen öğrenciler, bir de arabaları kapıya yanaşan hanımlar geliyordu; bir keresinde operanın müdürü, daha önce sadece nota sehпасının başında uzaktan saygıyla izlediğim büyük orkestra şefi geldi, sonra yine henüz ticaret okuluna giden ve mahcup bir edayla kapıdan içeri giriveren genç kızlar, genel olarak çok, pek çok kadın... Buna rağmen aklıma bir şey gelmiyordu, bir sabah okula giderken bütün yüzünü tülle örtmüş bir hanımın dairenden çıkışını gördüğümde de gelmedi; henüz on üç yaşındaydım ve seni gözetleyip gizlice dinlerken duyduğum tutkulu merak, bir çocuğun içindeki haliyle henüz aşk olduğunu bilmiyordu.

Fakat tümüyle ve sonsuza dek sende kaybolduğum günü ve ânı çok iyi hatırlıyorum sevgilim. Okuldan bir arkadaşım ile yürüyüş yapmış, bina kapısının önünde gevezelik ediyorduk. Tam o sırada bir araba yanaştı, durdu ve

sen, beni bugün bile hâlâ heyecanlandıran o sabırsız, çevik hareketlerinle direksiyondan atlayıp kapıya yöneldin. İstem dışı bir güç beni sana kapıyı açmaya zorladı, birden önüne çıkıverdim, az kalsın çarpışacaktık. Bana o şefkati andıran, sıcak, yumuşak, insanı sarıp sarmalayan bakışınla baktın, adeta –evet, bunu ifade edecek başka kelime bulamıyorum– şefkatle gülümsedin ve çok hafif, neredeyse mahrem bir sesle şöyle dedin: ‘Çok teşekkürler fräulein.’

Hepsi buydu sevgilim; ama o andan itibaren, o yumuşak, şefkatli bakışı hissettiğimden beri senin esirin oldum. Sonradan, çok kısa bir süre sonra öğrendim ki o kucaklayıcı, kendine çeken, insanı sarıp sarmalayan ama bir yandan da soyan bakışı, o doğuştan baştan çıkarıcı bakışını, seninle herhangi bir teması olan her kadına bahşediyordun, sana satış yapan her tezgâhtar kıza, sana kapıyı açan her hizmetçiye; o bakış sendeki bilinçli bir istenç ve eğilimin sonucu değildi: Kadınlara olan şefkatin, onlara yönelen bakışını sen farkında bile olmadan yumuşak ve sıcak kılıyordu. Ama on üç yaşında bir çocuk olan ben bunu sezemedim: Ateşe atlamış gibiydim. Gösterdiğin şefkatin sadece bana, bir tek bana yönelik olduğunu sandım ve içimdeki, o sırada karşında duran yeniyetmenin içindeki kadın, tek bir saniye içinde uyanarak sonsuza dek senin esirin oldu.

‘Kimdi o?’ diye sordu arkadaşım. Hemen cevap veremedim. Adını söylemek benim için imkânsızdı: O bir saniye, o biricik saniye içinde benim için kutsal hale gelmiş, benim sırrım olmuştu. ‘Aman, bizim binada oturan bir adam,’ diye kekeledim beceriksizce. ‘O zaman sana baktığında niye kıpkırmızı oldun?’ diye dalga geçti meraklı bir çocuğun tüm hainliğiyle. Tam da sırrıma kinayeli bir dille dokunduğu için yanaklarıma daha da fazla kan yürüdü. Utangaçlıktan kabalaştım. ‘Geri zekâlî!’ dedim terslenererek; içimden onu boğmak geliyordu. Ama o daha da yük-

sek bir sesle ve alaycı bir tavırla gülmeye başladı; sonunda gözlerime çaresiz öfkemin neden olduğu yaşlar dolduğunu hissettim. Onu orada bırakıp koşarak yukarı çıktım.

O saniyeden itibaren seni sevdim. Biliyorum, kadınlar sana, senin gibi şımartılan bir erkeğe bu sözcüğü sık sık söylemişlerdir. Ama inan bana, kimse seni ben olan ve senin için daima öyle kalacak bu varlık kadar esirce, köpekçe, böylesi bir sadakatle sevmemiştir; çünkü yeryüzündeki hiçbir şey, bir çocuğun karanlıktan gelen, fark edilmemiş aşkına benzemez, o aşk yetişkin bir kadının arzulu ama yine de ister istemez talepkâr aşkının asla olamayacağı kadar ümitsiz, verici, mütevazı, fırsat kollayıcı ve tutkuludur. Sadece yalnız çocuklar bütün tutkularını derli toplu tutabilirler; diğerleri içlerindeki bu duyguyu arkadaşlarıyla gevezelik ederek tüketirler, mahremiyetlerle aşındırırlar, aşk hakkında çok şey duymuş, çok şey okumuşlardır ve onun ortak bir kader olduğunu bilirler. Aşkla, bir oyuncakla oynar gibi oynar, tıpkı oğlanların ilk sigaralarıyla yaptıkları gibi onunla caka satarlar. Ama benim, benim duygularımı açabileceğim kimsem yoktu; kimse bana yol göstermiyor, beni uyarmıyordu, tecrübesiz ve bilgisizdim: Bir uçuruma atlarcasına kaderime atladım. İçimde büyüyüp birdenbire ortaya çıkan her şeyin tek yakını sendin, senin hayalindi: Babam çoktan ölmüştü, annem mütemadiyen mutsuz, sıkıntılı ruh hali ve maaşlı dul ürkekliğiyle bana uzaktı, yarı yozlaşmış okul arkadaşlarım, benim son tutkum olan şeyle hoppaca oynadıkları için bana itici geliyorlardı – dolayısıyla normalde kırılıp dağılan her şeyi, bastırılan ve tekrar tekrar, sabırsızca taşan bütün varlığımı senin önüne attım. Sen benim –nasıl söylesem bilmiyorum, her mukayese yetersiz geliyor– sen benim her şeyimdin, bütün hayatımdın. Her şey yalnız seninle ilişkisi ölçüsünde var oluyordu, benim varoluşumdaki her şey

ancak seninle bağlantılı olduğu müddetçe anlam kazanıyordu. Bütün hayatımı dönüştürmüştün. O zamana kadar okulda ilgisiz ve vasatken birden en başarılı öğrenci olmuştum, kitapları sevdiğini bildiğim için gecenin geç saatlerine kadar binlerce kitap okuyordum, müziği sevdiğine inandığım için annemi hayretler içinde bırakarak birdenbire, neredeyse inat sayılabilecek bir kararlılıkla piyano çalışmaya başlamıştım. Sırf sana hoş ve düzgün görünmek için elbiselerimi temizleyip onarıyordum ve eski okul önlüğümün (annemin ev elbisesinden bozmaydı) sol tarafında, çıkmayan, dört köşe bir leke olması benim için bir felaketti. Lekeyi fark edip beni aşağılamandan korkuyor, o nedenle merdiveni çıkarken daima okul çantamı lekenin üzerine bastırıyor, bir yandan da onu göreceksin diye korkudan tir tir titriyordum. Oysa ne budalalıktı; bir daha bana hiç, neredeyse hiç bakmadın.

Her şeye rağmen esasen bütün gün yaptığım tek şey seni beklemek ve gözetlemektir. Kapımızda küçük, kenarları pirinçten bir gözetleme deliğı vardı, yuvarlak boşluktan senin tam karşıdaki kapın görünüyordu. Bu gözetleme deliğı –hayır, sakın gülme sevgilim, bugün bile, bugün bile o anlardan utanmıyorum!– benim dış dünyaya açılan gözümdü; orada, evimizin buz gibi girişinde, annemin huylanmasından korka korka oturdum, aylar, yıllar boyunca, elimde bir kitap, her öğleden sonra pusuya yatarak, bir enstrüman teli gibi gergin ve senin varlığın o tele dokunduğunda ses vererek. Sürekli çevrende, sürekli gerilim ve hareket halindeydim ama sen bunu, çantanda taşıdığın ve karanlıkta sabırla zamanı ölçen, duyulmaz kalp atışlarıyla yollarına eşlik eden ve telaşlı bakışının tik tak eden saniyelerin ancak milyonda birinde uğradığı saatini çalıştıran yayın gerilimi kadar az hissediyordun. Hakkında her şeyi biliyordum, her alışkanlığına, her kravatına, her takım elbisene vâkıfım, çok geçmeden tek tek ah-

haplarını da tanıyıp ayırt etmeye başlayarak onları sevdiklerim ve sinir olduklarım diye ikiye ayırdım: On üç yaşından on altı yaşına kadar her ânı sende yaşadım. Ah, bilsen ne sersemlikler yaptım! Tuttuğun kapı tokmağını öptüm, binaya girerken attığın bir puro izmaritini aldım; benim için kutsal bir izmaritti, çünkü ona dudakların değmişti. Hangi odanda ışık yandığını görmek ve böylece senin varlığını, görünmez varlığını daha bir bilerek hissetmek için akşamları belki yüz kez bir bahane bulup sokağa fırlıyordum. Ve seyahate çıktığın haftalarda –ne zaman iyi yürekli Johann’ın senin sarı valizini aşağı indirdiğini görsen korkudan kalbim tekliyordu– işte o haftalarda hayatım ölü ve anlamsızdı. Bir karış suratla, can sıkıntısı içinde, küskün küskün ortalıkta dolanıyor, annem ağlamaktan kıpkırmızı olmuş gözlerime bakıp ümitsizliğimi anlama-sın diye azami dikkat gösteriyordum.

Biliyorum, bütün bu anlattıklarım yersiz aşırılıklar, çocukça budalalıklar. Bunlardan utanmalıydım ama utanmadım, çünkü sana olan aşkım hiçbir zaman bu çocuksu taşkınlıklarda olduğundan daha temiz ve tutkulu değildi. O zamanlar nasıl seninle, beni sima olarak tanımayan seninle, yaşadığımı saatlerce, günlerce anlatabilirim; tanıımıyordun, çünkü seninle merdivende karşılaştığımızda, eğer kaçış yoksa, yakıcı bakışlarından korkup başımı eğerek tıpkı ateş onu yakmasın diye kendini suya bırakan biri gibi yanından geçip gidiyordum. Senin için çok gerilerde kalan o yılları sana saatlerce, günlerce anlatabilir, hayatının bütün takvimini önüne serebilirim ama seni sıkmak, sana eziyet etmek istemiyorum. Sadece çocukluğumun en güzel anısını anlatmak isterim ama yalvarırım dalga geçme, çünkü çok küçük bir şey; ama bir çocuk olan benim için sonsuz önemliydi. Sanırım bir pazar günüydü. Sen seyahatteydin ve uşağın, dövdüğü ağır halıları evin açık kapısından içeri sürüklüyordu. İyi

yürekli adam onları taşımakta zorlanıyordu, ben de ani bir cesaret hamlesiyle gidip ona yardım teklif ettim. Şaşırmıştı ama izin verdi, böylece –sana şu kadarını söyleyeyim, çok büyük, neredeyse dinî bir hürmetle!– evinin içini, senin dünyanı, hep başında oturduğun ve üzerindeki mavi kristal vazoda birkaç çiçek duran çalışma masasını gördüm. Dolaplarını, tablolarını, kitaplarını... Gerçi bu senin hayatına hırsız gibi atılmış, kaçamak bir bakıştı; çünkü Johann, o sadık adam, kuşkusuz daha ayrıntılı incelememe engel olurdu, yine de o bir tek bakışla ortamın bütün havasını içime çekerek seninle dolu sonsuz hayallerim ve rüyalarım için gereken besini almış oldum.

O dakika, o çabucak geçen dakika, çocukluğumun en mutlu dakikasıydı. Bunu sana anlatmak istedim ki sen, beni hiç tanımamış olan sen, bir hayatın nasıl sana bağlı olduğunu ve seninle geçip gittiğini nihayet sezmeye başlayasın. Bir bunu anlatmak istedim, bir de diğerini, ne yazık ki hemen ardından gelen o korkunç ânı... Dedim ya, senin yüzünden her şeyi unutmuştum; anneme göz kulak olmuyor, hiç kimseyle ilgilenmiyordum. Yaşlıca bir beyefendinin, annemin uzaktan akrabası olan Innsbruck'lu bir tüccarın sık sık bize gelip uzun süre kalmasına da bir anlam yüklememiştim, hatta hoşuma bile gidiyordu, çünkü adam annemi ara sıra tiyatroya götürüyordu, böylece ben de yalnız kalıp seni düşünebiliyor, seni gözetleyebiliyordum; bu benim en büyük, hatta tek mutluluğumdu. Bir gün annem biraz resmî bir dille beni odasına çağırırdı; önemli bir konuda konuşmak istiyordu. Bembez kesildim, birden küt küt atmaya başlayan kalbimin sesini duyuyordum; bir şeyler sezmiş, anlamış olabilir miydi? Aklıma ilk gelen sendin, beni dünyaya bağlayan sırdı. Ama asıl annem ezilip büzülüyordu, beni birkaç kez şefkatle öptü (ki normalde hiç yapmazdı), divanda yanına oturttu, sonra da duraksayarak ve utanarak dul

bir adam olan akrabasının kendisine evlenme teklif ettiğini, kendisinin de en çok beni düşünerek bu teklifi kabul etmeye karar verdiğini söyledi. Kalbime daha da fazla kan toplandı; içimden cevap veren sadece tek bir düşünce vardı, yalnız seni düşünüyordum. ‘Ama burada kalacağız, öyle değil mi?’ diye sordum kekeleyerek. ‘Hayır, Innsbruck’a taşınacağız, orada Ferdinand’ın güzel bir villası var.’ Gerisini duymadım. Gözlerim karardı. Sonradan öğrendim ki bayılmışım; annemin, kapı arkasında bekleyen üvey babama alçak sesle anlattıklarından duyduğum kadarıyla birden ellerimi açarak geri geri yürümüş ve ardından kurşun bir kütle gibi yere düşmüştüm. Sonraki günlerde yaşananları, güçsüz bir çocuk olarak onların kararlılığına nasıl direndiğimi sana anlatamam; bunu düşünmek şimdi bile yazı yazan elimi titretiyor. Gerçek sırrımı söyleyemiyordum, o yüzden de karşı çıkışım sırf dik kafalılık, kötülük ve inat gibi görünüyordu. Artık kimse benimle konuşmuyor, her şey benden gizli yürütülüyordu. Taşınma işini halletmek için okulda olduğum saatler değerlendiriliyor, her eve gelişimde başka bir parça nakledilmiş ya da satılmış oluyordu. Evin ve beraberinde hayatımın dağılışını izliyordum – bir kere sinde öğle yemeği için uğradığımda, taşıyıcılar gelip bütün mobilyaları götürmüşlerdi bile. Boş odalarda sadece toplanmış bavullar ve annemle benim için iki portatif yatak duruyordu; orada bir gece, son bir gece daha kalacak ve ertesi sabah Innsbruck’a hareket edecektik.

O son gün ani bir kararlılıkla, senin yakınında olmaktan yaşayamayacağımı hissettim. Senden başka kurtuluşum yoktu. Bunu nasıl düşündüm ya da o ümitsizlik anlarında doğru dürüst düşünebiliyor muydum hiç bilmiyorum ama aniden –annem dışarı çıkmıştı– üzerimde okul formamla ayağa kalkıp tam karşıdaki kapına doğru yürüdüm. Hayır, aslında yürümedim; bir güç beni kazık gibi

olmuş bacaklarım ve titreyen eklemlerimle kapına mık-natis gibi çekti. Söyledim ya, tam olarak ne istediğimi bil-miyordum; ayaklarına kapanıp beni bir besleme, bir esir olarak tutman için yalvaracaktım. Korkarım on beş yaşın-daki bir kızın bu fanatikliği seni gülümsetiyordur sevgilim ama o sırada dışarıda, buz gibi koridorda nasıl korkudan kaskatı kesilerek ama bir yandan da akıl almaz bir güç tarafından itilerek yürüdüğümü ve kolumu, o titreyen kolumu, nasıl bedenimden koparırcasına ayırıp –korkunç anların sonsuzluğu kadar uzun süren bir mücadeleleydi-parmağımı kapıdaki düğmeye bastırdığımı bilsen gülüm-semezdin. Zilin tiz sesi ve ardından gelen, kalbimin dur-duğu, kanımın akmaz olduğu ve sadece geliyor musun diye dikkat kesildiğim sessizlik bugün hâlâ kulaklarımda.

Ama sen gelmedin. Kimse gelmedi. Belli ki o öğleden sonra dışarıdaydın, Johann da alışverişe çıkmıştı; bunun üzerine uğuldayan kulaklarımda zilin ölü sesi, yok olmuş, bomboş kalmış evimize döndüm ve bitkin bir halde ken-dimi ekoseli battaniyenin üzerine bıraktım; attığım dört adım beni sanki saatlerce karda bata çıka yürümüşüm gibi yormuştu. Fakat bu yorgunluğun altında, onlar beni alıp götürmeden önce seni görme, seninle konuşma kararlılığı-nın kor ateşi hiç sönmeden yanıyordu. Sana yemin ede-rim, hiçbir tensel amacım yoktu, tam da senden başka hiçbir şey düşünmeyişim yüzünden henüz toydum: Sade-ce seni görmek istiyordum, son bir kez görmek, sana sarıl-mak. Ve o yüzden bütün gece, o uzun, korkunç gece bo-yunca seni bekledim sevgilim. Annem yatıp uykuya dalar dalmaz, sen eve geldiğinde duyayım diye ses etmeden gi-rişe seğirttim. Bütün gece bekledim, dondurucu bir ocak gecesi-ydi. Yorgundum, eklemlerim ağrıyordu ve oturabi-leceğim bir koltuk bile kalmamıştı; o yüzden kapının al-tından gelen esintinin yalayıp geçtiği soğuk zemine uzan-dım. Üzerimde incecik elbisemle, her yerimi ağrıtan so-

ğuk zeminde yatıyordum, çünkü örtü almamıştım; uyu-yakalırım da ayak seslerini kaçıırırım korkusundan ısınmak istemiyordum. Canım acıyordu, ayaklarımı kasarak birbiri-
rine bastırdım, kollarım titriyordu: İki-
de bir kalkmak zo-
runda kalıyordum, o korkunç karanlığın içi öylesine so-
ğuktu. Ama kaderimi beklercesine seni bekliyor, bekliyor,
bekliyordum.

Nihayet –herhalde sabahın ikisi ya da üçüydü– aşı-
ğda bina kapısının açıldığını ve ardından merdivende
gittikçe yaklaşan ayak seslerini duydum. Soğuk sanki bir
anda benden uzaklaşmış, her yanıma ateş basmıştı; karşı-
na çıkıp ayaklarına kapanmak üzere sessizce kapıyı aç-
tım. Ah, budala bir çocuk olarak ondan sonra ne yapa-
caktım bilmiyorum. Ayak sesleri yaklaştı, mumların ışığı
hareket etti. Titreyerek kapı tokmağını tuttum; gelen
sen miydin?

Evet, sendin sevgilim –ama yalnız değildin. Adeta
gıdıklanan birinden gelen, hafif bir kıkırtıyı, ipek bir el-
bisenin hışırtısını ve senin alçak sesini duydum– eve bir
kadınla gelmiştin...

O gece nasıl ölmedim de sağ kaldım bilmiyorum.
Ertesi sabah saat sekizde beni sürükleyerek Innsbruck’a
götürdüler; direnecek gücüm kalmamıştı.

Dün gece çocuğum öldü – gerçekten yaşamaya de-
vam etmek zorunda kalırsam yine yalnız olacağım. Yarın
tanımadığım, siyah kıyafetli, kaba saba adamlar gelecek,
yanlarında bir tabut getirecek ve onu, benim zavallı, bi-
ricik yavrumu içine koyacaklar. Belki arkadaşlar da gelir,
çelenk getirirler ama bir tabutun üzerindeki çiçekler
neye yarar? Arkadaşlarım beni teselli edecek, birtakım
sözler söyleyecekler, sözler, sözler; peki ama bunların ba-
na ne faydası olacak? Biliyorum ki sonra yine yalnız ola-
cağım. Ve insanların arasında yalnız olmaktan daha kor-

kunç bir şey yok. Bunu o zamanlar, Innsbruck'ta geçen o iki bitmek bilmez yıl boyunca öğrendim; on altı yaşımdan on sekiz yaşıma dek süren, ailemin içinde bir mahkûm, toplum dışı biri gibi yaşadığım iki koca yıl. Son derece sessiz sakın, az konuşan bir adam olan üvey babam bana iyi davranıyor, annemse bilmeden ettiği bir haksızlığı telafi edercesine ne istesem yapmaya hazır görünüyordu; etrafımda pervane olan genç insanlar vardı ama ben hepsini tutkulu bir inatla iterek kendimden uzaklaştırıyordum. Senden uzakta mutlu, memnun yaşamak istemiyor, yalnızlıktan ve kendime ettiğim işkenceden oluşan karanlık bir dünyaya gömüldükçe gömülüyordum. Bana aldıkları rengârenk yeni elbiseleri giymiyor, konserlere, tiyatroya gitmeyi ya da neşeli gruplar halinde yapılan gezilere katılmayı reddediyordum. Sokağa adımımı bile atmıyordum; iki yıl yaşadığım o küçük şehrin on sokağını bile bilmediğimi söylesem inanır mısın sevgilim? Yas tutuyor ve yas tutmak istiyordum; seni görme mahrumiyetine eklediğim her yeni mahrumiyet beni mest ediyordu. Bir şey daha vardı: Sadece sende yaşama tutkumdan uzaklaşmak istemiyordum. Evde saatlerce, günlerce tek başıma oturuyor ve seni, sana dair yüzlerce küçük anıyı sürekli, sürekli düşünmekten, her karşılaşmayı, her bekleyişi zihnimde tazelemekten, bu küçük sahneleri kafamda tiyatro gibi canlandırmaktan başka bir şey yapmıyordum. Ve eski günlerin her saniyesini kendi kendime sayısız kez tekrar ettiğim için bütün çocukluğum hafızama kazındı; o geçip giden yılların her dakikasını daha dün kanımda dolaşmış gibi sımsıcak, fışkıracakmışçasına canlı hissediyorum.

O zamanlar sadece sende yaşıyordum. Bütün kitaplarını almıştım; gazetede adın çıktığında o gün bana bayram oluyordu. İnanır mısın, kitaplarındaki her bir satırı ezber biliyorum, onları o kadar çok okudum. Biri beni gece ya-

rısı uykudan kaldırıp rasgele bir satırın başını söylese bugün bile, on üç yıl sonra bugün bile, rüyada konuşur gibi devamını getiririm; senden gelen her kelime benim için adeta İncil kelimiydi, duaydı. Bütün dünya sadece seninle ilişkisi ölçüsünde var oluyordu; Viyana gazetelerinde konserlere, prömiyerlere göz atarken sadece bunlardan hangisinin senin ilgini çekebileceği düşüncesiyle bakıyor ve akşam olduğunda sana uzaktan eşlik ediyordum: Şimdi salona girdi, şimdi oturdu. Seni sadece bir kez konserde gördüm diye binlerce kez bunun hayalini kurdum.

Bütün bunları, terk edilmiş bir çocuğun bu çılgınca, kendini hırpalayan, trajik ve ümitsiz fanatikliğini neden anlatıyorum, hele bunu hiçbir zaman sezmemiş, bilmemiş birine neden anlatıyorum ki? Ama o yıllarda gerçekten hâlâ çocuk muydum? On yedi oldum, on sekiz oldum – genç insanlar sokakta dönüp bana bakmaya başlamışlardı ama bunu yapmaları beni sadece sinirlendiriyordu. Çünkü başka biriyle yaşanacak bir aşk, hatta sadece kafada aşkla oynanacak bir oyun bile benim için öylesine akıl almaz, öyle tasavvur edilemeyecek derecede uzaktı ki, buna teşebbüsü dahi suç addediyordum. Sana olan tutkum aynıydı; sadece vücudumla, uyanan duyularımınla birlikte biçim değiştirmiş, daha ateşli, daha tensel ve kadınca olmuştu. Vaktiyle zilini çalan çocuğun, içindeki şekilsiz, yontulmamış istekle sezemediği şey artık benim tek düşüncemdi: sana kendimi hediye etmek, sana teslim olmak.

Etrafımdaki insanlar beni ürkek sanıyor, utangaç olduğumu söylüyorlardı (sırrımı dişlerimin arasına kilitlemiştim). Oysa içimde demir gibi bir irade büyüyordu. Bütün düşüncelerim ve gayretim tek bir hedefe yönelmişti: Viyana'ya, sana geri dönmek. Başkalarına ne kadar saçma, ne kadar anlaşılmaz gelirse gelsin, bu isteğimde diretirdim. Üvey babamın hali vakti yerindeydi, beni kendi

çocuğu gibi görüyordu. Ama ben kendi paramı kazanma konusunda amansız bir inatla direndim ve en sonunda başardım; Viyana'daki bir akrabamızın yanında, bir hazır giyim mağazasında satış elemanı olarak çalışacaktım.

Rüzgârlı bir sonbahar akşamı –nihayet! nihayet!– Viyana'ya vardığımda soluğu nerede aldığımı söylememe gerek var mı? Bavullarımı garda bıraktım, hemen bir tramvaya atladım –ne kadar da yavaş gidiyordu, her durağa uğramasına sinir olmuştum– ve inince hemen evinin önüne koştum. Pencerelerinde ışık vardı, kalbim küt küt atıyordu. Öylesine yabancı, öylesine anlamsız bir biçimde etrafımda uğuldayarak dönen şehir işte şimdi can bulmuştu, ben işte şimdi, ebedî rüyam olan seni yakınımda hissedince tekrar yaşamaya başlamıştım. Parlayan gözlerimle aranda sadece pencerenin incecik, aydınlık camı varken aslında senin bilincine hâlâ vadiler, dağlar, nehirler ötesindeymişçesine uzak olduğumun farkında değildim. Yukarı bakıp duruyordum: Orada ışık vardı, orada ev vardı, orada sen vardın, orada benim dünyam vardı. İki yıl boyunca hayalini kurduğum bu an şimdi bana bahşedilmişti. O uzun, yumuşak, bulutlu akşam boyunca, ışıklar sönene dek pencerenin önünde durdum. Ancak ondan sonra kalacağım yeri aramaya başladım.

Artık her akşam aynı şekilde evinin önünde bekliyordum. Saat altıya kadar mağazada çalışıyordum, zor ve yorucu bir işti ama memnundum, çünkü bu hareketlilik, kendi huzursuzluğumun acısını o kadar fazla hissetmememi sağlıyordu. Demir kepenkler arkamdan gürültüyle iner inmez dosdoğru sevgili hedefime koşuyordum. Seni bir kez olsun görmek, seninle bir kez olsun karşılaşmak, uzaktan da olsa bakışlarımla yüzünü tekrar sarabilmek tek isteğimdi. Aşağı yukarı bir hafta sonra nihayet karşılaştık, hem de hiç beklemediğim bir anda: Ben yukarıyı, senin pencereni gözetlerken sen sokağın

karşı tarafından çıkageldin. Ve ben birden tekrar o on üç yaşındaki çocuk oldum, yanaklarımı kan basmıştı; içimdeki o gözlerini hissetmeye hasret dürtüye rağmen gayriihtiyari başımı eğdim ve şimşek hızıyla, kovalanırcasına yanından geçip gittim. Sonradan bu okul kızı çekingenliğindeki kaçışından utandım, çünkü artık ne istediğimi biliyordum: Seninle karşılaşmak istiyordum, seni arıyordum, özlemle kararan bütün o yılların ardından senin tarafından tanınmak, senin tarafından önemsenmek, senin tarafından sevilmek istiyordum.

Fakat her akşam, lapa lapa yağan karda ve şiddetli, keskin Viyana rüzgârında bile sokağında durduğum halde beni uzun zaman fark etmedin. Genellikle saatlerce boşuna bekliyordum, sonunda binadan ahbablarınla çıkıyordun, seni iki kez kadınlarla da gördüm ve şimdi, seni böylesine kendinden emin bir biçimde yabancı bir kadınla kol kola yürürken gördüğümde ruhumu boydan boya yırtan ani yürek oynamasını fark edince, artık bir yetişkin olduğumu, sana olan duygularımın yepyeni, farklı boyutunu hissediyordum. Şaşırmamıştım. Senin o bitmez tükenmez kadın ziyaretçilerini çocukluk günlerimden biliyordum ama şimdi birdenbire bu bana bir tür fiziksel acı vermeye başlamış, içimde bir şey gerilmiş, bir başkasıyla yaşadığın bu apaçık tensel yakınlığa karşı aynı anda hem düşmanlık hem de imrenme hissine kapılmıştım. O zamanlar, hatta belki bugün hâlâ var olan çocuksu gururumla bir gün boyunca evinden uzak durdum; direnip isyan ettiğim o bomboş akşamlar ne korkunçtu! Daha ertesi akşam inadım kırılmış vaziyette kapıda bekliyor, bekliyordum; sımsıkı kapalı hayatının önünde kaderim boyunca beklediğim gibi.

Nihayet bir akşam beni fark ettin. Geldiğini uzaktan görmüş, yolundan çekilmemek için bütün irade gücümü toplamıştım. Tesadüf eseri, yük boşaltan bir araba

yolu daraltmıştı ve tam yanımdan geçmen gerekiyordu. Dalgın bakışların gayriihtiyari bana yöneldi ve benimkilerdeki dikkatle karşılaşır karşılaşmaz derhal –bunu hatırlayan hafızam nasıl da irkilmmişti!– o kadınlara özel bakışına, o şefkatli, sarıp sarmalayan ama bir yandan da soyan, o kuşatan ve ele geçiren, beni, o çocuğu ilk kez uyandırıp bir kadına, bir âşığa çeviren bakışa dönüştü. Bu bakışlar bir-iki saniye benim kopamayan, kopmak istemeyen bakışlarımda takılı kaldı – sonra yanımdan geçip gittin. Kalbim çarpıyordu: İster istemez adımlarımı yavaşlattım, zapt edilemez bir merakla döndüğümde, durup arkamdan baktığını gördüm. Ve beni merak dolu bir ilgiyle süzmenden hemen anladım: Tanımamıştın.

Beni tanımamıştın, o zaman ve hiçbir zaman, hiçbir zaman beni tanımadın. Sana o an yaşadığım hayal kırıklığını anlatamam sevgilim – o sırada bu ilk kez başıma geliyordu ama senin tarafından tanınmamak sonradan kaderim oldu, ömür boyu bununla yaşadım ve şimdi bununla ölüyorum; senin tarafından tanınmayan, hâlâ tanınmayan biri olarak. Sana o hayal kırıklığını anlatamam! Çünkü Innsbruck'ta geçen ve her an seni düşündüğüm, Viyana'daki ilk tekrar karşılaşmamızı gözümde canlandırmaktan başka bir şey yapmadığım o iki yıl boyunca, ruh halim doğrultusunda en harika ihtimallerin yanı sıra en fecilerini de zihnimde kurmuştum. Diyebilirim ki her hayalin üstünden titizlikle geçmiş, en karanlık dakikaları tahayyül etmiştim; fazla basit, fazla çirkin, fazla sırnaşık olduğum için beni tersleyebilir, aşağılayabilirdin. Aksiliğinin, soğukluğunun, kayıtsızlığının her biçimini hararetli sanrılar halinde kafamda döndürüp durmuştum – ama ruhumun en karanlık noktasında, değersizliğimin en bilincinde olduğum anlarda bile bunu, bu bir tek şeyi, bu en korkunç ihtimali hesaba katacak kadar ileri gitmemiştim: varlığımın farkında bile olmamanı.

Bugün artık anlıyorum ki –ah, bunu anlamayı bana sen öğrettin!– bir genç kızın, bir kadının yüzü bir erkek için fevkalade değişken; çünkü o yüz genellikle sadece bir ayna, kâh bir tutkunun kâh bir çocuksuluğun kâh bir yorgunluğun aynasıdır ve aynadaki bir görüntünün geçip gitmesi kolayken, bir erkeğin bir kadının çehresini kaybetmesi daha da kolay, çünkü ilerleyen yaş gölge ve ışık olup o çehrede geziniyor, çünkü kıyafetler o çehreye her defasında farklı bir çerçeve çiziyor. Ancak kadere boyun eğenler gerçek anlamda bilenlerdir. Oysa ben, o zamanki genç kız, senin unutkanlığını kavrayamıyordum, çünkü seninle hadsiz hudutsuz, bitmek bilmez uğraşım yüzünden, senin de sık sık beni düşündüğün ve beni beklediğin gibi bir hezeyana kapılmıştım; hem zaten sana hiçbir şey ifade etmediğimi, bana dair en ufak bir anının bile seni hiçbir şekilde etkilemediğini bilsem nasıl nefes alabilirdim ki! Senin bakışların karşısındaki bu uyanışım, içindeki hiçbir şeyin beni tanımadığını, hayatından benimkine örümcek ağı ipliği kadar ince bir anının bile uzanmadığını anlamam, gerçeklik uçurumuna ilk düşüşüm, kaderime dair ilk sezgimdi.

Beni o sırada tanımamıştın. Ve iki gün sonra tekrar karşılaştığımız an bakışlarında belli bir yakınlık ifadesi belirlediğinde, beni yine seni seven ve uyanışına vesile olduğun kadın olarak tanımadın, sadece iki gün önce aynı yerde karşılaştığın, on sekiz yaşındaki güzel kız olarak anımsadın. Bana memnun bir şaşkınlıkla baktın, dudaklarında belli belirsiz bir gülümseme gezindi. Yine yanımdan geçip gittin ve yine adımlarını yavaşlattın: Titriyor, içimden sevinç çığlıkları atıyor, benimle konuşman için dua ediyordum. Senin için ilk kez canlı olduğumu hissediyordum; ben de adımlarımı yavaşlattım, senden kaçmadım. Ve birden, dönüp bakmadan seni arkamda hissettirdim, biliyordum, o güzelim sesinin şimdi ilk kez bana

yöneldiğini duyacaktım. İçimdeki beklenti bir tür felç gibiydi, bir anda kalakalacağım diye korkuyordum, kalbim deli gibi atıyordu – tam o sırada yanıma geldin. O hafif, neşeli tavrınla, sanki uzun zamandır arkadaşmışız gibi benimle konuştun –ah, benden haberin yoktu, hiçbir zaman hayatımdaki herhangi bir şeyden haberin olmadı!– öylesine sihirli bir rahatlıkla konuşuyordun ki becerip sana cevap bile verebildim. Sokak boyunca yürüdük. Sonra bana birlikte yemek yiyelim mi, diye sordun. Evet, dedim. Hangi teklifine hayır diyebilirdim ki?

Küçük bir restoranda yemek yedik – nerede olduğunu hatırlıyor musun? Ah hayır, kuşkusuz o akşamı aynı şekilde geçen başka akşamlardan ayıramıyorsundur, ben kimdim ki? Yüzlercesinden biri, mütemadiyen uzayan bir zincirdeki bir serüven halkası. Hem zaten beni sana hatırlatacak ne olabilirdi: Az konuşuyordum, çünkü sana yakın olmak, senin bana söylediklerini dinlemek beni sonsuz mutlu ediyordu. Bunun tek bir ânını bile bir soruyla, budalaca bir sözle harcamak istemiyordum. Tutkulu saygımı nasıl sonuna kadar hak ettiğini, ne kadar nazik, nasıl rahat ve ölçülü olduğunu hiçbir zaman unutmayacak, sana o akşamdan duyduğum minnetle daima hatırlayacağım; en ufak bir sırnaşıklık, o aceleci çapkın iltifatlarının hiçbirisi yoktu, daha ilk andan itibaren öylesine güvenilir, dostça bir yakınlık gösterdin ki, bütün iradem ve varlığımla çoktan sana ait olmasaydım da beni kazanırdın. Ah, beş yıllık çocukça bekleyişimi boşa çıkarmayarak ne müthiş bir şey başardın bilemezsin!

Geç olmuştu, kalktık. Restoranın kapısında acelemin olup olmadığını, biraz daha kalıp kalamayacağımı sordun. Sana hazır olduğumu nasıl gizleyebilirdim ki! Vaktim olduğunu söyledim. Ardından, hafif bir tereddüdü hızla atlatarak biraz sohbet etmek için sana gelip gelemeyeceğimi sordun. “Seve seve,” dedim hislerimin verdiği doğal-

lıkla; bu kadar çabuk kabul etmemden ya rahatsız ya da memnun olarak etkilendiğini ama her halükârda epey şaşırdığını hemen fark ettim. Bugün bu şaşkınlığı anlıyorum; biliyorum ki teslimiyet isteği yakıcı hale geldiğinde bile bu hazır oluşu inkâr etmek, yalvarıp yakarmalar, yalanlar, yeminler ve vaatlerle giderilmesi gereken bir korkuya ya da öfkeye kapılmış gibi yapmak kadınlar arasında âdettendir. Belki de sadece aşk profesyonellerinin, yani fahişelerin ya da çok naif, yeniyetme çocukların böyle bir davete bu kadar büyük bir sevinçle icabet edeceklerini biliyorum. Ama benim içimdeki –sen bunu nasıl sezebildirdin ki– sadece kelimelere dökülmüş istek, tek tek binlerce günün toplanıp harekete geçen özlemiydi. Ne olursa olsun şurası kesin ki şaşkına dönmüştün ve ben ilgini çekmeye başlamıştım. Yürürken, konuşurken, bir tür hayretle yandan beni incelediğinin farkındaydım. Hislerin, insana dair her konuda sihirli bir biçimde güvendiğin hislerin bu güzel, sıcakkanlı kızda derhal bir sıra dışılığın, bir sırrın kokusunu almıştı. İçindeki merak uyanmıştı ve dolambaçlı, iz süren sorularından, o sırrı öğrenmeye çalıştığını anlıyordum. Yine de bu soruları savuşturdum: Sana sırrımı vermektense budala görünmeyi tercih ederdim.

Birlikte evine çıktık. O koridorun, o merdivenin benim için ne anlama geldiğini, nasıl bir baş dönmesi, nasıl bir duygu karmaşası, nasıl çıldırtan, kasıp kavuran, neredeyse ölümcül bir mutluluk yaşadığımı anlayamayacağını söylersem beni affet sevgilim. Bunu bugün hâlâ gözlerim yaşarmadan düşünemiyorum ve artık gözyaşım da tükendi. Fakat sadece şunu hissetmeye çalış ki oradaki her nesne adeta benim tutkumla doluydu, her biri çocukluğumun, özlemimin sembolüydü: önünde binlerce kez seni beklediğim bina kapısı, ayak seslerine kulak kabarttığım ve seni ilk kez gördüğüm merdiven, bütün ruhumla seni dikizlediğim gözetleme deliği, kapıda duran

ve bir keresinde üzerine diz çöktüğüm paspas, beklediğim pusudan ayağa fırlamama neden olan anahtar sesi... Bütün çocukluğum, bütün tutkum o birkaç metrekairelik alanda yuvalanmıştı, bütün hayatım oradaydı; ve şimdi bir çığ gibi üstüme iniyordu, çünkü hepsi, hepsi gerçek olmuştu ve seninle geliyordum, seninle, evine, evimize. Düşün ki –kulağa basit geliyor ama başka nasıl söylenir bilmiyorum– senin kapına kadar her şey gerçeklikti, bir ömür boyu süren, boğucu gündelik dünyaydı ve o kapıda bir çocuğun sihirli krallığı başlıyordu, Alaaddin'in krallığı, düşün ki o an başım dönerek adımımı attığım evin kapısına yanıp tutuşan gözlerle binlerce kez bakmıştım; bütün bunları düşünürsen belki o beni allak bullak eden ânın hayatımdan neler götürdüğünü sezebilirsin, ama ancak sezebilirsin, asla tam olarak bilemezsin sevgilim!

O gelişimde bütün gece senin yanında kaldım. Daha önce hiçbir erkeğin bana dokunmadığını, vücudumu hissetmediğini ve görmediğini fark etmedin. Ama zaten nasıl fark edebilirdin sevgilim, sana en ufak bir direnç göstermedim, utançtan kaynaklanan her tereddüdü bastırdım ki sana olan aşkımdan sırrına eremeyesin. Bu sır kuşkusuz seni ürkütürdü – çünkü sen sadece hafif, oyuna benzer, ağırlıksız olanı seversin, bir kadere müdahale etmekten korkarsın. Kendini herkeste, dünyada harcamak istersin ve kurban istemezsin. Sana kendimi verdiğimde bakire olduğumu şimdi söyledim ama yalvarırım beni yanlış anlama! Seni suçlamıyorum, beni tuzağa düşürmedin, kandırmadın, baştan çıkarmadın – ben, bizzat ben sana üsteledim, kendimi kollarına, kaderime attım. Asla, asla seni suçlamayacağım, hayır, daima sana teşekkür edeceğim, çünkü benim için o gece nasıl zengin, nasıl zevkten ıslıl ıslıl, nasıl mutluluktan havalara uçuran bir geceydi... Karanlıkta gözlerimi açıp seni yanımda hissettiğimde, tepemde yıldızların olmamasına şaşırdım, ken-

dimi gökyüzüne o kadar yakın hissediyordum – hayır, asla pişman olmadım sevgilim, o geceden asla pişmanlık duymadım. Hâlâ hatırlıyorum: Sen uyuduğunda, nefesini dinlerken, vücudunu ve sana böylesine yakın olduğumu hissettiğimde karanlıkta sevinçten ağlamıştım.

Sabah erkenden çıkmakta ısrar ettim. Mağazaya gitmem gerekiyordu ve zaten uşak gelmeden çıkmak istiyordum: Beni görmemeliydi. Giyinip yanına geldiğimde beni kollarına alıp yüzüme uzun uzun baktın; içinde dalgalanan şey karanlık ve uzak bir hatıra mıydı, yoksa sana o an gerçekten olduğum gibi güzel ve mutlu mu görünmüştüm? Sonra beni dudağımdan öptün. Sessizce kollarından sıyrılıp çıkmak istedim. Tam o sırada sordun: ‘Giderken yanında birkaç çiçek götürmek istemez misin?’ İsterim, dedim. Çalışma masasındaki (ah, bu masayı çocukluğumun o kaçamak bakışından biliyordum) mavi kristal vazodan dört beyaz gül alıp bana verdin. O gülleri günlerce öptüm.

Başka bir akşam için önceden sözleşmiştik. Yine geldim ve yine her şey harikaydı. Bana üçüncü bir akşam daha hediye ettin. Sonra seyahate çıkman gerektiğini söyledin –ah, çocukluğumdan bildiğim bu seyahatlerden nasıl da nefret ediyordum!– ve döner dönmez beni arayacağına söz verdin. Sana bir postrestant adres söyledim – adımları öğrenmeni istemiyordum. Sırrımı korudum. Veda niyetine bana yine birkaç gül verdin – veda niyetine...

İki ay boyunca her gün sordum... ama hayır, beklemenin, ümitsizliğin o cehennem azabını sana niye anlatıyorum ki? Seni suçlamıyorum, ben seni olduğun gibi seviyorum, sıcakkanlı ve unutkan, kendini vermeye hazır ve sadakatsiz, seni böyle seviyorum, tam da her zaman olageldiğin ve şimdi hâlâ olduğun halinle. Işık gelen pencerelerinden anlıyordum ki çoktan dönmüştün; ama bana yazmamıştın. Son anlarımda senden gelen tek satır

yok, hayatımı verdiğim senden gelen tek bir satır bile yok. Bekledim, ümitsiz biri gibi hep bekledim. Ama beni aramadın, tek bir satır bile yazmadın... tek bir satır bile...

Dün çocuğum öldü – o, senin de çocuğundu. Senin de çocuğundu sevgilim, o üç gecenin çocuğu, sana yemin ederim, insan ölümün gölgesinde yalan söylemez. Bizim çocuğumuzdu, yemin ederim, çünkü sana kendimi verdiğim andan o çocuğun bedenimden çıkarıldığı âna kadar bana başka hiçbir erkek el sürmedi. Senin dokunuşunla kendi gözümde kutsanmıştım; her şeyim olan seninle, hayatıma hafifçe temas edip geçenler arasında nasıl bölünebilirdim? Bizim çocuğumuzdu sevgilim, benim her şeyi bilen aşkımla senin dertsiz tasasız, bol keseden, neredeyse bilinçsiz şefkatinden olan bir çocuk, bizim çocuğumuz, bizim oğlumuz, biricik evladımız. Sen şimdi –belki korkuyla, belki de sadece şaşkınlıkla– sen şimdi bu çocuğu neden bütün bu yıllar boyunca sakladığımı ve ancak karanlıkta uykuya, sonsuz bir uykuya dalarak bir daha asla, asla dönmek üzere gitmeye hazırlandığı şu anda ondan bahsettiğimi soracaksın sevgilim! Ama bunu nasıl söyleyebilirdim? Bana, bir yabancıya, o üç geceyi can atarak kabul etmiş ve hiç direnmeden, hatta hevesle kendini sana açmış bir kadına, geçici bir temasın isimsiz kahramanına, onun senin gibi bir sadakatsize sadık kaldığına asla inanmazdın; hiçbir şüpheye kapılmadan bu çocuğun kendi çocuğun olduğunu kabul etmen imkânsızdı! Anlattıklarım ihtimal dahilinde gelse bile, başkasıyla geçirdiğim bir gecenin çocuğunu sana, zengin bir adam olan sana kakalamaya çalıştığım yolundaki o gizli kuşkuyu içinden atamayacaktın. Benden şüphelenecektin; aramızda bir gölge, güvensizliğin havada süzülen, ürkek gölgesi kalacaktı. Bunu istemedim. Ayrıca seni tanıyorum, hem de senden daha iyi tanıyorum ve biliyorum ki birdenbire

baba olmak, birdenbire bir kaderden sorumlu hale gelmek sana, aşkta dertsizliği, hafifliği, oyunu seven sana sıkıntı verecekti. Sadece özgürken nefes alabilen sen, benimleyken kendini bir şekilde eli kolu bağlı hissedecektin. Bu bağ yüzünden –evet, biliyorum ki kendi iradene rağmen böyle olacaktı– benden nefret edecektin. Belki saatler, belki sadece gelip geçen dakikalar boyunca sana bıktırıcı gelecektim, nefretlik gelecektim – oysa ben bütün gururumla, hayatın boyunca beni içinde hiçbir sıkıntı duymadan düşünmeni istiyordum. Sana yük olmaktansa her şeyi üzerime almayı tercih ediyor ve senin olan bütün kadınlar arasında daima sevgiyle, minnetle andığın tek kadın olmak istiyordum. Fakat elbette beni hiç düşünmedin, beni unuttun.

Seni suçlamıyorum sevgilim, hayır, seni suçlamıyorum. Bu tüy kaleminden ara sıra birkaç damla sitem dökülürse affet – çocuğum, çocuğumuz, ışığı titreşen mumların altında ölü olarak yatıyor, Tanrı'ya yumruklarımı sıkarak katil dedim, duyularım bulanık ve karmakarışık. Suçlamamı affet, affet! Senin iyi yürekli ve canı gönülden yardımsever olduğunu biliyorum. Herkese yardım edersin; senden bunu isteyen bir yabancıya bile. Ama iyiliğin biraz tuhaf bir iyilik; herkese açık, dolayısıyla herkes avuçlarına sığdığı kadarını alabilir, iyiliğin büyük, çok büyük ama –bunu söylediğim için beni affet– biraz tembel. Teşvik edilmek, talep edilmek istiyor. Ancak biri seni ararsa, senden bunu isterse yardım ediyorsun, utanç ve zayıflıktan yardım ediyorsun, zevk için değil. Sen –açık söyleyeyim– ihtiyaç ve sıkıntı içindeki insanları mutlu kardeşine tercih etmiyorsun. Senin gibi insanlardan, aralarında en iyi yürekli olanlardan bile bir şey istemek zordur. Çocukken bir keresinde kapıdaki gözetleme deliğinden, kapını çalan bir dilenciye para verdiğini görmüştüm. Daha adam istemedi, çabucak verdin, üstelik çok verdin ama parayı

belirgin bir korku ve telaşla uzattın, yeter ki hemen gitsindi, sanki adamın gözlerinin içine bakmaya korkuyordun. Senin bu minnetten kaçan, huzursuz, ürkek yardım şeklini hiç unutmadım. O yüzden de hiçbir zaman senin kapını çalmadım. Çalsaydım, biliyorum, kendi çocuğun olduğundan emin olmasan da kesinlikle bana destek olurdun. Beni teselli ederdin, bana para, bol para verirdin ama bütün bunları, sıkıntıyı kendinden uzaklaştırmak için duyduğun gizli bir sabırsızlıkla yapardın; hatta sanırım beni çocuğu aldırmaya bile ikna ederdin. En korktuğum da buydu – çünkü sen ne isterdin de ben yapmazdım, sana hangi konuda karşı gelebilirdim? Oysa bu çocuk benim her şeyimdi, senden olduğu için ikinci bir sendi ama o mutlu, dertsiz tasasız, elimde tutmayı başaramadığım sen değil, sonsuza dek benim olan –öyle sanmıştım– bedenime hapsedtiğim, hayatıma bağlı bir sen. Nihayet seni yakalamıştım; senin ve hayatının damarlarımda büyüdüğünü hissediyor, seni yediriyor, içiriyor, ruhum bunun için yanıp tutuştuğunda okşayıp öpüyordum. Görüyorsun ya sevgilim, o yüzden senden bir çocuğum olacağını öğrendiğimde bu kadar mutlu oldum, o yüzden bunu senden sakladım: Artık benden kaçamayacaktın.

Elbette sevgilim, sadece önceden hayalini kurduğum gibi mutlu aylar değil, dehşet ve azapla dolu, insanların alçaklığından duyduğum tiksintiyle dolu aylar da geçirdim. Benim için kolay olmadı. Akrabam fark edip evdekilere haber uçurmasın diye son aylarda mağazaya gidemedim. Annemden para istemeye de niyetim yoktu – o nedenle elimdeki birkaç parça mücevheri satarak doğuma kadar idare ettim. Doğumdan bir hafta önce bir çamaşırcı kadın dolabımdaki son birkaç kronu çaldı, dolayısıyla doğum hastanesine yatmak zorunda kaldım. Bu çocuk, senin çocuğun işte orada, çok yoksulların, dışlanmışların ve unutulmuşların mecburiyetten sürüklendikleri yerde, se-

faletin ortasında doğdu. Korkunç bir yerdi orası: herkes yabancı, yabancı, yabancıydı; orada yatanlar olarak birbirimize yabancıydık, yalnızdık ve herkes birbirinden nefret ediyordu; sefaletimiz, çektiğimiz ortak eziyet bizi bu kloroform ve kanla, çığlık ve inlemelerle dolu, boğucu koğuşa tıkmıştı. Yoksulluğun aşağılanma, ruhsal ve fiziksel hasar namına katlanması gereken ne varsa hepsine, kader ortaklığından şer ortaklığı çıkaran fahişeler ve hastalarla kalmaya, müstehzi bir gülümsemeyle savunmasız insanların üstlerindeki örtüyü açıp onları yanlış bir bilimsellikte muayene eden genç doktorların alaycılığına, hastabakıcı kadınların açgözlülüğüne orada katlandım – ah, orada insanın utancı bakışlarla çarmıha gerilir ve sözlerle kırbaçlanır. Üzerinde adının yazdığı tabela; orada sen sırf busundur, çünkü yatakta yatan sadece meraklıların elleyip durdukları, titreyen bir et parçası, bir muayene ve araştırma nesnesidir – ah, şefkatle bekleyen kocalarına evinde çocuklar veren kadınlar, tek başına, savunmasız bir halde, adeta bir deney masasındaymışçasına çocuk doğurmanın ne demek olduğunu bilmezler! Bugün hâlâ bir kipta cehennem kelimesini gördüğümde, tamamen istemim dışında birden o tıklım tıklım, buğulu, inilti, kahkahalar ve kanlı çığlıklarla dolu, acı çektiğim koğuşa, o utanç mezbahasını hatırlarım.

Sana bunları anlattığım için beni affet, affet. Bu koldan sadece bu defalık bahsediyorum, bir daha asla, asla bahsetmeyeceğim. On bir yıl boyunca sustum ve pek yakında sonsuz bir sessizliğe gömüleceğim; bir kez olsun bunları haykırmam gerekiyordu, mutluluğum olan ve şu anda karşımda nefes almadan yatan bu çocuğun neler pahasına benim olduğunu bir kez olsun haykırmalıydım. Onları, o günleri, çocuğumun gülümsemesiyle, sesiyle, yaşadığım mutlulukla çoktan unutmuştum ama şimdi yavrum öldüğü için azabım tekrar canlandı ve bu

azabı bir kez, tek bir kez olsun haykırarak ruhumdan atmam gerekiyordu. Ama seni değil sadece Tanrı'yı, sadece bütün bu azabı anlamsız kılan Tanrı'yı suçluyorum. Yemin ederim seni suçlamıyorum ve sana hiçbir zaman öfkeyle isyan etmedim. Bedenimin acılar içinde kıvrandığı, öğrencilerin üzerimde gezinen bakışları altında vücudumun utançtan yandığı anlarda bile, acının ruhumu yırttığı saniyede bile seni Tanrı'nın huzurunda suçlamadım; birlikte geçirdiğimiz geceler için asla pişmanlık duymadım, asla sana olan aşkıma ayıplamadım, seni daima sevdim, karşıma çıktığın ânı daima şükranla andım. Tekrar o günlerin cehennemine dönmem gerekseydi ve beni neyin beklediğini önceden bilseydim, bir kez daha yapardım sevgilim, bir kez ve binlerce kez daha!

Çocuğumuz dün öldü – sen onu hiç tanımadın. Bakışların onu, o çiçek açan, küçük varlığı, sana ait olan varlığı hiçbir zaman, tesadüf eseri yaşanmış ayaküstü bir karşılaşmada bile okşayıp geçemedi. Bu çocuğu doğurduktan sonra uzun süre senden saklandım; o bana bahşedildiğinden beri sana duyduğum özlem daha az acı vermeye başlamıştı, hatta sanırım seni daha az tutkuyla seviyor, en azından aşkımin ıstırabını daha hafif yaşıyordum. Seninle onun arasında bölünmek istemiyordum; o nedenle kendimi mutlu olan ve hayatını bensiz yaşayan senin yerine bana ihtiyacı olan, beslemek zorunda olduğum, öpüp sarılabildiğim bu çocuğa adadım. Seninle ilgili huzursuzluğumdan, uğursuz kaderimden kurtulmuş gibiydim, bu gerçek anlamda benim olan “senden farklı sen” sayesinde kurtulmuştum – artık duygularım beni ancak nadiren, kırk yılda bir âcizce senin evine sürüklüyordu. Yaptığım tek bir şey vardı: Her doğum gününde sana bir demet beyaz gül gönderiyordum; ilk aşk gecemizden sonra bana hediye ettiğin güllerden. Bu on-on

bir yıl boyunca kendi kendine o gülleri kimin gönderdiğini sorduğun oldu mu? Vaktiyle aynı güllerden verdiği birini hatırladın mı? Bunu bilmiyorum, cevabını da asla öğrenemeyeceğim. Yalnızca karanlıktan onları sana ulaştırmak, geçirdiğimiz o gecenin anısına yılda bir kez çiçek açtırmak – işte bu bana yetiyordu.

Zavallı oğlumuzu hiç tanımadın – onu senden sakladığım için bugün kendimi suçluyorum, çünkü tanısaydın severdin. Zavallı çocuğu hiç tanımadın, onun gözkapaklarını yavaşça kaldırıp zeki bakışlı, kahverengi gözlerinde –senin gözlerin!– pırıl pırıl, neşeli bir ışıkla bana, bütün dünyaya bakarak gülümsemesini hiç görmedin. Ah, öyle şen şakrak, öyle tatlıydı ki: Senin benliğinin bütün hafifliği onda çocukça tekrar ediyor, hızlı, hareketli hayal gücün onda yeniden doğuyordu; saatlerce kendinden geçerek bir şeylerle oynuyordu, tıpkı senin hayatla oynadığın gibi; ve sonra yine ciddi bir ifadeyle, kaşlarını kaldırarak kitaplarının başına oturuyordu. Gittikçe sen oluyordu, o sana özgü ciddiyet-oyun ikiliği onda da gözle görülür şekilde ortaya çıkmaya başlamıştı; sana benzedikçe onu daha çok seviyordum. İyi bir öğrenciydi; küçük bir saksıgân gibi Fransızca gevezelik ediyordu, defterleri sınıfın en temiziydi, üstelik siyah kadife giysisi ya da beyaz, küçük denizci ceketıyla öyle yakışıklı, öyle şıktı ki... Nereye giderse gitsin çocukların en şıkıydı; birlikte gittiğimiz Grado'da, sahilde kadınlar durup uzun sarı saçlarını okşuyorlar, Semmering'de kayak yaparken insanlar dönüp hayran hayran ona bakıyorlardı. Çok yakışıklı, ince duygulu, sokulgandı: Son yıl Theresianum Yatılı Okulu'na girdiğinde üniformasını ve küçük kılıcını on sekizinci yüzyılda kralın himayesindeki bir çocuk gibi taşıyordu – şimdiyse üzerinde pijamasından başka bir şey yok, zavallı, solgun dudakları ve kavuşturulmuş elleriyle yatağında yatıyor.

Belki bana çocuğu nasıl böyle lüks içinde yetiştirebildiğimi, ona üst tabakanın o pırıl pırıl, mutlu hayatını nasıl verebildiğimi soracaksın. Sevgilim, sana karanlığın içinden sesleniyorum; utanmıyorum, bunu sana söyleyebilirim ama irkilme sevgilim: Kendimi sattım. Sokak kızı denilenlerden biri, bir fahişe olmadım ama kendimi sattım. Zengin arkadaşlarım, zengin sevgililerim vardı; önce ben onları aradım, sonra onlar beni aradılar, çünkü –hiç fark etmiş miydin bilmiyorum– çok güzeldim. Kendimi verdiğim herkes bana bayılıyordu, hepsi bana teşekkür ediyor, bağlanıyor, beni seviyordu – sen hariç, sen hariç sevgilim!

Kendimi sattığımı sana itiraf ettim diye beni hor görüyor musun? Hayır, biliyorum ki hor görmüyorsun, biliyorum ki her şeyi anlıyorsun ve bunu sadece senin için, başka bir sen olan çocuğun için yaptığımı da anlayacaksın. O hastane koğuşunda yoksulluğun korkunç yüzünü bir kez görmüştüm; yoksul olanın bu dünyada daima ezilen, aşağılanan olduğunu, kurban olduğunu biliyor ve senin çocuğunun, senin o pırıl pırıl, güzel çocuğunun bir çukurda, sokağın pisliği, boğuculuğu, bayağılığı içinde, arka avluya bakan bir odanın kirli havasında büyümesini ne pahasına olursa olsun istemiyordum. Onun o zarif ağzı kaldırımların dilini öğrenmemeli, bembeyaz bedeni yoksulların küf kokan, yıpranmış çamaşırlarını bilmemeliydi – senin çocuğun her şeye, bütün zenginliğe, yeryüzünün bütün kolaylıklarına sahip olmalı, tekrar senin yanına, senin yaşam alanına yükselmeliydi.

Bu yüzden, sırf bu yüzden sevgilim, kendimi sattım. Bu benim için bir fedakârlık değildi, çünkü genellikle onur ve ayıp olarak nitelenen şeyler benim için önemsizdi: Sen, bedenimin ait olduğu tek erkek olan sen, beni sevmiyordun, dolayısıyla bunun dışında vücuduma ne olduğu umurumda değildi. Erkeklerin okşamaları, hatta en samimi tutkuları, iç dünyamın derinliklerini etkile-

miyordu; oysa bazılarına çok kıymet veriyordum ve kendi kaderimi hatırlayarak karşılıksız aşklarına duyduğum merhamet bazen beni sarsıyordu. Hepsi bana karşı çok iyiydi, hepsi beni şımartıyor, bana saygı gösteriyorlardı. Özellikle bir tanesi, yaşlıca, dul bir kont, babasız çocuğun, senin çocuğunun Theresianum'a kabulünü sağlamak için çalmadık kapı bırakmayan bir adam, beni kızı gibi seviyordu. Üç-dört kez evlenme teklif etti – bugün bir kontes, Tirol'deki bir masal şatosunun hanımefendisi olabilirdim, derdim tasam kalmazdı, çünkü çocuğun ona tapan, şefkatli bir babası, benim de yanımda sessiz sakın, kibar, iyi yürekli bir kocam olurdu. Çok fazla, defalarca ısrar ettiği halde, kararımda direnerek ona verdiğim acıya rağmen yapmadım. Belki budalalık ettim, çünkü yap-saydım şimdi bir yerlerde sakın ve güvenli bir hayat yaşıyor olacaktım, tabii benimle birlikte bu çocuk, bu sevgili çocuk da; ama –bunu sana neden itiraf etmeyeyim ki?– bağlanmak istemiyordum, senin için her an özgür olmak istiyordum. Varlığımın en derinlerinde, bilinçaltımda hâlâ o eski çocukluk hayali yaşıyordu: Bir anlığına da olsa beni tekrar çağıracaktın. Ve bu bir tek ânın ihtimali için her şeyi elimin tersiyle ittim, sırf ilk çağırdığında sana gelebilecek şekilde özgür olmak için. Çocukluktan uyandığımdan beri bütün hayatım beklemekten, senin istemeni beklemekten başka neydi ki!

Ve o an gerçekten geldi. Ama sen bunu bilmiyorsun. Bunu sezmedin bile sevgilim! O anda da beni tanımadın – beni asla, asla, asla tanımadın! Daha önce de birçok kez karşılaşmıştık, tiyatrolarda, konserlerde, Prater Lunaparkı'nda – her seferinde yüreğim hopluyordu ama bakışların yanımdan geçip gidiyordu: Dış görünüşüm şimdi bambaşkaydı; o ürkek çocuk, herkesin dediği gibi güzel, pahalı elbiseler giyen, etrafı hayranlarıyla çevrili bir kadına dönüşmüştü; benim yatak odanın loş ışığındaki o

utangaç genç kız olduğumu nasıl tahmin edebilirdin! Bazen yanında yürüdüğüm beylerden biri sana selam veriyor, sen de teşekkür edip bana bakıyordun ama bakışlarında sadece nazik bir yabancılık ifadesi vardı, beğeni yüklü ama asla tanımayan, yabancı, korkunç yabancı bakışlardı bunlar. Hatırlıyorum, bu neredeyse alıştığım tanı-mama halin bir keresinde benim için neredeyse yakıcı bir azaba dönüştü: Operadaki bir locada erkek arkadaşım-la oturuyordum, sen de yan locadaydın. Uvertür çalarken ışıklar kapandı, yüzünü göremiyor, sadece nefesini he-men yanımda hissediyordum, tıpkı o gece olduğu gibi, localarımız arasındaki bölmenin kadife kaplamasına elini, o ince, zarif elini dayamıştın. En sonunda eğilip bir za-manlar şefkatle kavrayışını hissettiğim bu yabancı, bu çok sevgili eli âcizce öpme isteği beni ele geçirdi. Etrafımda müzik coşkuyla dalgalanıyor, içimdeki istek gittikçe daha tutkulu hale geliyordu; öyle ki kendimi kasarak sertçe geri çekmek zorunda kaldım, öylesine güçlü bir biçimde çekiliyordu dudaklarım senin o sevgili eline. Birinci per-deden sonra erkek arkadaşım-dan çıkıp gitmemizi rica et-tim. Senin karanlıkta böylesine bir yabancılıkla bu kadar yakınım-da olmana daha fazla dayanamayacaktım.

Yine de o an geldi, bir kez daha geldi; yıkıntılar altın-daki hayatımda son bir kez. Yaklaşık bir yıl önce, doğum gününden sonraki gündü. Ne tuhaf: Bütün o saatler bo-yunca seni düşünmüştüm, çünkü doğum gününü her za-man bir bayram gibi kutluyordum. Sabahın erken saatle-rinde dışarı çıkıp her yıl olduğu gibi sana unuttuğun o gecenin hatırası olarak göndereceğim beyaz gülleri almış-tım. Öğleden sonra da oğlumla dışarı çıktık, onu Demel Pastanesi'ne, akşam da tiyatroya götürdüm; çocukluğun-dan itibaren onun da o günü anlamını bilmeksizin mistik bir bayram günü gibi görmesini istiyordum. Ertesi gün o zamanki erkek arkadaşım-la, Brno'lu genç, zengin fabrika-

törle birlikteydim; iki yıldır beraber yaşıyorduk, bana tapıyor, beni şımartıyor ve diğerleri gibi o da benimle evlenmek istiyordu, diğerlerine yaptığım gibi onu da görünüşte sebepsizce reddetmişim, oysa beni ve çocuğu hediyelere boğmanın yanı sıra, azıcık sersemce ve dalkavukça iyi yürekliliğiyle sevilesi biriydi. Birlikte bir konse-re gittik, orada neşeli bir grupla buluştuk, Ring Caddesi'ndeki bir restoranda yemek yedik ve ben orada, kahkaha ve lakırdıların ortasında, dans edebileceğimiz bir kulübe, Tabarin'e gitmeyi teklif ettim. Normalde bu tür kulüpler sistematik ve alkollü neşeleriyle bütün "sabaha kadar eğlence"ler gibi benim için iğrençti ve bu tür tekliflere hep karşı çıkardım ama bu kez –içimdeki anlaşılmaz, sihirli bir güç beni aniden, düşünmeden, etrafındakiler tarafından sevinç ve coşkuyla kabul edilen bu teklifi yapmaya zorlamıştı– birdenbire açıklanamaz bir istek duymuştum, sanki beni orada özel bir şey bekliyordu. Beni memnun etme alışkanlığıyla herkes ayağa fırladı, kulübe gittik, şampanya içtik ve aniden içimde hiç tanımadığım, çok şiddetli, neredeyse acı verici bir neşe hasıl oldu. İctikçe içtim, uyduruk şarkılara eşlik ettim, dans edip kendimden geçmeye neredeyse mecbur olduğumu hissediyordum. Ama bir anda –sanki kalbimin üzerine aniden buz gibi soğuk ya da kor gibi sıcak bir şey oturmuştu– ayıldım: Yan masada birkaç arkadaşınla sen oturuyor, bana hayran ve arzulu gözlerle bakıyordun; her seferinde bütün bedenimi dalgalandıran bakıştı bu. On yıldır ilk kez bana tekrar benliğinin o bilinçsizce tutkulu gücüyle bakıyordun. Titremeye başladım. Az kalsın havaya kaldırdığım kadehi elimden düşürecektim. Neyse ki masadakiler allak bullak oluşumu fark etmediler; kahkaha ve müzikten oluşan gürültünün içinde kaynadı gitti.

Bakışların gittikçe daha yakıcı hale geliyor, beni ateşlere atıyordu. Bilemiyordum: Nihayet, nihayet beni tanı-

mış mıydın, yoksa bir başkası, bir yabancı olarak sıfırdan mı arzuluyordun? Yanaklarıma kan basmıştı, masadaki-
lere bölük pörçük cevap veriyordum; bakışının beni na-
sıl allak bullak ettiğini anlamış olmalısın. Diğerlerine
belli etmeden, bir baş hareketiyle beni bir saniyeliğine
dışarı, kulübün girişine çağırdın. Ardından göstere göste-
re hesabı ödedin ve arkadaşlarınla vedalaşıp dışarı çıktın,
çıkmadan önce de dışarıda beni beklediğine dair bir işaret
yapmayı ihmal etmedin. Soğuktan donuyor gibi, ateşler
içinde yanıyor gibi titriyordum, artık kimseye cevap ve-
remiyor, çılgına dönen kanımı zapt edemiyordum. Tesa-
düfen tam o sırada siyahi bir çift tıktırlı topukları ve tiz
çılgılarıyla yeni, tuhaf bir dansa başladı; herkes dönüp
onları izlemeye koyuldu, ben de o andan faydalandım.
Ayağa kalkarak erkek arkadaşına hemen döneceğimi
söyledim ve senin peşinden çıktım.

Dışarıda, girişteki vestiyerin önünde durmuş, beni
bekliyordun; geldiğimi görünce gözlerin parladı. Gü-
lümseyerek hemen yanıma geldin: Beni tanımadığını
derhal anladım, bir zamanların çocuğunu ve genç kızını
tanımamıştın, bana bir kez daha yeni, meçhul biri olarak
yaklaşıyordun. 'Benim için de biraz zamanınız var mı?'
diye sordun samimi bir tavırla – soruşundaki güvenden,
beni o kadınlardan, o bir gece için satılık kadınlardan biri
olarak gördüğünü anlamıştım. 'Evet,' dedim; on yıldan
uzun zaman önceki genç kızın sana loş sokakta söylediği,
aynı titrek ama kendiliğinden istekli evetti bu. 'Peki ne
zaman görüşebiliriz?' diye sordun. 'Ne zaman isterse-
niz,' dedim – senden utanmıyordum. Bana biraz hayretle,
yıllar önce yine bu kadar çabuk kabul etmem seni
afallattığında ortaya çıkan o kuşkulu-meraklı hayretle
baktın. 'Şimdi olur mu?' diye sordun biraz duraksayarak.
'Evet,' dedim, 'gidelim.'

Mantomu almak üzere vestiyere yönelecektim.

Tam o sırada, erkek arkadaşımın birlikte teslim ettiğimiz mantolar için tek vestiyer fişi aldığı aklıma geldi. Geri dönüp ondan fişi istemek, uzun uzadıya açıklama yapmadan mümkün değildi; öte yandan yıllardır dört gözle beklediğim, seninle geçireceğim zamandan vazgeçmek istemiyordum. Dolayısıyla bir saniye tereddüt etmedim: Gece elbisemin üzerine sadece şalımı aldım ve dışarı, sis yüzünden nemli olan gecenin içine çıktım; mantoyu umursamadan, yıllardır geçimimi sağlayan ve arkadaşlarının gözünde küçültüp gülünç bir enayi, sevgilisinin yıllar sonra yabancı bir erkeğin ilk ıslığına koştuğu biri durumuna düşürdüğüm o iyi yürekli, şefkatli insanı umursamadan. Ah, dürüst bir erkek arkadaşına karşı alçaklığımın, nankörlüğümün, rezilliğimin içten içte bilincindeydim, gülünç davrandığımı ve deliliğimle müşfik bir insanı ölümüne yaraladığımı biliyor, hayatımın ortadan ikiye ayrıldığını hissediyordum – ama senin dudaklarını tekrar hissetmek, yumuşakça bana yönelen sözlerini dinlemek için duyduğum sabırsızlığın yanında arkadaşlık ya da benim varoluşum neydi ki! Ben seni işte böyle sevdim; artık her şey bittiği, geçmişte kaldığı için bunu sana rahatça söyleyebilirim. Ve sanırım beni ölüm döşeğimden çağırırsan, birden ayağa kalkıp sana gelecek gücü bulurdum.

Kapıda duran arabaya binip senin evine gittik. Yine sesini duydum, şefkatli yakınlığını hissettim; tıpkı bir zamanlar olduğu gibi sersemlemiş, çocuksu bir mutlulukla altüst olmuşum. On yıldan uzun zaman sonra o merdiveni nasıl tekrar çıktım... hayır, hayır, o anlarda nasıl her şeyi iki katmanlı hissettiğimi sana anlatamam, geçmiş ve bugün; ve hepsinin, hepsinin içinde yalnız sen. Odanda çok az değişiklik olmuş, birkaç tablo eklenmiş, kitaplar artmıştı, bir-iki yerde yeni mobilyalar vardı ama her şey beni tanıdık bir ifadeyle selamlıyordu. Ve çalışma masasında, içinde güller olan vazo duruyordu; benim gülle-

rim, sana bir önceki gün, doğum gününde, hiç hatırlamadığın, hiç tanımadığın, hatta şimdi yanındayken, el ele, dudak dudağa otururken bile tanımadığın biri anısına gönderdiğim güller. Yine de gülleri atmaman beni memnun etmişti; böylece benliğimden bir esinti, hayatımdan bir nefes seni sarmış oluyordu.

Beni kollarına aldın. Yine muhteşem bir gece boyunca sende kaldım. Ama beni çıplak halimle de tanımadın. Tecrübeli okşayışlarını büyük bir mutlulukla yaşadım ve gördüm ki tutkun bir sevgiliyle satılık bir kadın arasında ayırım yapmıyor, varlığının hesapsız, müsrif bolluğuyla kendini tamamen arzuna bırakıyorsun. Bana, gece kulübünden alıp getirdiğin bir kadına karşı öylesine şefkatli ve yumuşak, öylesine kibar ve içtenlikle saygılıydın ama aynı zamanda bu kadının tadını çıkarma konusunda o kadar tutkuluydun ki... O eski mutluluktan başım dönerek senin benliğindeki ikiliği, tensellikteki tecrübeli ruhsal tutkunu, çok önce bir çocuğu sana köle eden tutkuyu bir kez daha hissettim. Zevk adına böyle bir kendini âna bırakışı, benliğinin en derinlerinden gelen böyle bir patlama ve parlamayı başka hiçbir erkekte görmedim; tabii hemen ardından sonsuz, neredeyse insanlık dışı bir unutkanlıkta sönmek kaydıyla. Gerçi ben de kendimi unutmuştum: Karanlıkta senin yanında yatan ben kimdim? Bir zamanların yanıp tutuşan çocuğu mu, senin çocuğunun annesi mi, bir yabancı mı? Ah, o tutkulu gecede her şey çok tanıdık, çok bildik ama bir yandan da baş döndürecek kadar yeniydi. Gece hiç bitmesin diye dua ediyordum.

Ama sabah oldu, geç uyandık, bana birlikte kahvaltı etmeyi teklif ettin. Görünmez bir elin hiç belli etmeden yemek odasında hazırladığı çayı içerek sohbet ettik. Sen yine benliğinin o alabildiğine açık, içten samimiyetiyle, kurcalama amaçlı sorular sormadan, ben olan varlığı hiç

merak etmeden konuşuyordun. Adımı sormadın, nerede oturduğumu sormadın; senin için bir kez daha sadece bir macera, isimsiz biri, unutuşun sisinde iz bırakmadan kaybolup gidecek, ateşli bir geceydin. Uzak bir seyahate çıkacağını söyledin, iki-üç aylığına Kuzey Afrika'ya gidecektin; mutluluğumun ortasında titredim, çünkü kulaklarımda bir ses yankılanmaya başlamıştı: Bitti, bitti ve unutuldu! İçimden dizlerine kapanıp, 'Beni de götür ki nihayet tanıyasın, bu kadar yıldan sonra nihayet, nihayet!' diye haykırmak geldi. Ama senin karşında öylesine çekingen, öylesine korkak, öylesine köle gibiydim ki... Sadece, 'Çok yazık,' diyebildim. Bana gülümseyerek baktın: 'Gerçekten üzüldün mü?'

İşte o anda ani bir öfkeye kapıldım. Ayağa fırlayıp sana gözümü bile kırpmadan, uzun uzun baktım. Ardından, 'Sevdiğim adam da hep seyahate çıkardı,' dedim. Gözünün içine bakıyordum. İçimdeki her şey, 'İşte şimdi, şimdi beni tanıyacak!' diye titreyerek ayaklanmıştı. Ama sadece gülümsedin ve teselli edercesine, 'Geri döner,' dedin. 'Evet,' dedim, 'geri döner ama unutmuş olur.'

Bunu sana söyleyiş şeklimin tuhaf, tutkulu bir yanı olmuş olmalı. Çünkü sen de ayağa kalkıp bana şaşkın, sevgi dolu gözlerle baktın. Beni omuzlarımdan kavrayarak, 'İyi olan unutulmaz, ben seni hiç unutmayacağım,' dedin, bunu söylerken bakışların bu resmi hafızana kazımak istercesine içime yöneldi. Ve o bakışın arayarak, iz sürerek, bütün benliğimi emerek içime işlediğini hissederken, körlük büyüünün nihayet, nihayet bozulduğunu sandım. Beni tanıyacak, beni tanıyacak! Bütün ruhum bu düşünceyle titriyordu.

Ama sen beni tanımadın. Hayır, beni tanımadın, sana hiçbir zaman o saniye olduğumdan daha yabancı değildim – aksi takdirde birkaç dakika sonra yaptığın şeyi asla yapmazdın. Beni öptün, bir kez daha tutkuyla öptün. Ka-

rışan saçlarımı düzeltmem gerekiyordu karşısına geçtiğim aynadan –kapıldığım korku ve dehşetten az kalsın yere yığılacaktım– birkaç büyükçe banknotu belli etmeden manşonuma sıkıştırdığını gördüm. O anda çılgılık atmamayı, suratına bir tane patlatmamayı nasıl başardım bilmiyorum – bana, seni çocukluğundan beri seven bu kadına, çocuğunun annesine, bana o gece için ödeme yapıyordun! Senin için Tabarin'den eve getirdiğin bir fahişeydim, daha fazlası değil – bana para vermiştin, para vermiştin! Senin tarafından unutulmam yetmemiş, bir de aşağılanmam gerekmişti.

Süratle eşyayı topladım. Çıkmak, derhal çıkmak istiyordum. Çalışma masasının üzerinde, beyaz güllerin, benim güllerimin olduğu vazanın yanında duran şapkamı aldım. Tam o sırada güçlü, karşı konulmaz bir isteğe kapıldım; sana kendimi hatırlatmayı bir kez daha denemek istiyordum. ‘Bana beyaz güllerinden birini verir misin?’ ‘Seve seve,’ dedin ve hemen bir gül alıp uzattın. ‘Ama belki de bunları sana bir kadın, seni seven bir kadın vermiştir,’ dedim. ‘Belki de,’ dedin, ‘bilmiyorum. Bu çiçekler bana geldi ama kim gönderdi bilmiyorum; tam da bu yüzden onları çok seviyorum ya...’ Yüzüne baktım. ‘Belki onlar da senin unuttuğun birindendir!’

Şaşırmıştın. Bense gözünün içine bakıyordum. “Tanı beni, artık tanı beni!” diye bağııyordu bakışlarım. Ama senin gözlerinde tatlı ve her şeyden habersiz bir gülümseme vardı. Beni bir kez daha öptün. Ama tanımadın.

Hızla kapıya yöneldim, çünkü gözlerimin yaşlarla dolduğunu hissediyordum ve sen bunu görmemeliydin. Girişte –ne kadar çabuk çıktığımı hesap et– az kalsın Johann’la, uşağıyla çarpışacaktım. Çekingen bir biçimde süratle kenara çekilerek çıkmam için kapıyı açtı ve tam o anda, duyuyor musun, onun yüzüne baktığım, gözlerimde yaşlarla baktığım anda, bu iyice yaşlanmış adamın ba-

kışlarında birden bir ışık yanıp söndü. Beni çocukluğumdan beri görmeyen ihtiyar adam o bir saniye içinde, duyuyor musun, o bir tek saniye içinde beni tanımıştı. Tanıdığı için önünde diz çöküp ellerini öpebilirdim. Beni kırbaçlamak için kullandığın banknotları çabucak manşonumdan çıkarıp onun cebine sokuşturdum. Titredi, dehşetle yüzüme baktı; belki de o bir saniye içinde benimle ilgili, senin bütün hayatın boyunca sezdiğinden çok daha fazla şey sezdi. Bütün, bütün insanlar beni şımarttılar, hepsi bana karşı çok iyiydi – yalnız sen, yalnız sen, yalnız sen beni unuttun, yalnız sen, yalnız sen beni hiç tanımadın!

Çocuğum öldü, çocuğumuz – artık dünyada senden başka sevecek kimsem kalmadı. Ama sen benim için kimsin ki, beni asla, asla tanımayan, suyun kenarından geçerken yanımdan geçen, taşa basar gibi üstüme basan, sürekli çekip giden, çekip giden ve beni ebedi bir bekleyiş içinde bırakan sen... Seni, elimden kaçıp duran adamı çocuğumda tuttuğumu sandım. Ama o tam da senin çocuğundu: Beni bir gecede zalimce bırakıp gitti, bir yolculuğa çıktı, beni unuttu ve bir daha asla dönmeyecek. Şimdi yine yalnızım, her zamankinden daha yalnız, hiçbir şeyim yok, senden bana kalan hiçbir şey yok: Çocuk yok, tek bir kelime yok, tek bir satır yok, tek bir hatırlama yok; birisi yanında adımları söylese duyduğun isim sana hiçbir şey ifade etmez. Senin için ölü olduktan sonra neden ölmeyeyim ki, sen benden gittikten sonra neden ben de çekip gitmeyeyim? Hayır sevgilim, seni suçlamıyorum, evinin mutluluğunu acı feryatlarla gölgelemek istemiyorum. Seni daha fazla rahatsız etmemden korkma – beni affet, çocuğumun ölü ve terk edilmiş bir halde yattığı bu anda bir kez olsun ruhumdakileri haykırmam gerekiyordu. Sadece bir kez sana seslenmek zorundaydım – sonra tekrar susup karanlığıma geri döneceğim, tıpkı senin yanında daima

sustuğum gibi. Ama sen bu haykırışı ben yaşadığım müddetçe duymayacaksın – benden, seni herkesten çok seven, hiç tanımadığın, daima seni beklemiş olan ve hiçbir zaman arayıp sormadığın bu kadından gelen mektup ancak ben öldükten sonra eline geçecek. Belki, belki o zaman beni arayacaksın ama ben ilk kez sana sadakatsizlik edecek, bir ölü olarak artık seni duymayacağım. Nasıl ki sen bana hiçbir şey bırakmadıysan ben de sana herhangi bir resim ya da işaret bırakmıyorum, beni asla tanımayacaksın, asla. Hayatta kaderim bu oldu, ölümdede bu olacak. Son ânımda seni çağırmak istemiyorum, sen benim adıma ya da çehremi öğrenmeden gidiyorum. İçim rahat ölüyorum, çünkü sen bunu uzaktan hissetmiyorsun. Ölümüm sana acı verseydi, ölemezdim.

Daha fazla yazamayacağım. Kafamda bir ağırlık var. Eklemlerim ağrıyor, ateşim yükseldi. Sanırım yatmak zorundayım. Belki çok yakında bitmiş olur, belki kader yüzüme güler de çocuğu dışarı taşıdıklarını görmek zorunda kalmam. Daha fazla yazamayacağım. Elveda sevgilim, elveda, teşekkür ederim... her şeye rağmen çok güzeldi... son nefesime kadar sana teşekkür ediyorum. İçim rahat: Sana her şeyi söyledim, seni ne kadar çok sevdiğimi artık biliyorsun, hayır, aslında sadece seziyorsun ama en azından bu aşk sana yük olmadı. Yokluğumu hissetmeyecek olman benim için bir teselli. Güzel ve aydınlık hayatında hiçbir şey değişmeyecek... ölümümle sana herhangi bir zarar vermiş olmuyorum... bu benim için bir teselli sevgilim.

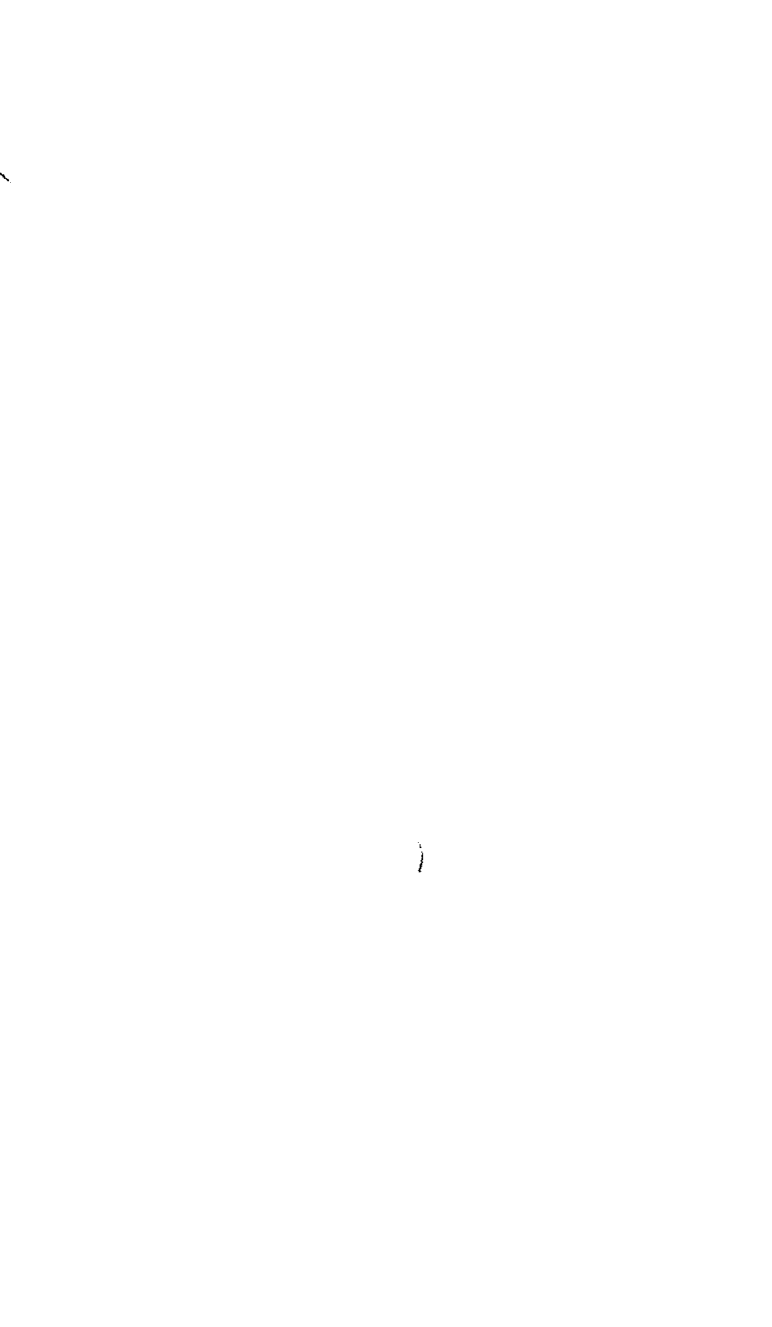
Peki şimdi kim... kim sana doğum gününde beyaz güller gönderecek? Ah, vazo boş kalacak, hayatımdan gelip yılda bir kez seni saran küçük nefes, küçük esinti dağılıp gidecek! Dinle sevgilim, sana yalvarırım... bu senden ilk ve son ricam... benim hatırım için her doğum gününde –insanın kendini hatırladığı bir gündür bu– gül

alıp vazoya koy. Bunu yap sevgilim, mutlaka yap, tıpkı başka insanların yılda bir kez ölmüş bir sevdikleri için dua okutmaları gibi... Ben artık Tanrı'ya inanmıyor ve dua istemiyorum, sadece sana inanıyorum, sadece seni seviyorum ve sadece senin içinde yaşamaya devam etmek istiyorum. Ah, yalnızca yılda bir gün, benim senin yanında yaşadığım gibi sessizce, çok sessizce... yalvarırım bunu yap sevgilim... bu senden ilk ve son ricam... teşekkür ederim... seni seviyorum, seni seviyorum... elveda."

Mektubu titreyen ellerinden bıraktı. Sonra düşüncelere daldı. Bir komşu çocuğuna, bir genç kıza, gece kulübündeki bir kadına dair karmakarışık bir şeyler hatırlar gibi oldu ama hatırladıkları belli belirsiz ve karışık; tıpkı suyun dibinde parlayıp biçimsizce titreyen bir taş gibi. Gölgeler toplanıp dağılıyor ama bir resim oluşmuyordu. Duygularının hatırasını hissediyor ama hatırlamıyordu. Sanki bütün bu simaları rüyasında görmüştü, birçok kez gördüğü çok derin bir rüyaydı – ama sadece bir rüyaydı.

O sırada gözü, çalışma masasında önünde duran vazoya takıldı. Vazo boştu, yıllardır ilk kez doğum gününde boştu. İrkildi: Sanki birden görünmez bir kapı açılmış ve başka bir dünyadan sakın odasına soğuk bir rüzgâr esmişti. Bir ölüyü ve ölümsüz aşkı hissetti; ruhunda bir şey kırıldı ve o görünmez kadını cisimsiz olarak, tutkuyla düşündü; tıpkı uzaklardaki bir müziği hatırlar gibi.

BİR KADININ HAYATINDAN 24 SAAT

Savaştan on yıl kadar önce Riviera'da kaldığım küçük pansiyonda, oturduğumuz masada, beklenmedik şekilde çığırından çıkarak ciddi bir kavgaya, hatta karşılıklı nefret ve hakarete varmasına ramak kalan sert bir tartışma yaşandı. Çoğu insanın hayal gücü kıttır. Kendilerine doğrudan ilişmeyen, sivri ucu ısrarla hassasiyetlerini kaşımayan hiçbir şey onları tahrik etmez ama gözlerinin önünde, duygularına temas edecek yakınlıkta ufacık bir olay olmayagörsün, bu onların içinde derhal sınırsız bir infial yaratır. O zaman da tabiri caizse gösterdikleri ilgi-deki kıtlığın yerini yakışıksız ve abartılı bir galeyan alır.

İşte normalde herkesin tatlı tatlı hoşbeş edip birbirine suya sabuna dokunmayan küçük şakalar yaptığı ve genellikle yemek bittikten hemen sonra dağılan, tümüyle burjuva grubumuzda da böyle oldu. Başka zaman olsa Alman çift gezintiye ve amatör olarak fotoğraf çekmeye, rahatına düşkün Danimarkalı sıkıcı balık avına, kibar İngiliz hanım kitaplarına, İtalyan çift yaramazlık yapmak için Monte Carlo'ya gidecek, ben de tembellik etmek üzere bahçedeki şezlonga ya da işimin başına dönecektim. Fakat bu kez hepimiz bu şiddetli tartışma yüzünden birbirimize takılıp kalmıştık ve içimizden biri birden ayağa kalktığında bunu her zamanki gibi nazikçe veda etmek

üzere değil, daha önce de söylediğim gibi neredeyse çileden çıkma halini alan, kudurmuş bir öfkeyle yapıyordu.

Küçük masa başı grubumuzu bu denli etkisi altına alan olay hakikaten fazlasıyla tuhaftı. Yedi kişi kaldığımız pansiyon, dışarıdan bakıldığında müstakil bir villa havasındaydı –ah o pencereden görünen, kenarı girintili çıkıntılı kayalarla süslü sahilin manzarası ne muhteşemdi!– ama aslında büyük Palace Oteli’nin daha uygun fiyatlı müstemilatından başka bir şey değildi ve bahçeyle doğrudan oraya bağlanıyordu, dolayısıyla biz yan bina sakinleri otel müşterileriyle sürekli irtibat halindeydik. Bu otelde önceki gün dört dörtlük bir skandal patlak vermişti. 12.20’deki öğle treniyle (saati dakikası dakikasına vermek zorundayım, çünkü hem bu olay hem de o ateşli tartışmaya konu olması bağlamında önemli) genç bir Fransız gelmiş ve sahile bakan, deniz manzaralı bir oda tutmuştu: Sırf bu bile onun hali vakti yerinde bir adam olduğunu gösteriyordu. Bu gencin hoş bir biçimde dikkat çekmesini sağlayan yalnızca sade şıklığı değil, her şeyden önce sıradışı ve son derece sempatik yakışıklılığıydı: İnce uzun genç kız yüzünün ortasında ipek gibi sarı bıyıkları şehvetli sıcak dudaklarını çevreliyor, yumuşak, kahverengi dalgalı saçları kıvrılarak beyaz alnına dökülüyor, yumuşak ifadeli gözleri her bakışta insanı okşuyordu; görünüşündeki her şey yumuşak, tatlı, sevimliydi, üstelik en ufak bir sunilik ve yapmacıklık taşımıyordu. Her ne kadar uzaktan ilk bakışta büyük mağazaların vitrinlerinde ellerinde süslü bir bastonla ideal yakışıklılığı temsil eden, kibirle yana eğilmiş, pembe vitrin mankenlerini andırır gibi olsa da, daha yakından bakıldığında bu züppe izlenimi kayboluyordu, çünkü (böylesine binde bir rastlanır!) ondaki sevimlilik doğuştandı, adeta bedeninin bir parçasıydı. Bir yerden geçerken herkesi tek tek, hem mütevazı hem içten bir biçimde selamlıyordu, dışa-

rı fırlamaya hazır sempatikliğinin her fırsatta kendiliğinden ortaya çıkışını izlemek gerçekten hoştu. Vestiyere yönelen bir hanımın mantosunu almak üzere hemen o da koşuyor, her çocuğa ya tatlı bir bakış fırlatıyor ya bir şaka yapıyor, aynı anda hem cana yakın hem saygılı olabiliyordu; uzun lafın kısası, aydınlık yüzleri ve gençliğin cazibesi sayesinde başka insanlara hoş göründüklerine dair, tecrübeyle sabit bir duygudan yola çıkan ve bu teminatı tekrar cazibeye çeviren o kutsanmış insanlardan biriydi. Otelin genelde yaşlı ve hasta müşterileri arasında onun varlığı adeta bir nimetti ve gençliğin o muzaffer adımıyla, cazibenin bazı insanlara harika bir şekilde bahsettiği rahatlık ve canlılıktan oluşan bir fırtına halinde, karşı konulmaz biçimde herkesin kalbine girmişti. Geleli henüz iki saat olmuştu ki Lyon'lu, şişman, varlıklı fabrikatörün iki kızıyla, on iki yaşındaki Annette ve on üç yaşındaki Blanche'la tenis oynuyordu, anneleri olan çıtı pıtı, zarif ve son derece çekingen Madam Henriette ise daha evlilik çağına gelmemiş iki kızının farkında olmadıkları bir fingirdeklikle genç yabancıyla flört edişini sessizce gülümseyerek izliyordu. Genç adam o akşam bir saat satranç masasında bizi seyretti, ara sıra iddiasız bir tavırla birkaç hoş anekdot aktardı, sonra da kocası her zamanki gibi iş arkadaşlarıyla domino oynayan Madam Henriette'le terasta uzun uzun bir aşağı bir yukarı yürüdü; akşamın geç saatlerinde onu otelin sekreteriyle büronun kuytu bir köşesinde şüphe uyandıracak bir teklifsizlikle konuşurken gördüm. Ertesi sabah benim Danimarkalı oyun partnerime balık avında eşlik etti, bu alanda şaşırtıcı derecede bilgi sahibi olduğunu gösterdi, ardından Lyon'lu fabrikatörle uzun uzun politika konuştu, ki bunu yaparken iyi bir sohbet arkadaşı olduğunu da kanıtlamıştı, çünkü şişman beyefendinin kıyıya vuran dalgaların sesini bastıran okkalı kahkahası duyuluyordu. Yemekten

sonra –zamanını bölme şeklini gösteren bütün bu safhaları bu kadar ayrıntılı anlatmam durumun kavranması açısından kesinlikle gerekli– tekrar Madam Henriette’le kahve eşliğinde bir saat bahçede baş başa oturdu, yeniden kızlarıyla tenis oynadı, lobide Alman çiftle sohbet etti. Sonra onunla saat altıda, bir mektup postalamak için gittiğim tren istasyonunda karşılaştım. Telaşla yanıma geldi ve özür dilercesine, ani bir şekilde geri çağırıldığını ama iki güne döneceğini söyledi. Gerçekten de akşam yemek salonunda yoktu ama sadece bizzat yoktu, çünkü bütün masalarda bir tek ondan bahsediliyor, hoş, neşeli hali tavrı övülüyordu.

Gece, sanırım saat on bire doğru odamda oturmuş, elimdeki kitabı bitirmeye çalışıyordum ki birden açık pencereden bahçede birtakım huzursuz bağırışlar ve seslenmeler duydum, az ilerideki otelde de gözle görülür bir hareketlilik vardı. Meraktan ziyade huzursuzluk hissederek hemen koşup elli adımda oraya vardım ve müşterilerle personeli müthiş bir panik halinde buldum. Kocasını her zamanki saatinde Namur’dan arkadaşıyla domino oynarken Frau Henriette her akşam sahil şeridinde çıktığı yürüyüşten dönmemişti, dolayısıyla başına bir iş gelmiş olmasından korkuluyordu. Normalde son derece hantal ve ağırkanlı olan kocası şimdi tıpkı bir boğa gibi sahile doğru koşup duruyordu, panikten yırtılan sesiyle, “Henriette! Henriette!” diye bağırdığında bu ses, ölümcül darbe almış dev bir hayvanın korkusunu ve ıskallığını taşıyordu. Garsonlar ve bellboy’lar telaş içinde merdivenleri çıkıp iniyorlardı; bütün müşteriler uyandırılmış, jandarmaya telefon edilmişti. Fakat bütün bunların ortasındaki şişman adam öne açık yeleğiyle yalpalayarak dolanıp duruyor, “Henriette! Henriette!” ismini anlamsızca, hıçkırarak gecenin içine haykırıyordu. Bu arada yukarıda çocuklar uyanmışlardı ve gecelikleriyle pencereden

aşağıya, annelerine sesleniyorlardı; onları sakinleştirmek üzere babaları hemen tekrar yanlarına çıktı.

Sonra o kadar korkunç bir şey oldu ki anlatılamaz; çünkü şiddetle gerilen bünye, aşırılık anlarında genellikle insanın haline tavrına öyle trajik bir ifade verir ki o ifadeyi ne bir resim ne de bir söz aynı çarpıcı güçle yansıtabilir. Birdenbire şişman, iriyarı adam gıcırdayan merdivenleri değişmiş, son derece bitkin ama aynı zamanda gergin bir yüzle indi. Elinde bir mektup vardı. "Herkesi geri çağırın!" dedi açık ve anlaşılır bir sesle personel müdürüne, "Herkesi geri çağırın, gerek kalmadı. Karım beni terk etmiş."

Ölümcül bir darbe alan adam metanet göstermeye çalışıyor, az önce meraklı bakışlarla başına üşüşmüş ve şimdi, her biri dehşet, utanç ve şaşkınlık içinde ondan uzaklaşan bütün bu insanların karşısında insanüstü bir gayretle kendini zapt ediyordu. Kalan son gücüyle, hiçbirimize bakmadan, sendeleyerek yanımızdan geçip okuma odasına girerek ışığı kapadı; hemen ardından ağır, cüsseli vücudunun bir koltuğa çöktüğünü duyduk ve odadan vahşi, hayvani bir böğürtü yükseldi; şimdiye dek hiç ağlamamış bir adam böyle ağlayabilirdi ancak. Bu ilkel acı her birimizin, en duyarsız olanımızın bile üzerinde sersemletici bir etki yaratmıştı. Garsonların, meraktan o tarafa seğirten müşterilerin hiçbirisi ne gülümsemeye ne de merhamet içeren bir söz söylemeye cesaret edebiliyordu. Tek kelime etmeden, bu ezici duygu patlamasından utanmışçasına birer birer odalarımıza çekildik ve içeride, karanlık odada omuzları sarsılarak hıçkıran o kalbinden vurulmuş insan parçasını yavaş yavaş kararan, alçak sesli konuşmalar, fısıltılar ve mırıltılarla dolu otelde kendiyi baş başa bıraktık.

Gözümüzün ve duyularımızın önünde yaşanan bu şok edici olayın, normalde sadece can sıkıntısına ve dertsiz tasasız zaman geçirmeye alışık insanları muazzam he-

yecanlandırmaya son derece uygun olduğu tahmin edilecektir. Fakat sonradan masamızda tüm şiddetiyle patlak veren ve iyice alevlenip fiilî saldırı sınırına dayanan kavganın çıkış noktası her ne kadar arada geçen bu şaşırtıcı olay olsa da özünde daha ziyade temel bir fikir ayrılığı, birbirine düşman hayat anlayışlarının öfkeli çatışması vardı. Söz konusu mektubu –yıkılan koca yaşadığı âciz öfkeyle onu buruşturup yere atmıştı– okuyan bir hizmetçi kızın boşboğazlığı sonucu hızla yayılan söylentiye bakılırsa Frau Henriette tek başına değil, o genç Fransız’la anlaşarak kaçmıştı (ve şimdi çoğu kişinin Fransız’a duyduğu sempati hızla azalmaya başlamıştı). Aslında bu küçük Madam Bovary’nin şişman, taşralı kocasını zarif, genç bir yakışıklıya değiştirmesi ilk bakışta gayet anlaşılır bir şeydi. Fakat oteldeki herkesi böylesine heyecandıran husus şuydu ki, ne fabrikatör ne kızları ne de Frau Henriette bu Lovelace’i¹ daha önce görmüştü; demek ki terasta iki saatlik akşam sohbeti ve bahçede bir saatlik kahve keyfi bu otuz üç yaşındaki tertemiz kadını bir gecede kocasıyla çocuklarını bırakıp hiç tanımadığı genç bir yakışıklının peşinden körü körüne gitmek üzere harekete geçirmeye yetmişti. Gelin görün ki bu apaçık ortada olan durum, masamızda sevgililerin haince bir oyunu, kurnazca bir manevrası şeklinde görülerek fikir birliği halinde reddediliyordu: Tabii ki Frau Henriette’in uzun zamandır bu genç adamla gizli ilişkisi vardı ve alçak herifin buraya gelmesinin tek nedeni, kaçışın son detaylarını belirlemektir; çünkü –masadakilerin varsayımına göre– namuslu bir kadının sadece iki saattir tanıdığı birisinin parmağını

1. Samuel Richardson’un mektup romanı *Clarissa*’nın (1748) erkek karakteri Robert Lovelace’a gönderme: Erdemliliğiyle öne çıkan Clarissa, dönemin aristokratik şehvet düşkünlüğünün temsili olarak kurgulanmış Lovelace’in peşinden gider, sonrasında ise onun tecavüzüne uğrar. (Y.N.)

şıklatmasıyla onun peşinden gitmesi kesinlikle mümkün değildi. Bense farklı görüşte olmaktan hoşlanmıştım ve hararetle, yıllardır hayal kırıklığına uğradığı sıkıcı bir evliliğin kendisini içsel olarak her türlü enerjik hamleye hazırladığı bir kadın için bunun muhtemel, hatta kuvvetle muhtemel olduğunu savunuyordum. Beklenmedik itirazım nedeniyle tartışma süratle genele bağlandı ve özellikle de hem Alman hem de İtalyan çiftin *coup de foudre*'u¹ delilik ve saçma bir roman fantezisi şeklinde niteleyerek neredeyse hakarete varan bir küçümsemeyle reddetmeleri sonucu iyiden iyiye alevlendi.

Çorba ile tatlı arasında cereyan eden bir kavganın fırtınalı seyrini burada bütün ayrıntılarıyla tekrar anlatmaya gerek yok; sadece *table d'hôte*² müdavimleri zeki ve nükteli olur, buna karşılık tesadüfi bir masa başı kavgasının harareti içinde kullanılan gerekçeler genellikle banaldır; çünkü bunlar alelacele, beceriksizce toplanmıştır. Ayrıca tartışmamızın neden böyle süratle çirkinleştiğini açıklamak da güç; bence bu öfke, iki erkeğin gayriihtiyari kendi karılarını bu tür bir sığılık ve tehlike ihtimalinden uzak saymak istemeleri sonucu başlamıştı. Bunun için de ne yazık ki, ancak kadın zihnini bekârların tesadüfi ve ucuz zaferleri doğrultusunda değerlendiren birinin böyle konuşabileceğini söyleyerek bana itiraz etmekten daha isabetli bir yol bulamamışlardı: Bu beni zaten oldukça kızdırmıştı, üstüne de Alman hanım bir yanda gerçek kadınların, diğer yandaysa kendisine göre Frau Henriette'in de içlerinden biri olduğu "fahişe ruhluların" bulunduğu yönündeki öğretici iddiasıyla tuz biber ekince sabrım taştı, ben de kendimce saldırganlaştım. Bir kadının hayatının belli

1. (Fr.) Yıldırım aşkı. (Ç.N.)

2. (Fr.) Tabldot. Burada konuk sofrası anlamına gelen; otel ve restoranlarda tüm konukların bir arada oturduğu masa kastediliyor. (Y.N.)

anlarında kendi iradesi ve bilgisi dışında gizemli güçlerin kontrolüne girdiği yönündeki bu apaçık gerçeğin böyle toptan inkârının altında sadece kişinin kendi içgüdülerinden, insan doğasının şeytani yanından duyduğu korku yatıyor ve görünüşe bakılırsa kendini “kolay lokmalardan” daha güçlü, daha ahlaklı, daha temiz hissetmek bazılarının hoşuna gidiyordu. Ben şahsen bir kadının özgürce, tutkuyla kendi içgüdülerinin peşinden gitmesini, genelde yaygın olduğu üzere kocasını onun kollarında gözlerini kapatarak aldatmasından daha dürüstçe buluyordum. Aşağı yukarı bunları söyledim; tansiyonun giderek yükseldiği konuşmada diğerleri zavallı Frau Henriette’e saldırdıkça ben de onu daha bir tutkuyla (aslında hissettiğimin epey ötesinde bir tutkuyla) savunuyordum. Son hamlem –öğrenci dilinde söylemek gerekirse– iki evli çifti tuş etmişti ve az uyumlu bir dörtlü halinde ortak bir öfkeyle bana öyle bir hücum ediyorlardı ki, babacan yüzü ve futbol maçlarındaki gibi elinde kronometreli saatle hakem gibi yanımızda oturan yaşlı Danimarkalı ara sıra parmaklarını büküp uyarı mahiyetinde masaya tak tak vurmak zorunda kalıyordu: “*Gentlemen, please.*”¹ Fakat bu her seferinde yalnızca bir dakika işe yarıyordu. Şu âna kadar beylerden biri tam üç kez kıpkırmızı bir suratla ayağa fırlamış ve karısı tarafından zor sakinleştirilmişti; kısacası birkaç dakika daha sürseydi ve tam o sırada birden Mrs. C., konuşmanın köpüren dalgalarını yumuşak bir yağ gibi düzleştirmeseydi tartışmamızın sonu fiili saldırı olacaktı.

Mrs. C., bu beyaz saçlı, kibar, yaşlı İngiliz hanım masamızın seçilmemiş onursal başkanıydı. Dimdik oturduğu yerden hepimize eşit ölçüde yakınlık göstermesiyle, sessizliği ve bir yandan da ilgiyle dinlemenin en hoş biçimi-

1. (İng.) Beyler, lütfen. (Ç.N.)

mini sergilemesiyle sırf fiziksel olarak bile saygın bir görünüm arz ediyordu: Bir aristokrat gibi kontrollü varlığından harikulade bir derli topluluğun ve sükûnetin ışığı yayılıyordu. Her birimize belli ölçüde mesafeli davranıyor ama bir yandan da her birimize incelikle özel bir dostluk göstermeyi biliyordu: Genelde kitaplarıyla bahçede oturuyor, bazen piyano çalıyor, nadiren topluluk içinde ya da yoğun bir sohbette görülüyordu. Dikkat çekmiyordu, buna rağmen üzerimizde tuhaf bir gücü vardı. Öyle ki ilk kez konuşmamıza müdahale ettiği anda hepimiz fazla gürültücü ve kontrolsüz davrandığımız yolunda tatsız bir duyguya kapılmıştık.

Mrs. C., Alman beyefendinin sertçe ayağa fırlamasıyla yatıştırılıp tekrar masaya oturtulması arasındaki öfke yüklü molayı kullanmıştı. Parlak gri gözlerini beklenmedik bir biçimde kaldırıp bana bir an kararsızca baktıktan sonra konuyu neredeyse objektif bir netlikle kendi açısından ele almaya başladı.

“Yani siz, eğer doğru anladıysam, Frau Henriette’in, bir kadının bütün masumiyetiyle sürpriz bir maceraya sürüklenebileceğine, böyle bir kadının bir saat öncesinde bizzat kendisinin de imkânsız olduğunu düşüneceği ve bundan sorumlu tutulamayacağı şeyler yapacağına inanıyorsunuz, öyle mi?”

“Kesinlikle buna inanıyorum hanımefendi.”

“Böyle bakarsak bütün etik yargılar tamamen anlamsız hale gelir ve ahlak sınırlarını aşan her davranış aklanır. Gerçekten de Fransızların deyimiyle *crime passionnel*’in¹ *crime* olmadığını varsayıyorsanız, devletin hukukuna ne gerek var? Bu hukukta pek öyle iyi niyete yer yoktur – ve siz şaşırtıcı derecede iyi niyetlisiniz ki,” diye

1. (Fr.) Tutku suçu. (Ç.N.)

ekledi hafifçe gülümseyerek – “her suçta bir tutku bulup bu tutkuyu mazeret sayıyorsunuz.”

Konuşmasının net ve aynı zamanda neredeyse keyifli tonu bana inanılmaz iyi gelmişti ve elimde olmadan onun objektif tarzına öykünerek ben de aynı şekilde yarı şaka yarı ciddi cevap verdim: “Devletin hukuku bu konularda kuşkusuz benden daha katı karar verir, onun görevi genel adap ve ahlakı acımasızca korumaktır; bu da onun mazeret bulmak yerine mahkûm etmesini gerektirir. Ama ben bir sivil şahıs olarak neden kendi isteğimle savcının rolünü üstlenmeliyim, anlamıyorum: Meslek olarak savunma avukatlığını tercih ederim. İnsanları anlamak şahsen beni onlar hakkında hüküm vermekten daha fazla mutlu ediyor.”

Mrs. C. tereddüt ederek parlak gri gözleriyle bana bir süre dik dik baktı. Beni doğru anlamamış olmasından korkup söylediklerimi İngilizce olarak tekrar etmeye hazırlandım. Ama tuhaf bir ciddiyetle, adeta sınav yapıyor muşçasına sorularına devam etti.

“Bir kadının, aşkına layık olup olmadığını bilmediği bir insanın peşinden gitmek uğruna kocasını ve iki çocuğunu terk etmesini ayıp ya da çirkin bulmuyor musunuz? Pek de genç sayılmayan ve sırf çocuklarının hatırına olsun izzetinefsini terbiye etmesi gereken bir kadının bu derece umursamaz ve hoppaca davranmasını gerçekten mazur görebilir misiniz?”

“Tekrar etmek isterim ki hanımefendi,” diye direttim, “bu olayda yargılamayı ya da hüküm vermeyi reddediyorum. Kabul ediyorum, az önce biraz abarttım; bu zavallı Frau Henriette’e kuşkusuz kahraman denilemez, maceracı bir tabiatı bile yok, hele bir *grande amoureuse*¹, hiç değil. Tanıdığım kadarıyla vasat, zayıf bir kadından

1. (Fr.) Büyük âşık. (Ç.N.)

başka bir şey sayılmaz; ona biraz saygı duyuyorum; çünkü cesur bir şekilde arzusunun peşinden gitti ama daha ziyade acıyorum, çünkü bugün olmasa bile yarın kesinlikle çok mutsuz olacak. Belki aptalca, kuşkusuz aceleci davranmış olabilir ama buna asla bayağı ve adice denilemez, dolayısıyla herhangi birinin bu zavallı, mutsuz kadını aşağılamasına her zaman karşı çıkarım.”

“Peki ya siz? Siz ona hâlâ aynı saygıyı duyuyor musunuz? Evveli gün saygıdeğer bir hanım olarak bir arada olduğunuz kadın ile dün ne idüğü belirsiz biriyle kaçıp giden diğer kadın arasında size göre hiç fark yok mu?”

“Yok. Hiç yok, en ufak bir fark bile yok.”

“*Is that so?*”¹ Farkında olmadan İngilizce konuşmuştu; bütün bu sohbet tuhaf bir biçimde çok ilgisini çekmişe benziyordu. Kısa bir süre düşündükten sonra parlak gözlerini yine soru sorarcasına bana dikti.

“Yani yarın Madam Henriette’i diyelim Nice’te, o genç adamın kolunda görseniz, ona selam verir miydiniz?”

“Tabii.”

“Ve onunla konuşur muydunuz?”

“Tabii.”

“Peki mesela... mesela evlenseniz, bu kadını hiçbir şey olmamış gibi karınızla tanıştırır mıydınız?”

“Tabii.”

“*Would you really?*”² dedi yine İngilizce olarak, kesinlikle inanmamışçasına ağzı bir karış açık kalmıştı.

“*Surely I would,*”³ diye aynı şekilde İngilizce cevap verdim farkında olmadan.

Mrs. C. sustu. Hâlâ düşüncelere dalmış gibiydi ve birden, adeta kendi cesaretine şaşırmış bir ifadeyle bana

1. (İng.) Öyle mi? (Ç.N.)

2. (İng.) Gerçekten bunu yapar mıydınız? (Ç.N.)

3. (İng.) Elbette yapardım. (Ç.N.)

bakarak “*I don’t know, if I would. Perhaps I might do it also,*”¹ dedi. Ve ancak İngilizlerin bir sohbeti nihai olarak ama aynı zamanda kabalaşmadan bitirmeyi bildikleri o tarif edilemez kararlılıkla ayağa kalkıp dostça bir edayla bana elini uzattı. Onun sayesinde ortalık yatışmıştı ve hâlâ karşıt fikirde olduğumuz halde şimdi belli bir nezaketle birbirimize selam verebildiğimiz ve tehlikeli ölçüde gerilen atmosfer birkaç hafif şakayla tekrar gevşediği için hepimiz içimizden ona teşekkür ediyorduk.

Tartışmamız şövalyelere yakışır şekilde neticelenmiş gibi görünse de kavga ettiğim çiftlerle aramda o büyük öfkeden kalma hafif bir soğukluk sürüyordu. Alman karı-koca mesafeli davranırken İtalyan çift bana sonraki günlerde dalga geçer bir tavırla “*cara*² Signora Henrietta”dan haber alıp almadığımı sorarak eğlenir olmuştu. Görünüşte üslubumuz son derece nazikti ama masamızdaki o samimi ve rahat ahbaplık ortamı bir daha düzelmemek üzere bozulmuştu.

Fakat o gün kavga ettiğim insanların alaycı soğukluğunu benim için daha da dikkat çekici hale getiren şey biraz da Mrs. C.nin bana o tartışmadan beri kişisel bir yakınlık göstermesiydi. Normalde son derece mesafeli olan ve yemek saatleri dışında masa arkadaşlarıyla soh-bete yanaşmayan bu kadın şimdi sık sık fırsatını bulup benimle bahçede ayaküstü konuşuyor, neredeyse diyebilirim ki bana iltimas geçiyordu, çünkü kibarca mesafeli tarzı göz önüne alındığında onunla özel bir sohbet zaten başlı başına lütuftu. Evet, dürüst olmak gerekirse şunu söylemeliyim ki beni adeta arayıp buluyor, benimle ko-

1. (İng.) Ben yapar mıydım bilmiyorum. Belki de yapardım. (Ç.N.)

2. (İt.) Sevgili. (Ç.N.)

nuşmak için her fırsatı değerlendiriyor ve bunu öyle ale-
ni yapıyordu ki ak saçlı ihtiyar bir kadın olmasa kibirli ve
tuhaf düşüncelere kapılabilirdim. Oysa ne zaman çene
çalsak sohbetimizin konusu kaçınılmaz ve değiştirile-
mez biçimde çıkış noktamıza, yani Madam Henriette'e
dönüyordu: Bu vazifelerini unutan kadını ruhsal denge-
sizlik ve güvenilmezlikle suçlamak Mrs. C. ye esrarengiz
bir zevk veriyor gibiydi. Ancak bir yandan da benim bu
zarif, kibar kadına sempati duymaya devam etmemdeki
kararlılığımdan ve hiçbir şeyin beni bu sempatiden vaz-
geçirememesinden hoşlanır görünüyordu. Sohbetimizin
yönünü hep bu mevzuya çeviriyordu; en sonunda artık
bu tuhaf, neredeyse hastalıklı ısrar konusunda ne düşü-
neceğimi bilemez hale gelmiştim.

Bu böyle beş-altı gün sürdü; Mrs. C. bu tür bir soh-
betin kendisi için neden hatırı sayılır bir önem kazandığı
konusunda ser verip sır vermiyordu. Fakat bir gün yürü-
yüş yaparken laf arasında zamanımın dolduğunu ve öbür
gün oradan ayrılmayı planladığımı söyleyince, sohbetle-
rimize ne denli önem verdiğini kuşkuya mahal olmaya-
cak şekilde gördüm. Normalde hareketsiz olan yüzünde
birden tuhaf bir gerginlik belirdi, deniz grisi gözlerinden
adeta bulutların gölgesi geçti: "Ne yazık! Sizinle konuşa-
cak daha çok şeyim vardı." O andan itibaren ortaya çıkan
asabiyeti ve huzursuzluğu, konuşurken aslında kafasını
yoğun şekilde meşgul eden ve dikkatini dağıtan bambaş-
ka bir şey düşündüğünü gösteriyordu. Bu dikkat dağı-
nıklığı en sonunda bizzat kendisini rahatsız etmiş olma-
lıydı ki birden ortaya çıkan sessizliğin ardından beklen-
medik bir biçimde bana elini uzattı:

"Gördüğüm kadarıyla size söylemek istediklerimi
açık seçik ifade edemiyorum. Galiba bunu yazarak yap-
sam daha iyi olacak." Sonra da onda alışık olduğumdan
daha hızlı adımlarla otele yöneldi.

Gerçekten de o akşam yemekten hemen önce odamda onun enerjik, okunaklı elyazısıyla yazılmış bir mektup buldum. Gençlik yıllarımda ne yazık ki yazılı belgelerle aram kötü olduğu için metni burada kelimesi kelimesine tekrar edemeyeceğim; mektubun aşağı yukarı içeriği konusunda ancak şunu söyleyebilirim ki Mrs. C. esasen bana kendi hayatından bir olay anlatmak istediğini belirtiyordu. Bu olay o kadar gerilerde kalmıştı ki, aslında artık şu anki hayatının bir parçası değildi ve benim öbür gün oradan ayrılacak olmam, yirmi yıldan uzun bir zamandır içten içe ona azap çektiren, zihnini meşgul eden bir konuda konuşmasını kolaylaştıracaktı. Dolayısıyla eğer ben böyle bir konuşmayı rahatsız edici bulmayacaksam, kendisine bu zamanı ayırmamı rica ediyordu.

Burada sadece içeriğine değindiğim mektup beni tam anlamıyla büyülemişti: Sırf İngilizce olması bile ona yüksek derecede bir netlik ve kararlılık katıyordu. Yine de cevap vermem kolay olmadı; üç müsvedde yırttıktan sonra nihayet şöyle yazdım:

Bana bu kadar güvenmenizden onur duydum ve eğer bunu benden talep ederseniz size dürüstçe cevap vereceğim konusunda söz veriyorum. Elbette bana içinizden gelenden fazlasını anlatmanızı isteyemem. Ama anlatacağınız kadarını bana da kendinize de olduğu gibi anlatın. Güveninizin bana büyük bir onur verdiğine inanmanızı rica ederim.

Bu mektubu akşam odasına gönderdim, ertesi sabah cevap geldi:

Kesinlikle haklısınız; gerçeğin yarısı değil, ancak tamamı geçerlidir. Kendimden ve sizden hiçbir şey saklamamak için elimden geleni yapacağım. Akşam yemeğinden sonra odama gelin; altmış yedi yaşında bir kadın olarak yanlış anlamalardan

çekinecek değilim. Çünkü bahçede ya da başka insanların yanında konuşamam. İnanın bunu yapmaya karar vermem bile hiç kolay olmadı.

Gündüz masa başında bir araya geldiğimizde tatlı tatlı sohbet ettik. Fakat bahçede karşılaştığımızda gözle görülür bir panikle benden uzaklaştı; bu yaşlı, beyaz saçlı hanımın çam ağaçlı yolda bir genç kız ürkekliliğiyle kaçışı bana hem rahatsız edici gelmiş hem de içime dokunmuştu.

Akşam sözleştiğimiz saatte kapısını tıklattım, hemen açtı: İçerisi loştu, yarı karanlık odayı sadece masanın üzerindeki okuma lambasından süzülen koni şeklindeki sarı ışık aydınlatıyordu. Mrs. C. teklifsizce yanıma gelerek beni bir koltuğa buyur etti ve karşıma oturdu: Bu hareketlerin her birine önceden içsel olarak hazırlandığını hissediyordum ama yine de, belli ki bunu hiç istemediği halde bir sessizlik oldu; ağır bir kararın yarattığı bu sessizlik uzadıkça uzuyordu ama onu bir şey söyleyerek bozmaya cesaret edemiyordum, çünkü karşımda güçlü bir istek ile güçlü bir direnç arasında şiddetli bir çarpışma yaşandığını hissetmiştim. Arada bir aşağı kattaki dinlenme salonundan bir valsin bölük pörçük melodisi belli belirsiz yükseliyordu; sessizliğin adeta ağırlaşan baskısını biraz olsun azaltmak için dikkat kesilip ona kulak kabartıyordum. Mrs. C. de bu suskunluğun olağandışı gerginliğinden bunalmış olmalıydı ki birdenbire cesaretini toparlayarak konuşmaya başladı:

“Zor olan tek şey söze başlamak... İki gündür kendimi çok net ve dürüst olmaya hazırlıyorum; umarım bunu başarırım. Bütün bunları neden size, yani bir yabancıya anlattığımı henüz anlamıyor olabilirsiniz ama bu olayı düşünmediğim tek bir gün, tek bir saat yok; bana, bu yaşlı kadına inanın ki insanın bütün hayatı boyunca

gözünü hayatının tek bir noktasına, tek bir gününe dikmesi katlanılmaz bir durum. Çünkü size anlatacağım her şey, altmış yedi yılın içindeki yirmi dört saatlik bir zaman diliminde gerçekleşti ve o zaman diliminde bir an çılgınca davransaydım ne olurdu diye kendi kendime defalarca sordum. Ama insan, çok muğlak bir ifadeyle vicdan dediğimiz şeyden kurtulamıyor ve ben de sizin Henriette olayı konusunda o kadar tarafsız konuştuğunuzu görünce, hayatımın bu bir tek gününü herhangi birine açıkça anlatmaya karar verirsem bendeki bu anlamsızca geçmişî hatırlama ve sürekli kendini suçlama hali belki son bulur diye düşündüm. Anglikan değil de Katolik olsaydım, günah çıkarmak bana çoktan bu sırrı kelimelere döküp rahatlama şansını vermişti ama bu tesselli bizden esirgenmiş, dolayısıyla ben de bugün burada her şeyi size anlatıp kurtulmak gibi tuhaf bir işe kalkıştım. Biliyorum, bütün bunlar çok garip ama yine de teklifimi hiç tereddütsüz kabul ettiniz, bunun için size teşekkür borçluyum.

Dediğim gibi, size hayatımın tek bir gününü anlatmak istiyorum; geri kalan her şey bana önemsiz ve başkaları için sıkıcı geliyor. Kırk iki yaşına kadar yaşadıklarım, alışılmışın bir adım bile ötesine geçmemiştir. Annemle babam İskoçya'da zengin toprak sahipleriydi, büyük fabrikalarımız, kira gelirimiz vardı ve taşra soylularında âdet olduğu üzere yılın büyük bölümünü topraklarımızda geçiriyor, sezon açılınca da Londra'ya gidiyorduk. On sekiz yaşındayken bir toplulukta eşimle tanıştım; tanınmış R. ailesinin ikinci oğluydu ve on yıl boyunca Hindistan'da orduya hizmet etmişti. Hemen evlendik ve kendi sosyal çevremizin tasasız hayatını sürmeye başladık; çeyrek yılı Londra'da, çeyrek yılı topraklarımızda geçiriyor, geri kalan zamanda da İtalya, İspanya ve Fransa'da o otel senin bu otel benim geziyorduk. Evlili-

ğimize gölge düşürecek en ufak bir olay yaşamadık, iki oğlumuz oldu, bugün ikisi de yetişkin. Ben kırk yaşındayken eşim beklenmedik bir biçimde öldü. Tropik bölgede geçirdiği yıllar karaciğerinde bir hastalığa sebep olmuştu; onu, kâbus gibi geçen iki hafta içinde kaybettim. O sırada büyük oğlum askerde, küçüğü üniversitedeydi; dolayısıyla bir gecede tamamen boşluğa düşmüştüm ve bu yalnızlık, benim gibi şefkat dolu bir beraberliğe alışık bir kadın için korkunç bir işkenceydi. Her eşyasıyla bana sevgili eşimin trajik kaybını hatırlatan o ıssız evde tek bir gün daha kalmak bana imkânsız geliyordu; o nedenle sonraki yıllarda, oğullarım evlenmediği müddetçe bol bol seyahat etmeye karar verdim.

Aslında o andan itibaren hayatımı bütünüyle anlamsız ve gereksiz görmeye başlamıştım. Yirmi üç yıl boyunca her dakikamı ve her düşüncemi paylaştığım adam ölmüştü, çocuklarımın bana ihtiyacı yoktu, içimdeki karamsarlık ve hüznle onların gençliğine zarar vermekten korkuyordum ama kendim için artık hiçbir şey istemiyor, hiçbir şey arzu etmiyordum. Önce Paris'e gittim, orada can sıkıntısından mağazaları ve müzeleri geziyordum ama etrafımı saran şehir ve içindekiler bana yabancıydı, insanlardan ise kaçıyordum, çünkü matem elbiseye yönelttikleri, kibarca merhamet eden bakışlara katlanamıyordum. Ruhsuz, kör bir göçebelikle geçen bu ayları anlatacak kadar anımsamıyorum; tek bildiğim şu ki ölmek istiyordum; ama acıyla ve dört gözle beklediğim bu sonu hızlandırmaya gücüm yoktu.

Matemimin ikinci, hayatımın kırk ikinci yılında, değişsizleşen ve bastırılamayan bir zamandan itiraf edemediğim kaçışımın son mart ayında Monte Carlo'ya varmıştım. Dürüstçe söylemem gerekirse bunun sebebi can sıkıntısıydı; içimdeki o ıstırap veren, bir bulantı gibi yükselen ve hiç olmazsa ufak tefek dış uyarımlarla beslenmek

isteyen boşluktu. İçimdeki duygu kıpırtılarının azalması beni gittikçe daha büyük bir güçle hayatın en hızlı aktığı yerlere itiyordu; yaşanmışlığı olmayan biri için başkalarının tutkulu huzursuzluğu tıpkı tiyatro ya da müzik gibi sinirleri uyaran bir deneyimdir.

Bu nedenle sık sık kumarhaneye gidiyordum. Başka insanların yüzünde sevinç ve paniğin huzursuzca gidip gelişini izlemek beni cezbediyordu, oysa aynı korkunç medcezir benim içimde de mevcuttu. Ayrıca eşim, kendini kaptırmamakla birlikte ara sıra oyun salonuna konuk olmaktan hoşlanırdı; şimdi ben de istemsiz bir bağlılıkla onun bütün eski alışkanlıklarını sadık bir biçimde sürdürüyordum. İşte bütün oyunlardan daha heyecan verici olan ve kaderimi yıllarca altüst eden yirmi dört saat orada başladı.

Öğlen, akrabamız olan Düşes von M.yle yemek yemiştim; akşam yemeğinden sonra ise yatmaya gidecek kadar yorgunluk hissetmiyordum hâlâ. O nedenle kumarhaneye girdim, kendim oynamadan masaların arasında dolaşarak ortak paydada buluşmuş kalabalığı farklı bir gözle izlemeye başladım. Farklı derken, bunu bana merhum eşim öğretmişti; ben izlemekten yorulup hep aynı yüzlere, kendilerinde bir jeton alma cesaretini bulana kadar saatlerce koltuklarında oturan şapkalı kadınlara, kurnaz profesyonellere ve iskambilci koketlere, kısacası bir araya gelmiş bütün o şaibeli topluluğa bakmanın can sıkıcı olduğunu söyleyerek yakınırdım; çünkü bildiğiniz gibi sefil romanlarda tabiri caizse *fleur d'élégance*¹ ve Avrupa aristokrasisi olarak resmedilen bu topluluk gerçekte çok daha az pitoresk ve romantiktir. Yine de kumarhaneler yirmi yıl önce, yani masalarda gözle görülür nakit paranın

1. (Fr.) Zarafet timsali. (Ç.N.)

döndüğü, gıcır gıcır banknotların, Napoléon altınlarının, küstah beş frankların birbirine karıştığı zamanlarda, Cook Acentesi'yle seyahat eden burjuvalaşmış gezginlerin moda-ya uygun şekilde inşa edilmiş şatafatlı bir kumar kalesinde karaktersiz pulları sıkıntıdan patlayarak saçıp savurdıkları bugünkünden çok daha çekiciydi. Fakat ben o zaman bile bu ifadesiz yüzlerin aynılığında cazip bir yan bulamıyordum; ta ki bir keresinde, özel merakı el falı sanatı olan eşim bana izlemenin çok farklı bir şeklini, hem de gerçekten orada öyle boş boş dikilmekten çok daha ilginç, çok daha heyecan verici ve merak uyandırıcı bir şeklini gösterene dek: kesinlikle yüzlere değil, sadece masanın dörtgenine ve orada da sadece insanların ellerine, bu ellerin kendine özgü hareketlerine bakmak. Bilmem siz bugüne dek hiç sırf o yeşil masaları, yalnızca o yeşil dörtgeni göz hapsine aldınız mı; tam ortasındaki top sarhoş gibi yalpalayarak sayıdan sayıya atlar ve dört köşe bölme-lerin içinde fır dönen tomar tomar banknotlar, yuvarlak gümüş ve altın paralar tohum gibi düşer, sonra da krupiyenin tırmığı bunları bir hamlede, biçercesine çekip alır ya da öbek halinde kazanana doğru iter. Böyle ihtimallere bağlı bir düzenlemede değişen tek şey ellerdir; yeşil masayı çevreleyen beyaz, hareketli, beklenti dolu eller... hepsi farklı bir giysinin kolundan çıkar, her biri atlamaya hazır, vahşi bir hayvandır, her birinin şekli ve rengi farklıdır, bazıları çıplaktır, bazıları yüzükler ve şingır şingır bileziklerle süslü, kimileri vahşi hayvanlar gibi kıllı, kimileri nemli ve yılanbalığı gibi kıvrak ama ne olursa olsun hepsi de müthiş bir sabırsızlığın etkisiyle gergin ve titrek. Bunu görünce ister istemez aklıma hep yerinde duramayan atların vaktinden önce fırlamamaları için çıkış noktasında güçbela zapt edildikleri bir hipodrom gelir; bu eller de işte aynen öyle titrer, havaya kalkar, şahlanır. İnsan bu el-lerden, bunların bekleme şeklinden, uzanışından ve duru-

şundan her şeyi öğrenebilir: Pençeye dönen el hırslı, rahat el müsrif, sakın el hesaplı, titreyen bilek ümitsiz birine aittir, yüz farklı karakteri parayı tutuşundan şıp diye çözersiniz, kimi buruşturur, kimi sinir içinde ufalar, kimiye çark dönmeye başlayınca bitkin bir edayla yorgun avucunun içinden masaya bırakıverir. Kumar oynarken insan kendini ele verir, öyle bir söz vardır, biliyorum, ama ben diyorum ki: Kumar oynarken insanı asıl kendi eli ele verir. Çünkü bütün ya da hemen hemen bütün kumarbazlar yüzlerini kontrol etmeyi çabucak öğrenirler, gömlek yakalarının üstünde sükûnetin soğuk maskesini taşırlar, dudaklarının kenarındaki kıvrımları aşağı sarkıtıp heyecanlarını sıkılmış dişlerinin altına bastırırlar, bakışlarında gözle görülür bir huzursuzluğun belirmesine izin vermezler, yüzlerinde gerilen kasları gevşetip sahte, kibar, havalı bir kayıtsızlığa bürünürler. Fakat işte tam da bu yüzden, bütün dikkatlerini toplayıp varlıklarının en fazla göz önünde olan parçasını, yüzlerini ustalaştırmaya odaklanırken ellerini ve sırf o ellere bakıp onlarda, üst tarafta bir gülümsemeyle kıvrılan dudakların ve kasten aldırıışsız bakışların saklamaya çalıştığı her şeyi gören insanlar olduğunu unuturlar. Oysa el, en büyük sırrını utanmazca açık eder. Çünkü ister istemez öyle bir an gelir ki, zar zor zapt edilen, güya uykuya dalmış parmaklar o kibar kayıtsızlığından sıyrılıverir: Rulet topunun küçük yuvasına düştüğü ve kazanan sayının duyurulduğu o gergin saniyede, işte tam o saniyede bu yüz ya da beş yüz el istemsizce, temel içgüdünün tetiklediği son derece kişisel, son derece bireysel bir hareket yapar. Ve eğer insan, eşinin merakı vesilesiyle bu konuda özellikle bilgisi artan benim yaptığım gibi o el arenasını gözlemeye alışkınsa, daima farklı mizaçların daima başka türlü, daima beklenmedik dışavurumu tiyatroya da müzikten daha heyecan vericidir: Ellerin oynadığı binlerce oyunu size anlatamam; parayı örümcek gibi

kavrayan bükülmüş kılı parmaklarıyla vahşi canavarlar, soluk renkli tırnaklarıyla paraya el sürmeye cesaret edemeyen sinirli ve titrekler, asiller ve bayağılar, kaba sabalar ve çekingenler, kurnazlar ve adeta kekeleyenler: Hepsi farklı bir etki yaratır, çünkü bu çift çift ellerden her biri farklı bir hayatı ifade eder; orada bulunan dört ya da beş krupiyeninki hariç. Onlar artık makine olmuştur; bu git-tikçe canlanan ellerin karşısında nesnel, iş odaklı, tamamen kayıtsız bir netlikle, tıpkı bir yazarkasanın şak diye açılıp kapanan para çekmecesi gibi tıklar tıklar işler. Fakat bu ruhsuz eller bile av peşindeki tutkulu kardeşlerinin arasındaki aykırı duruşlarıyla şaşırtıcı görünür; şöyle ifade edeyim, tıpkı dalgalanan, heyecanlı bir halk kitlesinin ortasında üniformalarıyla dikilen polis memurları gibidirler. Ayrıca bir-iki gün içinde farklı ellerin birçok alışkanlığını ve tutkusunu öğrenmiş olmanın kişisel zevkini de unutmamalı; birkaç gün sonra bu ellerden bazılarını tanımıştım ve onları tıpkı insanlarda olduğu gibi cana yakınlar ve düşman tavırlılar olarak ikiye ayırıyordum: Bazıları yakışsız hareketleri ve hırslarıyla bana o kadar iğrenç geliyordu ki, tıpkı edebe aykırı bir durum karşısında yaptığım gibi bakışlarımı kaçırıyordum. Ama masadaki her yeni el benim için macera ve merak demekti; kafamı kaldırıp o elin sahibinin sımsıkı bir yakanın içinden çıkan, bir smokin gömleğinin ya da parlak bir göğsün üzerine soğuk bir toplumsal maske şeklinde yerleştirilmiş tepkisiz yüzüne bakmayı genellikle unutuyordum.

O akşam salona girip önceden hazırladığım birkaç altınla tıklım tıklım dolu iki masanın önünden geçerek üçüncüsüne geldiğim zaman beklenmedik bir biçimde, artık tamamen durmak üzere olan rulet topu sadece iki sayı arasında gidip gelirken daima ortaya çıkan o suskun, son derece gergin, sessizliğin adeta ortalığı inlettiği kısa arada, işte tam o arada karşımdan çok tuhaf bir ses, kır-

lan eklemlerden gelen sese benzer bir çıtırtı ve kıtırtı duydum. Elimde olmaksızın hayretler içinde o tarafa baktım. Ve işte orada –gerçekten korkmuştum!– daha önce hiç görmediğim iki el gördüm; inatçı hayvanlar gibi kenetlenmiş bir sağ ve bir sol el, bu eller birbirine öyle büyük bir gerginlik içinde yaslanmış ve yapışmıştı ki, parmak eklemlerinden bir fındığın kırılırken çıkardığı o kuru ses geliyordu. Nadir bulunur güzellikte ellerdi, fevkalade uzun fevkalade incelerdi ama bir yandan da üstünden geçen gergin kaslar belli oluyordu, çok beyazdı ve tırnakları solgun, zarifçe yuvarlanan tırnak uçları ise sedefimsiydi. Bu elleri –evet, şaşırtıcı bir biçimde bu sıradışı, adeta eşsiz elleri– bütün gece seyredebilirdim ama ilk anda beni korku dolu bir şaşkınlığa sürükleyen şey bunların tutkusunu, gülünç denilecek kadar ihtiraslı ifadesi, o kasılarak birbirinin içine geçme ve birbirine yaslanma haliydi. Hemen anlamıştım ki orada tepeden tırnağa dolu bir insan, kendisini paramparça etmesin diye bütün tutkusunu parmak uçlarına toplamıştı. Ve sonra... rulet topunun kuru, cılız bir sesle yuvaya düştüğü ve krupiyenin sayıyı söylediği saniyede... İşte tam o saniyede iki el, tek kurşunla vurulmuş iki hayvan gibi birbirinden ayrıldı. Düştüler, ikisi birden, sadece bitkin değil ölüydüler; düşüşlerinde öyle gerçek bir sönme, hayal kırıklığı, vurgun yeme, tükenme ifadesi vardı ki, bunu kelimelere dökmem imkânsız. Çünkü o güne dek ve o günden sonra hiç böylesine dile gelen eller görmedim, her kas bir ağızdı ve tutkunun neredeyse gözeneklerden fışkırdığı hissediliyordu. İki el de bir an için yeşil masanın üzerinde kaldı; ikisi de su kenarına fırlatılmış denizanaları gibi yassı ve ölüydü. Sonra bir tanesi, sağ el, parmak uçlarında zar zor doğrulmaya başladı, titriyordu, geri çekildi, kendi etrafında döndü, sallandı, daireler çizdi ve birden sinirle bir jeton alıp onu başparmağının ucuyla işaretparmağı arasında küçük bir

tekerlek gibi kararsızca çevirdi. Sonra birden, kedi gibi sırtını kabartıp panter gibi fırlayarak yüz franklık jetonu siyah alanın ortasına fırlattı, hatta neredeyse tükürdü. Bunun üzerine, kımıldamadan uyuyan sol el de adeta bir işaret almışçasına derhal hareketlendi; yerinden kalktı, az önceki atıştan adeta bitap düşmüş titreyen kardeşine yavaş yavaş, nerdeyse sürünerek yaklaştı, şimdi ikisi yan yana durmuş zangır zangır titriyor, ikisinin de bilekleri kış soğuşunda hafif hafif birbirine vuran dişler gibi sessizce masaya vuruyordu; hayır, daha önce hayatımda hiç ama hiç böylesine müthiş konuşkan bir ifadesi olan eller görmemiş, heyecan ve gerginliğin bu türden bir dışavurum biçimine şahit olmamıştım. O kubbeli alandaki diğer her şey, salonlardan yükselen uğultu, krupiyelerin pazaryerlerindeki sesleri andıran bağırışları, insanların ve hatta şimdi yukarıdan hızla inerek parke gibi pürüzsüz, yuvarlak kafesinde zıplayan rulet topunun gidip gelmeleri; parlaklığıyla insanın sınırlarını etkisi altına alan bütün bu ışıklı ve sesli uyarıcılar şimdi bana birden, bir şekilde büyülenmişçesine gözlerimi diktiğim o iki titreyen, nefes alıp veren, soluk soluğa kalan, bekleyen, üşüyen, ürperen, o iki görülmemiş elin yanında ölü ve donuk gelmeye başlamıştı.

Fakat sonunda daha fazla dayanamadım; bu sihirli ellerin sahibi olan insanı, onun yüzünü görmeliydim, onun için de bakışlarım korkuyla –evet, gerçekten korkuyla, çünkü bu ellerden ürküyordum!– yavaş yavaş kollara, oradan da dar omuzlara yükseldi. İşte o zaman bir kez daha irkildim, çünkü karşılaştığım yüz, ellerle aynı kontrolsüz, fantastik denilecek kadar abartılı dili konuşuyor, ifadenin aynı korkunç inatçılığını aynı yumuşak ve neredeyse kadınsı güzellikle paylaşıyordu. Hayatımda hiç böyle bir yüz, bu ölçüde dışarı uğramış, tamamen kendinden koparılmış bir yüz görmemişim ve şimdi onu

tıpkı bir maske, gözleri olmayan bir heykel gibi rahat rahat inceleme fırsatına sahiptim: Bu hedefine kilitlenmiş göz bir an için olsun ne sağa ne sola çevriliyordu; siyah gözbebeği ardına kadar açılmış gözkapığının altında ölü bir cam top misali hareketsiz duruyor, yuvarlak bölmelerde neşeyle, deli gibi yuvarlanıp zıplayan şu maun rengi diğer topun yansımasını andırıyordu. Tekrar ediyorum, daha önce hayatımda hiç böylesine gergin, bu derece büyüleyici bir yüz görmemiştim. Bu yüz, genç tahminen yirmi dört yaşında birinin yüzüydü; ince, yumuşak hatlı, biraz uzunca ve tam da bu nedenle böylesine ifade yüklüydü. Tıpkı eller gibi o da bir erkekten ziyade tutkuyla oyun oynayan bir delikanlıya ait görünüyordu; fakat bütün bunları sonradan fark ettim, çünkü o anda bu yüze tamamen hırs ve delilikten oluşan bir hücum ifadesi hâkimdi. Susamışçasına aralanmış ince dudakların arasından dişlerin bir kısmı görünüyordu; açık dudaklar kırmıldamazken dişlerin nasıl nöbet geçirircesine birbirine vurduğunu on adım uzaktan fark etmek mümkündü. Açık sarı bir tutam saç ıslanarak alnına yapışmış, yere düşen birinde olduğu gibi önüne gelmişti ve burun kanatlarının etrafı, sanki derisinin altında görünmez küçük dalgalar varmışçasına aralıksız seğiriyordu. Tamamen öne eğilmiş bu baş, farkında olmadan daha da eğiliyor, insan onun küçük topun girdabına sürükleneceği hissine kapılıyordu; ellerin neden kasılarak masaya yaslandığını şimdi anlıyordum: Merkezinden çıkan vücudu sadece bu yaslanma, sadece bu kasılma dengede tutuyordu. Bunu tekrar tekrar söylemek zorundayım ki hayatımda hiç tutkunun bu ölçüde bir açıklık, hayvansılık, utanmazca bir çıplaklıkla ortaya çıktığı bir yüz görmemiştim ve o yüze bakakaldım. Aynı şekilde ben de büyülenmiş, o nasıl yuvarlanan topun sıçrayıp seğirtişti tarafından esir alındıysa ben de onun saplantısı tarafından esir alınmıştım. O an-

dan itibaren salondaki başka hiçbir şeyi algılayamadım, her şey bana sönük, boğucu, sisli, o yüzün püskürttüğü ateşle kıyaslandığında karanlık geliyordu; herkese boş vererek belki bir saat boyunca sadece o bir tek kişiyi ve onun hareketlerini izledim: Krupiye yirmi altını hırsla uzanan ellerine doğru itince gözleri keskin bir ışık gibi parladı, az önce kasılarak yumruk olmuş elleri sanki şimdi bir patlamayla açılmış da titrek parmakları havaya uçmuştu. O saniyede yüzü birden aydınlık ve son derece genç bir hal aldı, kırışıklıklar açılıp düzleşti, gözler parlamaya başladı, kasılarak öne eğilmiş vücut gevşeyip hafifleyerek dikleşti; genç adam şimdi tıpkı bir binici gibi rahatça oturuyor, onu zafer duygusu taşıyordu; parmakları yuvarlak paraları gurur ve sevgiyle evirip çeviriyor, birbirine vuruyor, onları dans ettirerek oyun yaparcasına sesler çıkarıyordu. Ardından yine huzursuzca kafasını çevirdi, yeşil masaya adeta doğru yönü arayan genç bir av köpeği gibi koklaya koklaya göz gezdirdi, sonra da bir anda ani bir hareketle bütün altın öbeğini dörtgenlerden birinin içine boşalttı. Ve o pusuya yatma hali, o gerginlik hemen tekrar başladı. Yine dudaklardan o elektrik verilmiş gibi seğirmeler dalgalar halinde geçiyordu, yine eller kasılmış, yüzündeki delikanlı ifadesi ihtiraslı bir beklentinin ardında kaybolmuştu, ta ki bu seğirmelerle dolu gerginlik bir hayal kırıklığıyla patlayıp darmadağın olana dek: Daha az önce bir delikanlınıninkini andıran yüz bir anda soldu, matlaşıp yaşlandı, gözler sönüp donuklaştı ve bütün bunlar rulet topunun tutturulamamış bir sayıya düştüğü o bir tek saniye içinde oldu. Kaybetmişti: Hiçbir şey anlamamışçasına, neredeyse boş gözlerle birkaç saniye bakakaldı ama krupiyenin onu kamçılaman ilk bağırısında parmaklar yine birkaç altına yapıştı. Gel gör ki kendine güvenini kaybetmişti; paraları önce bir bölmeye koydu, sonra başka bir şey düşünerek farklı bir bölmeye

aldı ve top dönmeye başladığında içinden gelen ani isteğe uyarak, buruşturulmuş iki banknotu titreyen eliyle çabucak masaya bırakıverdi.

Bu kazanma-kaybetme gelgiti yaklaşık bir saat aralıksız sürdü ve ben o bir saat boyunca büyülenmiş bakışlarımı bir an olsun bu devamlı değişen, üzerinden bütün tutkuların aktığı, gidip geldiği yüzden ayırmadım; fıskiye gibi yükselip alçalan duyguların grafiğini her kasıyla capcanlı yansıtan o sihirli elleri tam anlamıyla göz hapsine almıştım. Tiyatroda hiçbir zaman bir oyuncunun yüzüne, şu an karşımdaki çehreye baktığım heyecanla bakmamıştım, tıpkı bir doğa manzarasına vuran ışıkla gölge gibi bu çehrede de bütün renkler ve duyumlar bitmeyen bir değişimle aniden birbirinin yerini alıyordu. Şimdiye dek kendimi hiç bu yabancı heyecanın yansımasında olduğu kadar bütün benliğimle bir oyunun içinde hissetmemiştim. Birisi o anda beni izlese, çelik gibi bakışlarımı ister istemez hipnoza yorardı ve bu tamamen kendimden geçmiş halim gerçekten de bir şekilde hipnozu andırıyordu; o yüzdeki oyunlardan gözümü ayıramıyordum ve salonunda birbirine karışan diğer her şey, ışıklar, kahkahalar, insanlar, bakışlar, sarı bir duman halinde şekilsizce etrafımda süzülüyor ve bu dumanın ortasında o yüz duruyordu; alevlerin arasında bir alev. Hiçbir şey duymuyor, hiçbir şey hissetmiyor, yanımdan geçip giden insanları, böceklerin antenleri gibi bir anda öne uzanan, para koyan ya da alan elleri fark etmiyordum; rulet topunu görmüyor, krupiyenin sesini duymuyordum ya da daha ziyade, olup biten her şeyi bu ellerdeki heyecan ve taşkınlıkla bir içbükey aynada yansırcasına büyümüş haliyle, bir rüyada gibi görüyordum. Çünkü rulet topu kırmızıya mı düştü, siyaha mı, yuvarlanıyor mu, durdu mu, bunları bilmek için masaya bakmama gerek yoktu: Oyunun her safhası, kaybetme ve kazanma, beklenti ve hayal kırıklığı, tutkunun

ele geçirdiği bu yüze sinir ve mimiklerin çizdiği ateşli çizgiler halinde yansıyordu.

Fakat sonra korkunç bir an geldi; bütün bu zaman boyunca içten içe korktuğum bir an, gerilmiş sinirlerim üzerinde bir fırtına gibi bekleyen ve birdenbire onları tam ortasından yırtan bir an. Rulet topu yine hafif bir tıkırtıyla yuvasına düşmüş, yine iki yüz ağzın nefesini tuttuğu o an gelmişti; ta ki krupiyenin –bu kez sıfır sayısını bildiren– sesi duyulana ve hemen akabinde sratlı elleri şıkırdayan maden paraları ve hışırdayan banknotları dört bir yandan toplayana dek. İşte tam o anda iki kasılmış el özellikle dehşet verici bir hareket yaptı; orada olmayan bir şeyi yakalamak istercesine ikisi birden adeta havaya fırladı ve ardından, yerçekimine yenik düşerek tamamen tkenmişesine masanın üzerine indi. Ama sonra bir kez daha canlanıp telaş içinde masadan adamın bedenine yöneldiler; vahşi kediler gibi onun gövdesine tırmanmış, bir yukarı bir aşağı, bir sağa bir sola gidiyor, asabi hareketlerle bütün ceplere dalarak bir yerlerde unutulmuş bir altın olup olmadığına bakıyorlardı. Fakat her seferinde boş kalıyor, bu anlamsız, faydasız aramayı gittikçe daha hararetli bir biçimde tekrarlıyorlardı; bu arada rulet arkı yeniden dönüyor, diğerlerinin oyunu devam ediyor, paralar şıkırdıyor, koltuklar çekiliyor, küçük küçük sesler birbirine eklenip yüz kat büyüyerek bir uğultu halinde salonu dolduruyordu. Dehşetle sarsılarak titremeye başlamıştım: Sanki buruşuk ceketin ceplerinde ve boşluklarında umutsuzca para aranan parmaklar bana aitmişesine adamın hissettiklerini tüm netliğiyle ben de hissediyordum. Ve karşımdaki bu insan birden, tek hamlede ayağa kalktı, tıpkı beklenmedik bir biçimde aniden fenalaşan ve boğulmamak için yerinden fırlayan biri gibi; arkasından sandalyesi at diye yere devrildi. Ama adam bunu görmeden, sendelediği için ürkek ve

şaşkın bakışlarla kendisine yol veren masa arkadaşlarını bile fark etmeden masadan uzaklaştı.

Bu manzara karşısında taş kesilmiştim. Çünkü o insanın nereye gittiğini hemen anlamıştım: Ölüme gidiyordu. Bu şekilde ayağa kalkan biri otele, tavernaya, bir kadına, bir tren kompartımanına, hayatın herhangi bir biçimine değil, dosdoğru dipsiz kuyuya yönelirdi. Bu adamın ne evde ne bankada ne de akraba çevresinde herhangi bir desteği olduğunu, o masaya son parasıyla, hayatını ortaya koyarak oturduğunu ve şimdi sendeleyerek başka bir yere, ama kesinlikle bu hayatın dışında bir yere doğru yürüdüğünü koskoca salondaki en aptal kişi bile tahmin edebilirdi. Hep bundan korkmuştum, orada kazanma ve kaybetmenin ötesinde bir şeylerin söz konusu olduğu daha ilk anda içime doğmuştu ama yine de, hayatın adamın gözlerinden dışarı aktığını ve bu az önce alabildiğine canlı görünen yüzü bir anda ölümün solgun örtüsünün kapladığını görünce içime kara bir yıldırım düştü. Adam yerinden kalkıp başı dönüyormuşçasına sendeleyerek yürürken farkında olmadan –jestlerinin gerçekliği o kadar içime işlemişti ki– kendimi elimle tutarak zapt etmek zorunda kaldım, çünkü daha önce kas ve sinirlerindeki gerginlik gibi bu baş dönmesi de onun hareketlerinden benim vücuduma geçmişti. Üstelik şimdi de beni yerimden *koparıp almıştı*; onun peşinden gidiyordum. Ayaklarım beni isteğim dışında sürüklüyordu. Bu tamamen bilinçdışı bir haldi, ben bir şey yapmıyordum, bana bir şey oluyordu, kimseyi fark etmeden, kendimi bile duyumsamaksızın koridorda çıkışa doğru ilerliyordum.

Genç adam vestiyerdeydi; vestiyerci ona pardösüsünü getirmişti. Ama artık kendi kollarına bile söz geçiremediği için nazik görevli felçli birine yardım eder gibi onun kollarını zar zor pardösünün içine soktu. Otomatik bir hareketle elini cebine atarak ona bahşış vermek istedi

ama çıkardığında parmakları boştu. İşte o anda birden her şeyi hatırlar gibi oldu, mahcup bir edayla kekeleyerek görevliye bir şeyler söyledi ve tıpkı daha önce yaptığı gibi ani bir hamleyle öne atılarak kumarhanenin basamaklarını bir sarhoş gibi yalpalaya yalpalaya indi; vestiyerci ise önce küçümseyen ve sonra durumu anladığını belli eden bir gülümsemeyle kısa bir süre arkasından baktı.

Bu hareket o kadar sarsıcıydı ki, izlerken ben utanmıştım. Adeta bir tiyatro sahnesinin kenarından tanımadığım birinin ümitsizliğini izlemenin rahatsızlığıyla elimde olmaksızın yana döndüm ama sonra birden yine o anlaşılmaz korkuya kapıldım. Vestiyerden çabucak üstümü aldım ve belli bir şey düşünmeden, tamamen otomatik, tamamen dürtüsel bir biçimde, hızlı adımlarla bu yabancıнын peşinden karanlığa daldım.”

Mrs. C. hikâyesine bir an için ara verdi. Bütün bu süre boyunca tam karşımda hiç kımıldamadan oturmuş, kendine has sükûneti ve soğukkanlılığıyla neredeyse hiç durmadan konuşmuştu; bunu ancak içsel olarak hazırlanmış ve olanları kafasında özenle düzene sokmuş biri yapabilirdi. Şimdi ilk kez duraksamıştı, tereddüt ediyordu; derken hikâyesini bir tarafa bırakarak doğrudan bana hitaben konuşmaya başladı:

“Size ve kendime,” dedi hafif huzursuz bir edayla, “gerçekleri tam bir dürüstlikle anlatacağıma söz vermiştim. Ama şimdi sizden de dürüstlüğüme tüm kalbinizle inanmanızı ve davranış şeklimde gizli sebepler aramamanızı beklemek durumundayım; bunlar beni belki bugün utandırmaz ama bu olay bağlamında kesinlikle yanlış bir varsayımdır. O nedenle, bu mahvolmuş kumarbazın peşinden sokaklara fırlarken kesinlikle ona gönlümü kaptırmış olmadığımı vurgulamak isterim; onu bir erkek olarak görmüyordum ve gerçekten de o zamanlar kırk yaşı

geçmiş bir kadın olarak eşimi kaybettikten sonra asla hiçbir erkeğe gözüm kaymamıştı. Benim için o defter *ilelebet* kapanmıştı: Bunu size açıkça söylüyorum ve söylemek zorundayım, çünkü aksi takdirde daha sonra olup bitenleri bütün korkunçluğuyla anlayamazsınız. Öte yandan elbette beni o anda o bahtsız adamın peşinden böylesine güçlü bir biçimde sürükleyen duyguyu tam olarak adlandırmakta da güçlük çekiyorum: Kısmen merak ama öncelikle muazzam bir korku, daha doğrusu, daha ilk saniyeden itibaren bu genç insanın etrafını görünmez bir bulut gibi sardığını hissettiğim korkunç *bir şeyden* duyduğum korkuydu. Fakat zaten insan bu tür hisleri parçalayıp ayırtıramaz, özellikle de fazla güçlü, fazla hızlı, fazla ani bir şekilde birbirine karıştıkları için; muhtemelen sokakta bir arabanın önüne atlamak isteyen bir çocuğu kurtarmak için hamle eden biri gibi tamamen içgüdüsel hareket etmiştim. Yoksa kendi de yüzme bilmediği halde boğulan birini kurtarmak için köprüden atlayan insanlar mı demeliyim? Bu tür insanlar büyülenmişçesine aşağı çekilirler, daha bu tehlikeli teşebbüslerindeki delice cesaretin ayırdına varacak zamanları kalmadan bir güç onları iter; işte ben de aynen o şekilde, aklımı başıma toplayıp düşünmeden bahtsız adamın peşinden giderek oyun salonundan çıkışa, çıkıştan da kaldırıma yöneldim.

Şundan hiç kuşku yok ki ne siz ne de çevresine duyarlı herhangi başka bir insan bu korkuyla karışık meraka karşı koyabilirdiniz; çünkü en fazla yirmi dört yaşında olan, bir ihtiyar gibi zorlanarak, bir sarhoş gibi sallanarak, kolu kanadı kırılmış bir halde merdivenden kaldırıma sürüklenen bu genç adamın görüntüsünden daha feci bir manzara olamazdı. Kaldırımda bir çuval gibi bütün ağırlığıyla bir banka çöktü. Bu hareketini gördüğümde ürpererek bir kez daha hissettim: Bu insan yolun sonuna gelmişti. Ancak bir ölü ya da artık hiçbir kası

hayata tutunmayan biri böyle yığılırdı. Hafif yana eğik kafasını omzunun üstünden arkaya atmış, kolları gevşek ve şekilsiz bir biçimde yere sarkmıştı; ölgün sokak lambası ışığının yarı karanlığında önünden kim geçse onu vurulmuş sanırdı. Ve ben –neden birden gözümün önünde böyle bir görüntü belirdi bilmiyorum ama aniden elle tutulur derecede canlı, tüyler ürpertici ve korkutucu derecede gerçek bir biçimde belirdi– o saniyede onu vurulmuş biri olarak gördüm; çantasında bir tabanca taşıdığından, ertesi sabah bu ya da başka bir bankta kan revan içinde, cansız uzanırken bulunacağından ister istemez emin olmuştum. Çünkü düşüşü tamamen, aşağı doğru giden ve dibe varmadan durmayacak bir taşın düşüşü gibiydi: Daha önce hiç herhangi bir beden dilinde buna benzer bir bitkinlik ve ümitsizlik ifadesi görmemiştim.

Şimdi bir de benim durumumu düşünün: O külçe gibi yığılmış, kımıldamadan oturan insanın bulunduğu bankın yirmi-otuz adım arkasında durmuş, ne yapacağımı bilmiyordum; yardım etme isteği beni öne iterken sokak ortasında bir yabancıyla konuşmanın o öğretilmiş, aileden miras utancı geri çekiyordu. Gaz lambalarının titrek, ölgün ışığı bulutlu gökyüzüne yükseliyor, nadiren önümüzden hızlı adımlarla bir siluet geçiyordu; gece yarısı olmak üzereydi ve ben bu intihar eğilimli adamla parkta neredeyse tek başıyım. Beş kez, belki on kez kendimi toparlayıp onun yanına gitmeye teşebbüs ettim ama utanç veya belki de düşen birinin kendisine yardım etmeye kalkanı da beraberinde sürükleyeceğine dair daha derin bir sezginin içgüdüğü her seferinde beni durdurdu; üstelik tam da bu gitgelin ortasında durumun anlamsızlığını, gülünçlüğü bizzat çok net hissediyordum. Fakat buna rağmen ne adamla konuşabiliyor ne çekip gidebiliyor, ne bir şey yapabiliyor ne de onu bırakabiliyordum. Ve size, belki bir saat boyunca, görünmez

bir denizin binlerce küçük dalga darbesi zamanı yırtarken geçen sonsuz bir saat boyunca o kaldırımında tereddüt içinde dolandığımı söylersem umarım bana inanırsınız; bir insanın tamamen tükenişinin görüntüsü beni işte böylesine sarsmış ve oraya kilitlemişti.

Ancak yine de herhangi bir söz söyleme, harekete geçme cesaretini gösteremiyordum ve gecenin kalan yarısını da orada bekleyerek geçirecektim veya belki de en sonunda daha akıllıca bir bencillik beni eve gitmeye itecekti, hatta sanırım bu keder yumağını âcizliğiyle baş başa bırakmaya karar vermek üzereydim – ama tam o sırada daha büyük bir güç benim adıma karar verdi: Yağmur yağmaya başladı. Rüzgâr bütün akşam ağır, dumanlı ilkbahar bulutlarını denizin üzerinde biriktirmişti, gökyüzünden gelen yoğun baskıyı insan ciğerlerinde, kalbinde hissediyordu – birden bir damla düştü ve hemen ardından rüzgârın kovaladığı ağır, ıslak dalgalar halinde sağanak başladı. İster istemez bir dükkânın çatısındaki saçağın altına sığındım, şemsiyemi açtığım halde oluk oluk akan su rüzgârla savrularak elbiseme sıçırıyordu. Şakırtılarla yerde sıçrayan damlaların soğuk çisentisini yüzümde ve ellerimde bile hissediyordum.

Fakat –bu öyle korkunç bir manzaraydı ki, bugün, yirmi yıl sonra bile hatırası boğazımı bir yumru gibi tıkıyor– bahtsız adam o bardaktan boşanırcasına yağın yağmurda bile bankta hareketsiz oturuyor, hiç kımıldamıyordu. Bütün oluklardan su boşalıyor, ortalığı sel götürüyor, şehirden arabaların gök gürültüsünü andıran sesi geliyor, sağda solda pardösüsünün eteğini kıvrımış tipler kaçıyorlardı; içinde hayat olan her şey ürkekçe olduğu yere sınıyor, koşuyor, kaçıyor, sığınacak delik arıyor, üstlerine boşalan sudan duydukları korku bütün insanlarda ve hayvanlarda hissediliyordu; bir tek banka siyah bir kütle gibi yığılmış olan adam kımıldamıyor ve tepki vermiyordu.

Size daha önce, bu insanın her duygusunu hareket ve jestlerle canlandırma konusunda sihirli bir yeteneğe sahip olduğunu söylemiştim ama hiçbir şey, yeryüzündeki hiçbir şey ümitsizliği, kendinden tamamen vazgeçiş ve diri diri mezara girmeyi onun bu hareketsizliğinden, şakır şakır yağan yağmurun altında böyle hiçbir tepki ve duygu belirtisi göstermeden oturmasından, ayağa kalkıp birkaç adım atarak bir çatının altına sığınmak için fazla bitkin olma halinden, kendi varlığına karşı o son kayıtsızlığından daha sarsıcı bir biçimde ifade edemezdi. Hiçbir heykeltıraş, hiçbir şair, Michelangelo ve Dante bile bana yeryüzünün son ümitsizliğinin, son acısının dışavurumunu kendini yağmurun altında ıslanmaya bırakan, tek bir hareketle silkelenmek için bile fazla kayıtsız, fazla yorgun olan bu kanlı canlı adam kadar derinden hissettirmemiştir.

Bu beni harekete geçirdi; başka türlü davranamazdım. Ani bir hamleyle, yağmurun ördüğü ıslak ağından geçerek üzerinden sular akan o insan kütlesini banktan çektim. 'Gelin buraya!' Koluna yapışmışım. Zar zor başını kaldırıp baktı. Bir hareket yapmaya çalışır gibi oldu ama durumu anlayamamıştı. 'Hadi gelin!' diyerek pardösüsünün ıslak kolunu bir kez daha çekiştirdim, artık neredeyse öfkelenmeye başlamışım. Yavaş yavaş, bir kukla gibi, sallanarak ayağa kalktı. 'Ne istiyorsunuz?' diye sordu; bu soruya verecek cevabım yoktu; çünkü kendim de ne istediğimi bilmiyordum. Tek düşüncem onu o soğuk yağmurun altından almak, en uç noktadaki ümitsizliğin ifadesi olan o anlamsız, intiharı andıran oturuşuna son vermektir. Kolunu bırakmayıp tamamen kendini salmış olan adamı ince saçaklı çatısı en azından onu rüzgârla sertçe savrulan yağmurdan koruyacak olan dükkânın önüne kadar sürükledim. Başka bir şey bildiğim, istediğim yoktu. Tek amacım bu insanı kuru bir yere, bir çatının altına sokmaktır; sonrasını henüz düşünmemiştim.

Şimdi o daracık kuru alanda ikimiz yan yana duruyorduk; arkamızda dükkânın kapalı kepengi, üstümüzde bir tek çatının incecik saçağı vardı; dinmek bilmeyen yağmur haince saldırılar yaparak ani hamlelerle ıslak soğukluğunu başıboş şeritler halinde kıyafetlerimize ve yüzümüze savurup duruyordu. Vaziyet dayanılmaz olmuştu. Bu üzerinden sular akan yabancının yanında daha fazla duramazdım. Fakat öte yandan, onu çeke çeke buraya getirdikten sonra tek kelime etmeden bırakıp gitmem de mümkün değildi. Bir şey yapılmalıydı; yavaş yavaş aklımı başıma toplamaya zorladım kendimi. En iyisi, diye düşündüm, onu bir arabayla evine bırakır, sonra da kendim eve giderim; nasıl olsa yarın kendine yardım edecek birini bulurdu. Yanımda hiç kımıldamadan durup gözlerini gecenin karanlığına diken adama sordum: 'Nerede oturuyorsunuz?'

'Evim yok... Nice'ten bu akşam geldim... Bana gide-meyiz.'

Son cümlesini ilk anda anlamadım. Ancak sonradan dank etti: Bu insan beni bir... bir yosma, burada geceleri kumarhanenin çevresinde sürüyle gezinen, şanslı oyunculardan ya da sarhoşlardan biraz daha para koparmayı uman o kadınlardan biri sanmıştı. Zaten başka ne düşünecekti ki; durumumun gerçekdışılığını, inanılmazlığını ancak şimdi, size tekrar anlatırken fark ediyorum: Beni başka bir şey sanamazdı, çünkü onu banktan çekişim ve tabii beraberimde sürükleyişim sahiden bir hanımefendiye yakışır tarzda değildi. Ama bu hemen aklıma gelmedi. Ancak sonradan bu adamın benimle ilgili kapıldığı korkunç yanlışlığı anladım; ama geç kalmıştım. Aksi takdirde, yanlışısını kuşkusuz güçlendiren şu sözleri asla söylemezdim: 'Öyleyse otelde bir oda tutalım. Burada kalamazsınız. Kalacak bir yer bulmanız şart.'

İşte tam o sırada onun feci yanlışısını fark ettim,

Çünkü bana doğru dönmeden, son derece alaycı bir ifadeyle teklifimi reddetti: ‘Hayır, odaya ihtiyacım yok, artık hiçbir şeye ihtiyacım yok. Bo una uğra ma, benden bir şey koparamazsın. Yanlış adama denk geldin, bende metelik yok.’

Bu sözler de öyle korkunç bir biçimde, öyle sarsıcı bir kayıtsızlıkla söylenmişti ki... Bu üstünden sular sızan, sırlıslıkla, içten içe tükenmiş adamın orada duruşu, bitkin bir halde duvara yaslanı ı beni öylesine sarsmı tı ki, küçük, aptalca bir incinmeye takılacak halde değildim. Sadece onu salondan yalpalayarak çıkarken gördüğüm ilk andan itibaren ve bu gerekdi ı bir saat boyunca hissettiğim şeyi hissediyordum: Kar ımda bir insan, genç, canlı, nefes alan bir insan ölümün e iğindeydi ve ben onu kurtarmak *zorundaydım*. İyice yanına yakla tım.

‘Parayı d   nmeyin ve gelin! Burada kalamazsınız; sizi bir yere yerle tireceğim. Hiçbir şeyi d   nmeyin, sadece gelin!’

Kafasını çevirip baktı; yağmur etrafımızda boğuk seslerle trampet çalar ve  akır  akır akan sularını ayaklarımıza savururken karanlığın ortasında ilk kez yüzümü görmeye alı t ğını hissettim. Vücudu da yavaş yavaş uy  ukluğundan sıyrılıyor gibiydi.

‘Eh, nasıl istersen,’ dedi pes ederek. ‘Bana hepsi bir... Hem neden olmasın? Gidelim.’  emsiyeyi açtım, adam yanıma geçip koluma girdi. Bu ani samimiyet canımı sıkmı , hatta beni  rk tm  t ; kalbimin ta derinlerine kadar işleyen bir korkuya kapılmı tım. Fakat onu bir şeylerden men etmeye cesaretim yoktu, çünkü onu geri itersem dipsiz bir kuyuya d  ecekti ve şimdiye kadar yapmaya alı t ğım her şey bo a gidecekti. Kumarhaneye giden iki adamlık yolu yürüdük. Bu adamla ne yapacağımı bilmediğim ancak o anda kafama dank etmişti. En iyisi, diye geçirdim içimden çabucak, onu bir otele götürüp orada eli-

ne para sıkıştırmak; böylece geceyi geçirip ertesi gün evine dönebilir. Başka bir şey düşünmedim. Kumarhanenin önünden süratle geçen arabalardan birini durdurdum, bindik. Arabacı nereye gideceğimizi sorduğunda önce ne diyeceğimi bilemedim. Ama birden yanımdaki sırılsıklam, her tarafından sular damlayan adamın iyi otellerin hiçbirine alınmayacağını hatırlayarak, öte yandan gerçekten tecrübesiz bir kadın sıfatıyla söylediğimin ne şekilde anlaşılabilceğini aklımın ucundan bile geçirmeden arabacıya seslendim: 'Herhangi bir sıradan otele!'

Yağmurdan sırılsıklam olan arabacı hiç istifini bozmadan atları sürdü. Yanımdaki yabancı tek kelime etmiyor, tekerlekler hızla dönüyor, yağmur sert darbelerle camlara vuruyordu: Bu karanlık, ışısız, tabutu andıran kutunun içinde kendimi bir cesetle gidiyormuş gibi hissediyordum. Böyle sessizce yan yana oturuşumuzun tuhafliğini ve korkunçluğunu azaltacak bir şeyler düşünmeye, söyleyecek bir söz bulmaya çalışıyordum ama aklıma hiçbir şey gelmiyordu. Birkaç dakika sonra araba durdu, önce ben inip arabacının parasını ödedim, o sırada adam adeta uyku sersemi gibi arabanın kapısını kapadı. Şimdi küçük, bilinmedik bir otelin kapısında duruyorduk; tepemizdeki kubbeli cam saçak, altındaki ufacık bir alanı, dört bir yanımda gecenin koyuluğunu tüyler ürpertici bir monotonlukla yol yol yırtan yağmurdan koruyordu.

Yabancı, kendini salıp gayriihtiyari duvara yaslandı; ıslak şapkasından ve buruşuk giysisinden sular damlıyor ve dökülüyordu. Tıpkı nehirden çıkarılmış, duyuları hâlâ uyuşuk bir sarhoş gibi orada öylece dikiliyordu, yaslandığı noktanın etrafından sular akıyordu. Ama silkelenmek, hâlâ alnına ve yüzüne su sızdıran şapkasını çıkarıp sallamak için en ufak bir çaba göstermiyordu. Her şeyden uzak bir ifadeyle karşımda duruyordu; bu parçalanmışlığın beni nasıl sarstığını size anlatamam.

Fakat şimdi bir şeyler yapmalıydım. Elimi çantama attım: 'İşte size yüz frank,' dedim, 'bununla bir oda tutun ve yarın Nice'e geri dönün.'

Kafasını kaldırıp şaşkın şaşkın baktı.

'Sizi oyun salonunda izledim,' diye üsteledim tereddüt ettiğini fark edince. 'Her şeyi kaybettiğinizi biliyor ve aptalca bir şey yapmanızdan korkuyorum. Yardım kabul etmek ayıp değildir. İşte, alın!'

Ne var ki elimi, ondan beklemediğim bir güçle geri itti. 'Sen iyi bir insansın,' dedi, 'ama paranı boşa harcam. Bana artık kimse yardım edemez. Bu gece ha uyumuşum ha uyumamışım, fark etmez. Yarın zaten her şey bitmiş olacak. Bana kimse yardım edemez.'

'Hayır, bunu almalısınız,' diye ısrar ettim, 'yarın fikriniz değişecek. Siz önce bir yukarı çıkın, her şeyi unutup uyuyun. Gündüz her şey gözünüze farklı görünür.'

Fakat ben tekrar parayı vermeye çalışınca neredeyse sert bir hareketle elimi itti. 'Boş ver,' diye tekrarladı boğuk bir sesle, 'faydası yok. Burada insanların odasını kanımla kirletmektense bu işi dışarıda yapsam daha iyi olur. Bana yüz frankla da yardım edemezsin, bin frankla da. Yarın elimde kalan son birkaç frankla yine oyun salonuna giderim, hepsini kaybedene kadar da durmam. Tekrar başlamanın ne anlamı var ki, bıktım artık.'

O boğuk ses tonunun nasıl içime işlediğini tasavvur edemezsiniz, ama düşünsenize: İki adım ötenizde genç, pırıl pırıl, canlı, nefes alan bir insan duruyor ve siz, bütün gücünüzü toplamazsanız bu düşünen, konuşan, nefes alan gencin iki saat içinde bir ceset olacağını biliyorsunuz. İşte o anda içimde bu anlamsız direnci kıracak bir öfke, bir hiddet doğdu. Adamın kolunu kavradım: 'Bu kadar saçmalık yeter! Şimdi yukarı çıkıp bir oda tutacaksınız, ben de yarın sabah gelip sizi trene bindireceğim. Buradan gitmelisiniz, hemen yarın eve dönmelisiniz; sizi

elinizde biletle trende görmeden rahat etmeyeceğim. İnsan gençse birkaç yüz ya da bin frank kaybetti diye hayatını bir kalemde silmez. Korkaklıktır bu; aptalca bir öfke ve hiddet nöbetidir. Yarın siz de bana hak vereceksiniz!’

‘Yarın!’ diye tekrarladı tuhaf bir biçimde karanlık ve alaycı bir tonlamayla. ‘Yarın! Yarın nerede olacağımı bir bilsen! Ya da kendim bir bilsem; aslında bunu biraz merak etmiyor da değilim. Hayır, evine dön çocuğum, hiç uğraşma ve paranı boşa harcama.’

Ama artık gevşeyemiyordum. Cinnet geçiriyor gibi, delirmiş gibiydim. Zorla elini kavrayıp banknotları avucuna bastırdım. ‘Parayı alacak ve derhal yukarı çıkacaksınız!’ diyerek kararlı bir hareketle uzanıp zile bastım. ‘İşte bakın, zili çaldım, şimdi kapıcı gelecek, siz de yukarı çıkıp yatacaksınız. Yarın saat dokuzda otelin önünde olacağım ve sizi derhal gara götüreceğim. Başka hiçbir şey için endişelenmeyin, eve gidene kadar ihtiyacınız olanı ben size temin ederim. Ama şimdi yatıp uyuyun ve başka bir şey düşünmeyin!’

Tam o anda kapının kilidi içeriden tıkırdadı ve kapıcı kapıyı açtı.

‘Gel!’ dedi birden yabancı, katı, sert, acımasız bir sesle ve aynı anda parmaklarının bileğimi mengene gibi kavradığını hissettim. Çok korkmuştum... Korku öylesine içime işlemişti ki, öyle bir felce uğramış, yıldırım çarpmışa dönmüştüm ki, aklım başımdan gitmişti... Kendimi savunmaya, elinden kurtulmaya çalıştım... Ama iradem uyuşmuş gibiydi... Ve ben... Anlarsınız ya... Karşımda sabırsızca bekleyen kapıcının önünde bir yabancıyla boğuşmaya utanmıştım... Ve böylece... Böylece kendimi bir anda otelin içinde buldum, konuşmak, bir şeyler söylemek istedim ama boğazım tıkanmıştı... Adamın eli bütün ağırlığı ve buyurganlığıyla kolumdaydı... Beni o şuursuz halimle bir merdivenden yukarı çektiğini belli belirsiz

hissettim... Bir anahtar sesi işitildi... Ve bir anda bu tanımadığım adamla, adını bugün bile hâlâ bilmediğim bir otelin bilmediğim bir odasında yalnız kaldım.”

Mrs. C. tekrar ara verip ayağa kalktı. Sesi artık kontrolden çıkmış gibiydi. Pencereye gitti, birkaç dakika konuşmadan dışarı baktı, belki de sadece alnını soğuk cama dayadı: Dikkatlice bakmaya cesaret edemiyordum, çünkü yaşlı hanımefendiyi bu heyecanı içinde izlemek beni mahcup hissettiriyordu. O nedenle konuşmadan, soru sormadan, ses çıkarmadan oturup bekledim, ta ki kontrollü adımlarla geri gelip tekrar karşıma oturana dek.

“İşte... En zor kısmını anlattım. Umarım bana inanırsınız, sizi tekrar temin ederim ki, benim için kutsal olan her şey üstüne, evliliğim ve çocuklarım üstüne yemin ederim ki bu yabancıyla herhangi bir... herhangi bir bağ kurmak o saniyeye kadar aklımın ucundan bile geçmemişti, gerçekten bütünüyle kendi iradem dışında, tamamen şuursuzca, bir kapı tuzağından yuvarlanır gibi varoluşumun dümdüz yolundan birdenbire bu duruma düşmüştüm. Size ve kendime karşı dürüst olacağım konusunda yemin ettim, o nedenle bir kez daha tekrarlıyorum, bu trajik maceraya yalnızca neredeyse abartılı bir yardım etme isteğiyle, başka hiçbir kişisel duygu, hiçbir emel, hiçbir niyet taşımaksızın girmiştım.

O gece o odada olanları izninizle anlatmayayım; şahsen o gecenin tek bir saniyesini bile unutmadım ve hiçbir zaman unutmak istemiyorum. O akşam bir insanla onun hayatı için mücadele ettim, çünkü tekrar ediyorum: Bu bir ölüm kalım savaşıydı. Bu yabancının, bu yarı kayıp adamın, ölümün tehdit ettiği birinin bütün hırsı ve tutkusuyla elindeki son dala tutunduğunu vücudumdaki her bir sinirle çok net duyumsuyordum. Uçurumu altında hisseden biri gibi bana tutunmuştu. Bense bana

verilmiş her şeyle onu kurtarmak için bütün gücümü toplamıştım. Böyle bir olayı insan hayatı boyunca belki ancak bir kez yaşar, yaşayan da milyonda birdir; pes etmiş, kayıp bir insanın tekrar karşılaştığı tek bir damla hayatı nasıl ümitsizce, nasıl kontrolsüz bir hırsıyla emdiğini ben de bu korkunç tesadüften önce hiç bilmezdim; yirmi yıl boyunca varoluşun bütün şeytani güçlerinden uzak kalmış biri olarak, doğanın bazen sıcağını ve soğuşunu, ölümü ve hayatı, sonsuz sevinci ve ümitsizliği nasıl muhteşem ve mucizevi bir şekilde birkaç nefese sıkıştırdığını asla kavrayamazdım. O gece mücadele ve konuşmalarla, tutku, öfke ve nefretle, yemin ve sarhoşluk gözyaşlarıyla öylesine doluydu ki, bana bin yıl sürmüş gibi geldi ve biz birbirine dolanmış, uçurumdan aşağı yuvarlanan, biri ölüm meraklısı diğeri tecrübesiz iki insan, bu ölümcül kargaşadan farklı, çok farklı şekilde, tamamen dönüşmüş olarak, bambaşka duyular, bambaşka duygularla çıktık.

Ama bunu konuşmak istemiyorum. Olanları anlatamam, anlatmak da istemiyorum. Bir tek sabahki o inanılmaz uyanış ânımdan bahsetmek zorundayım: Kurşun gibi ağır bir uykudan uyanarak gecenin hiç bilmediğim kör kuyularından çıktım. Gözlerimi açmam epey uzun sürdü ve açınca gördüğüm ilk şey, tepemdeki tanımadığım tavan oldu, biraz daha bakınınca bana tamamen yabancı, hiç bilmediğim, çirkin bir odada olduğumu fark ettim; buraya nasıl geldiğimi bilmiyordum. Önce kendimi bunun bir rüya olduğuna inandırmaya çalıştım, o kör ve karmakarışık uykudan yüzeye çıkarak gördüğüm daha aydınlık, daha berrak bir rüya ama pencerelere kesici parlaklığıyla, apaçık gerçekliğiyle gün ışığı, sabah ışığı vuruyor, aşağıdaki sokaktan araba gürültüsü, tramvay zilleri ve insan sesleri geliyordu; artık rüya görmediğimi, uyanık olduğumu anlamıştım. Hatırlamak için yattığım yerde

gayriihtiyari doğrudum ve işte o anda... kafamı yana çevirdiğimde... tam o anda –kapıldığım korkuyu size anlata-
mam– geniş yatakta yanımda uyuyan bir yabancı olduğu-
nu gördüm... Yabancı, yabancı, yabancı, yarı çıplak, tanı-
madığım bir insan... Hayır, biliyorum ki bu dehşet tarif
edilemez: le korkunç bir biçimde üzerime çöktü ki,
bütün gücümü kaybedip kendimi tekrar yatağa bıraktım.
Ama bu iyi bir gcszlk değildi, hatırlayamama durumu
bitmişti, aksine: şimşek hızıyla her şey benim için hem
bütünüyle netlik kazanmıştı hem de açıklanamaz bir hal
almıştı ve tek istediğim, kendimi aniden tamamen yaban-
cı bir adamla yabancı bir yatakta oldukça şüpheli bir va-
ziyette bulmanın verdiği tiksinti ve utançtan lmekti.
Çok iyi hatırlıyorum, kalp atışlarım durdu, nefesimi de
tuttum; sanki bunu yaparak hayatımı ve özellikle de bi-
lincimi, her şeyi kavrayan ama hiçbir şey anlayamayan o
berrak, korkunç derecede berrak bilincimi yok edebilir-
mişim gibi.

Böyle ne kadar yattım bilmiyorum, elim ayağım buz
gibiydi: Ancak ller tabutta böyle taş gibi yatıyorlardır.
Tek bildiğim şu ki, gözlerimi kapatıp bunun doğru olma-
ması, gerçek olmaması için Tanrı'ya, gökyüzündeki her-
hangi bir güce dua ettim. Ama keskinleşen duyularım ar-
tık aldanacak gibi değildi, yan odadan gelen insan konuş-
malarını, su şırlıtısını, dışarıda koridorda yürüyenlerin
ayak seslerini işitiyordum ve bu işaretlerin her biri duyu-
larımın korkunç açıklığını acımasızca tasdik ediyordu.

Bu feci durumun ne kadar sürdüğünü söyleyemem;
böyle saniyelerin hayatın ölçülmüş saniyelerinden farklı
bir uzunluğu vardır. Fakat birden başka bir korkuya ka-
pıldım, beni kovalayan, korkunç bir korkuya: İsmi-
ni bile bilmediğim bu yabancı şimdi uyanıp benimle konuşa-
caktı. Ve yapmam gereken tek bir şey olduğunu hemen
anladım: o uyanmadan giyinip kaçmak. Onun tarafından

bir daha görölmemek, onunla bir daha konuşmamak. Kendimi tam zamanında kurtarmak, kaçmak, kaçmak, kaçmak, kendi hayatıma, kendi otelime dönmek ve bir sonraki trenle bu uğursuz yerden, bu ülkeden ayrılmak, bu adamla bir daha karşılaşmamak, göz göze gelmemek, geride şahit, davacı ya da suç ortağı bırakmamak. Bu düşünce üstümdeki güçsüzlüğü ortadan kaldırdı: Çok dikkatli bir biçimde, bir hırsızın sürünmeyi andıran hareketleriyle, yavaş yavaş (gürültü etmemek için) yataktan çıkıp el yordamıyla giysilerimi buldum. Büyük bir dikkatle giyindim, her an uyanabileceği korkusuyla titriyordum ve neredeyse tamamdı, neredeyse başarmıştım. Bir tek şapkam yatağın ayakucunun diğer tarafındaydı, onu almak için parmak uçlarımda ilerlerken, işte o anda daha fazla *dayanamadım*: Hayatımın ortasına bir göktaşı gibi düşen bu yabancıнын yüzüne son bir kez bakmalıydım. Sadece bir kez bakmak istemiştım ama... Çok tuhaftı, çünkü orada yatmış uyuyan bu yabancı, genç adam *gerçekten* benim için bir yabancıydı: Daha dün gördüğüm yüzünü ilk anda tanıyamadım. Çünkü bu yüz, ölümcül bir heyecanın yarattığı, tutkudan belirginleşmiş, kasılarak kabarmış gergin çizgilerden arınmıştı; yatakta uyuyan adamın farklı, çocuksu, delikanlıyı andıran, saflık ve mutluluktan adeta *ışıldayan* bir yüzü vardı. Dünkü küskün, dişlerin arasına kısırılmış dudaklar şimdi yumuşakça birbirinden ayrılmış, rüya görüyor ve neredeyse gülümsemeye hazırlanıyordu; sarı saçlar yumuşak bukleler halinde kırıksız alna dökülüyor ve göğüsten gelen nefes uzanmış yatan vücutta sakın sakın, hafif dalgalar halinde geziniyordu.

Belki hatırlarsınız, oyun masasında bu yabancıнын yüzünde gördüğüm kadar muazzam, suç sayılacak derecede ölçsüz bir hırs ve tutku ifadesini başka hiç kimse de görmediğimi size söylemiştim. Şimdi de şunu söyle-

yeyim, aynı şekilde daha önce hiç kimsede, uyurken etrafı meleksi bir mutluluk halesiyle çevrili bebeklerde bile, bu adamın yüzündeki saf aydınlığı, gerçek anlamda *mesut* uyku ifadesini görmemiştim. Bu yüzde tek bir fırça darbesiyle bütün duygular, bütün iç güçlerin cennetsi gevşeyişi, bir çözülmüşlük, bir kurtarılmışlık ortaya çıkmıştı. Bu şaşırtıcı manzara karşısında bütün korkum, kapıldığım bütün dehşet ağır, siyah bir pardösü gibi üzerimden düştü; artık utanmıyordum, hayır, hatta neredeyse mutluydum. Bu korkunç, akıl almaz olay birden benim için anlam kazanmıştı, *seviniyordum*; karşımda bir çiçek gibi mutlu ve rahat bir şekilde yatan bu genç, narin, güzel insanın benim fedakârlığım olmasa paramparça bir halde, kanlar içinde, darmadağın olmuş bir suratla, cansız olarak, fal taşı gibi açık gözlerle bir kayalığın eteğinde bulunacağı düşüncesi bana *gurur* veriyordu: Onu kurtarmıştım; kurtulmuştu. Ve şimdi –bunu başka türlü ifade edemem– tekrar ve kendi çocuklarımdan çok daha acı verici bir şekilde dünyaya getirdiğim bu uykudaki adamı *anne* bakışlarıyla seyrediyordum. O tüketilmiş, kirletilmiş odada, o mide bulandırıcı, iğrenç, uygunsuz otelde birden kendimi –benzetmemi gülünç bulabilirsiniz– bir kilisede gibi hissettim, mucize ve arınmanın verdiği bir mutluluk duydum. Bütün hayatımın en korkunç ânından, tıpkı bir kardeş gibi şaşırtıcı ve fevkalade güzel ikinci bir an çıkmıştı.

Hareket ederken ses mi çıkarmıştım? Farkında olmadan bir şey mi söylemişim? Bilmiyorum. Ama uyuyan adam birden gözlerini açtı. İrkilip geri çekildim. Şaşkın gözlerle etrafına bakındı, tıpkı daha önce benim de yaptığım gibi; kör kuyulardan ve karmakarışık bir âlemden şimdi de o, zar zor çıkmaya çalışıyor gibiydi. Bakışları bin bir gayretle yabancı, tanımadığı odada gezindi, ardından hayretler içinde bana takıldı. Ama o daha konuşmadan ya

da tam anlamıyla kendine gelmeden ben kendimi topladım. Ağzını açmasına fırsat bırakmamalıydım, soru sormamalı, herhangi bir yakınlık doğmamalı, düne ve o geceye dair hiçbir şey tekrarlanmamalı, açıklanmamalı, konuşulmamalıydı.

‘Artık gitmeliyim,’ dedim hemen, ‘siz burada kalıp giyinin. Saat on ikide kumarhanenin kapısında buluşalım; orada geri kalan her şeyle ilgileneneğim.’

Ve o daha tek kelime karşılık veremedi, sırf odayı daha fazla görmemek için dışarı fırlayarak tıpkı birlikte bir gece geçirdiğim yabancıнын adı gibi onun da adını bilmediğim otelden arkama bakmadan, koşarak çıktım.”

Mrs. C. hikâyesine bir solukluk ara verdi. Ama şimdi sesindeki bütün gerginlik ve azap uçup gitmişti: Zorlukla dağı tırmanan bir arabanın vardığı tepeden tekerlekleri rahatça dönerek ve süratle bayır aşağı inmesi gibi şimdi anlatışı yükünü atmışçasına hafıflemiş, adeta kanatlanmıştı:

“Yağmurun tıpkı içimdeki azap verici duygu gibi gökyüzündeki bütün pusu temizlediği, sabah güneşiyle aydınlanan sokaklardan geçerek hızla otelime gittim. Sizde daha önce söylediğim şeyi unutmayın: Eşimin ölümünden sonra kendi hayatımdan tamamen vazgeçmiştim. Çocuklarımanın bana ihtiyacı yoktu, ben kendimi istemiyordum ve bütün hayat, yaşamakta belli bir amacı olmayan bir yanılgıydı. Şimdi ilk kez beklenmedik bir biçimde bir görevim vardı: Bir insanı kurtarmış, bütün gücümü seferber ederek onun yok olmasını engellemiştim. Halledilecek küçük bir mesele kalmıştı, ondan sonra bu görev tamamlanmış olacaktı. Otelime girdim, sabahın dokuzunda döndüğümü gören kapıcının şaşkın bakışlarını görmezden geldim; olup bitenler içimde utanç ve öfke yaratmıyor, yaşama isteğimin yeniden doğuşu, varlığımın

gerekliliğine dair beklenmedik şekilde yeni bir duygu dopdolu damarlarımda sıcak sıcak geziniyordu. Odamda çabucak üstümü değiştirdim, farkında olmadan matem elbisemi çıkarıp (bunu sonradan fark ettim) daha açık renk bir elbise giydim, bankaya uğrayıp para çektim, sonra da trenlerin kalkış saatlerini öğrenmek için aceleyle gara gittim; kendimi bile şaşırtan bir kararlılıkla başka birkaç işimi ve randevumu daha aradan çıkardım. Artık kaderin beni karşı karşıya getirdiği adamın trene binip gitmesini ve nihai kurtuluşunu sağlamaktan başka yapacak bir şeyim kalmamıştı.

Elbette onunla yüz yüze gelmek güç gerektiriyordu. Çünkü dün olan her şey karanlıkta, bir girdabın içinde olmuştu, tıpkı selle yerinden kopan ve aniden birbirine çarpan iki taş gibi; birbirimizi sima olarak bilmiyorduk, hatta bu yabancıнын beni görünce tanıyacağından bile emin değildim. Dün, ruhu karmakarışık iki insanın tesadüfö, sarhoşluğu, çılgınlığıydı ama bugün, kendimi ona düne nazaran daha açık bir biçimde göstermem gerekiyordu, çünkü şimdi, acımasızca parlak gün ışığında kişiliğimle, yüzümle, canlı bir insan olarak karşısına çıkacaktım.

Fakat her şey düşündüğümünden kolay oldu. Kararlaştırdığımız saatte kumarhanenin önüne geldiğimde bankta oturan genç bir insan ayağa fırlayıp bana doğru yürüdü. Şaşkınlığında ve dile gelen her hareketinde öyle bir doğallık, öyle çocuksu, art niyetsiz ve mutlu bir yan vardı ki: Uçarcasına yanıma geldi, gözleri minnettar ve aynı zamanda hürmet dolu bir sevincin ışığıyla parlıyordu, benim gözlerimdeki ifadenin kendi varlığı karşısında altüst olduğunu hissedince bakışlarını mahcup bir edayla yere dikti. Minnet; buna insanlarda o kadar nadir rastlıyoruz ki, üstelik en minnettarlar bile duygularını ifade edemiyor, şaşkın şaşkın susuyor, utanıyor, hatta bazen duygularını saklamak için tutuk davranıyorlar. Fakat

Tanrı'nın gizemli bir heykeltıraş misali bütün duyguları jestlerle anlamlı, güzel ve canlı kıldığı bu insanda minnet jesti de vücudun merkezinden bir tutku gibi parlayarak yayılıyordu. Elimin üzerine eğildi ve bir oğlan çocuğununkini andıran kafasının ince çizgisini itaatkârca eğerek bir dakika boyunca parmaklarımı saygıyla öptü, ardından tekrar doğruldu, hatırımı sordu, bana dokunaklı bir biçimde baktı, kelimelerinin her birinde öyle büyük bir edep vardı ki, birkaç dakika sonra içimdeki son korku da uçup gitmişti. Duygularımın aydınlanmasını bir ayna gibi yansıtırcasına etrafımızdaki doğa da tamamen büyüden kurtulmuş gibiydi: Dün hiddetle kabaran deniz şimdi o kadar kıpırtısız ve aydınlıktı ki, kıyıya hafif hafif vuran dalgaların altındaki her bir çakıltaşının parlaklığını bulduğumuz yerden görüyorduk, kumarhane, o cehennem çukuru, Mağrip üslubuna özgü bir parlaklıkla, süpürölüp temizlenmiş gökyüzüne uzanıyordu ve dün şakır şakır yağan yağmurun bizi saçağı altına girmek zorunda bıraktığı dükkânın bir çiçekçi olduğu ortaya çıkmıştı: Öbek öbek dökülmüş gibi görünen beyaz, kırmızı, yeşil, rengârenk, geniş çiçek demetleri içeride benekli bir karmaşa halinde duruyor, renkli bluzlu genç bir kız onları satıyordu.

Adamı küçük bir restoranda öğle yemeğine davet ettim; bu yabancı, genç insan bana orada trajik macerasının bütün seyrini anlattı. Bu hikâyeye, onun sinirden zangır zangır titreyen ellerini yeşil masanın üzerinde gördüğüm anda edindiğim ilk izlenimi doğruluyordu. Polonya'nın Avusturya toprağı olan bölümünde yaşayan köklü, soylu bir aileden geliyordu, diplomatik kariyer yapmak üzere yetiştirilmiş, Viyana'da eğitim görmüş ve bir ay önce ilk sınavını sıradışı bir başarıyla vermişti. Bunu kutlamak için de, evinde kaldığı üst düzey kurmay subay amcası onu bir faytonla at yarışlarına götürmüştü ve birlikte hi-

podroma girmişlerdi. Bahislerde amcasının şansı yaver gitmiş, art arda üç kez kazanmıştı. Sonra da ellerine geçen kalın bir tomar parayla şık bir restoranda yemek yemişlerdi. Ertesi gün diplomat adayını başarıyla verdiği sınavın ödülü olarak babasından aylık harçlığı kadar bir para almıştı; iki gün önce bu meblağ ona büyük gelirdi ama şimdi, kazanmanın kolaylığını gördükten sonra onu önemsememiş ve az bulmuştu. Böylece yemekten hemen sonra tekrar at yarışına gitmiş, heyecan ve tutkuyla oturmuş, şansı ya da daha ziyade şanssızlığı onun hipodromdaki son yarıştan elindeki paranın üç katıyla çıkmasına neden olmuştu. Şimdi artık kâh yarışlarda kâh kafe ya da kulüplerde kapıldığı bu kumar çılgınlığı zamanını, öğrenimini, sinirlerini ve hepsinden önemlisi parasını yiyip bitiriyordu. Hiçbir şey düşünemiyor, rahat uyuyamıyor, hele kendini kontrol etmeyi hiç beceremiyordu; bir gece, bütün parasını kaybettiği bir kulüpten eve döndüğünde soyunurken yeğenin cebinde unuttuğu buruşuk bir banknot bulmuştu. Hiç durmamış, tekrar giyinip sağda solda dolaşmıştı; ta ki bir kafede birkaç domino oyuncusuna denk gelip onlarla sabahlayana dek. Bir keresinde evli kız kardeşi imdadına yetişip soylu bir isme kredi açmaya her zaman hazır ve de nazır olan tefecilere borçlarını ödemişti. Oyunlarda bir süre şansı yaver gitmiş ama sonra durdurulamaz bir düşüş başlamıştı; kaybettikçe, girdiği açık borçlar ve vadeler konusunda verdiği şeref sözleri kesin kurtuluş mahiyetinde bir kazanmayı daha da elzem hale getiriyordu. Saatini, kıyafetlerini çoktan rehine koymuştu ve en sonunda korkunç bir şey yaparak yaşlı yengesinin nadiren taktığı iki büyük broşu dolabından almıştı. Bir tanesini yüksek bir meblağ karşılığı rehine bırakmış, aynı akşam oyunda o parayı dörde katlamıştı. Ama gidip broşu geri almak yerine bütün parayı tekrar oyuna koyma cesaretini göstermiş ve hepsini kaybetmiş-

ti. Kendisi oradan ayrılırken hırsızlığı henüz ortaya çıkmamıştı, dolayısıyla ikinci broşu da rehine koymuş ve aniden aklına gelen bir fikir üzerine, istediği meblağı rulette kazanmak amacıyla trene binip Monte Carlo'ya gelmişti. Burada bavulunu, kıyafetlerini, şemsiyesini çoktan satmış, içinde dört kurşun olan tabancadan ve değerli taşlarla bezeli, vaftiz annesi Prenses X.ten yadigâr, elden çıkarmak istemediği haçtan başka hiçbir şeyi kalmamıştı. Ama öğleden sonra o haçı da elli franka satmıştı; sırf bu ölüm kalım meselesine dönen oyunun içini titreten hazını akşam son bir kez tadabilmek için.

Bütün bunları bana ilham verici canlılıktaki mizacının o etkileyici hoşluğuyla anlattı. Ben de sarsılarak, duygulanarak, heyecanlanarak dinledim ve masamdaki bu adamın aslında bir hırsız olmasına öfkelenmek bir an olsun aklımdan geçmedi. Dün biri bana, hayatını kusursuz geçirmiş, kendi cemiyetinde en katı, geleneksel değerleri talep etmiş bir kadına, oğlumdan büyük olmayan ve inci broşlar çalmış, tamamen yabancı bir gençle samimi bir şekilde yan yana oturacağımı ima bile etseydi onun aklını kaçırdığını düşünürdüm. Oysa bu gencin anlatışı sırasında bir an bile korkuya benzer bir duyguya kapılmamıştım; bütün bunları öyle doğal bir biçimde, öyle bir tutkuyla anlatmıştı ki, bütün bu yaptıkları rezaletten ziyade bir ateş nöbetinin, bir hastalığın dışavurumu izlenimini uyandırıyordu. Ayrıca kim benim gibi bir önceki gece şiddetli bir akıntıya kapılarak beklenmedik bir şey yaşasa, 'imkânsız' kelimesi onun için bir anda anlamını yitirirdi. O on saat içinde, burjuva olarak geçirdiğim kırk yılda edindiğimden çok daha fazla gerçeklik tecrübesi edinmiştim.

Yine de günah çıkarışındaki başka bir şey beni ürkütüyordu; bu, oyun tutkusunu anlatırken gözlerinde belirerek yüzündeki bütün sinirleri elektrik çarpmış gibi se-

ğirten ateşli parıltıydı. Bundan tekrar bahsetmek bile onu heyecanlandırıyor ve canlı yüzü her gerginliği korkunç bir netlikle, zevk ve acı dolu bir biçimde yansıtıyordu. Elleri, o muhteşem, ince eklemli, sinirli elleri tıpkı oyun masasında olduğu gibi istemsizce yine vahşi hayvanları andıran, kovalayan ve kaçan bir varlığa dönüşmeye başlamıştı: O anlatırken birden ellerinin eklemlerinden yukarı doğru titremeye başladığını, kontrolsüzce kıvrılıp yumruk olduğunu, sonra tekrar gevşeyip birbirine kenetlendiğini görüyordum. Ve tam broşları nasıl çaldığını anlatırken bu eller (gayriihtiyari irkilerek geri çekilmiştim) şimşek gibi öne atılarak hızlı, hırsızca bir hamle yaptı: Parmakların mücevheri deli gibi kapışını ve telaşla avucun içine hapsedişini adeta *izliyordum*. Ve bu adamın tutkusu tarafından kanının son damlasına kadar zehirlendiğini adı konmamış bir korkuyla anladım.

Anlatışında beni derinden sarsan ve ürküten tek şey buydu: genç, pırıl pırıl, doğuştan gamsız bir insanın saçma sapan bir tutkuya olan bu sefilce köleliği. O nedenle ilk görevimin, beklenmedik şekilde himayeme aldığım bu gençle dostça konuşarak onu, şeytana uyma tehlikesinin en büyük olduğu Monte Carlo'dan derhal ayrılmaya, hemen bugün, broşun kaybolduğu fark edilmeden ve geleceği sonsuza dek kararmadan önce ailesinin yanına geri dönmeye ikna etmek olduğunu düşündüm. Ona seyahati ve mücevheri rehinden alması için para vereceğime söz verdim; elbette tek şartım, hemen bugün yola çıkması ve bundan sonra elini iskambil kâğıdına sürmeyeceğine ya da başka bir kumar oynamayacağına şerefi üzerine yemin etmesiydi.

Bu yabancı, yitik insanın beni nasıl önce zayıf, sonra gitgide güçlenen bir minnetle dinlediğini, ona yardım edeceğime söz verirken ağzımdan çıkan kelimeleri adeta *içine çekişini* asla unutamam; aniden iki elini birden ma-

sanın üzerinden uzatarak hem tapınma hem de tövbe ifadesi olan, hiçbir zaman aklımdan çıkmayacak bir hareketle benimkileri tuttu. Pırıl pırıl ve biraz da tedirgin ifadeli gözlerinde yaşlar vardı, yaşadığı mutluluğun heyecanıyla bütün vücudu zangır zangır titriyordu. Hareketlerindeki ifade yeteneğini size kaç kez anlatmaya çalıştım ama *bu* jesti tasvir etmem imkânsız, çünkü bu öylesine esrik, doğaüstü bir saadetti ki, herhangi bir insan çehresi tarafından yansıtılamazdı; ancak rüyadan uyanıp karşımızda gördüğümüzde bir meleğin kaybolan çehresi sandığımız o beyaz gölgeyle kıyaslanabilirdi.

Saklayacak değilim: Bu bakışlara dayanamadım. Kendisine minnet duyulması insanı mutlu eder, çünkü nadi-ren bu kadar bariz yaşanır, şefkat hepimize iyi gelir ve böylesi bir duygu taşkınlığı ölçülü, soğuk bir insan olan bana iyi gelen, hatta mutluluk veren bir yenilikti. Hem ayrıca dünkü yağmurdan sonra bu sarsılmış, parçalanmış insanla birlikte doğa da sihirli bir biçimde uyanmıştı. Restorandan çıktığımızda çarşaf gibi dümdüz deniz ıslıl ıslıl, ufuk çizgisine dek masmaviydi ve üzerinde sadece, daha yüksekteki diğer mavilikte süzülen martıların beyazlığı vardı. Riviera'nın doğasını bilirsiniz. Her zaman güzel görünür ama tıpkı bir kartpostal manzarası durgunluğu içinde doygun renklerini göze daima yumuşak gösterir; uyuyan, miskin, istifini bozmadan her bakışa hitap eden, sonsuz bolluktaki rızasıyla neredeyse Şark işi bir güzelliği vardır. Ama bazen, nadiren, burada öyle günler olur ki bu güzellik ayağa kalkar, öne atılır, delice parlayan keskin renklerle adeta var gücüyle size bağırır, rengârenk çiçeklerini zafer kazanmışçasına önünüze savurur, şehvet içinde kor olur, yanar. İşte gece patlayan fırtınanın yarattığı kaostan sonraki gün de böyle heyecan verici bir gündü, yıkanmış sokaklar bembeyazdı, gökyüzü turkuvaz renginde parlıyordu, her tarafta iyice nem-

lenmiş yeşilliklerin arasında otlar, renkli meşaleler yanıyordu. Hava çok açık ve güneşli olduğu için çevredeki dağlar daha yakın ve net görünüyordu, pırıl pırıl, ıslıl ıslıl küçük şehre merakla yaklaşmışlardı; herkesin bakışlarında doğanın açığa çıkan davetkârlığı ve yüreklendiriciliği, kalpleri gayriihtiyari fethedişi hissediliyordu. 'Gelin bir arabaya binelim,' dedim, 've kıyı boyunca gezelim.'

Heyecanla başını salladı: Belli ki bu genç adam geldiğinden beri ilk kez doğayı görüp algılıyordu. Şu âna kadar o ağır, terle karışık kokusuyla, o çarpık suratlı, çirkin insanlardan oluşan kalabalığıyla boğucu kumarhane-den ve denizin haşın, gri, kıyameti koparan halinden başka bir şeyle tanışmış değildi. Oysa şimdi güneşli sahilin muazzam katmanları açılıp önümüze serilmişti ve gözlerimiz sevinçle uzaklardan uzaklara geziniyordu. Ağır ağır giden at arabasıyla (o zamanlar henüz otomobil yoktu) o harikulade yolda ilerliyor, birçok villa ve manzaranın önünden geçiyorduk; insan yüz kez, her evin, çam ağaçlarıyla gölgelenmiş her villanın önünden geçerken içten içe bir istek duyuyordu: Burada sessiz sakin, mutlu mesut, dünyadan uzak yaşıyordu!

Hayatımda hiç o bir saatte olduğum kadar mutlu olmuş muyumdur? Bilmiyorum. Arabada yanımda o genç insan oturuyor, daha dün ölümün ve felaketin pençesindeyken şimdi güneşin yüzüne serpilten beyaz ışığına şaşıırıyordu: Yaşadığı bütün o yıllar üzerinden silinip gitmiş gibiydi. Şimdi adeta bir oğlan çocuğuydu, coşkulu ve aynı zamanda saygılı bakışlarıyla oyun oynayan, güzel bir çocuk; ve beni en çok etkileyen, bu çocuğun inanılmaz nezaketiydi: Araba çok dik bir yokuşa gelip de atlar tırmanmakta güçlük çektiğinde çevik bir hareketle aşağı atlayıp arabayı arkadan itmeye kalkıyordu. Bir çiçeğin adını söylediğimde ya da yol üzerinde bir tanesini gösterdiğimde hemen onu koparmaya gidiyordu. Dünkü yağ-

murun cazibesine kapılarak yolda zar zor ilerlemeye çalışan küçük bir kaplumbağayı oradan geçen arabalar ezmesin diye alıp özenle yeşil çimenlerin arasına bırakıyordu; bu arada bir yandan da bana coşkuyla çok komik çok hoş şeyler anlatıyordu: Sanırım bu kahkahalar onun için bir tür kurtuluştı, çünkü aksi takdirde şarkı söyleyecek, zıp zıp zıplayacak ya da delice şeyler yapacaktı; ani taşkınlığında öylesi bir mutluluk öylesi bir sarhoşluk vardı.

Tepede küçücük bir köyün içinden geçerken birden nazikçe şapkasını kaldırıp indirdi. Şaşırmıştım: Bu yabancılar arasındaki yabancı kimi selamlıyor olabilirdi? Sorum karşısında hafifçe kızardı ve özür dilercesine, bir kilisenin önünden geçtiğimizi, bütün katı Katolik ülkeler gibi Polonya'da da her kilisenin ve her ibadethanenin önünden geçerken şapka çıkarmanın çocukluktan edinilen bir alışkanlık olduğunu söyledi. Din karşısındaki bu güzel saygı beni derinden etkiledi, bir yandan da bana daha önce söz ettiği haçı hatırladım ve ona inançlı olup olmadığını sordum. Biraz çekingen bir tavır ve tevazuyla bu şerefe nail olduğunu umduğunu söyleyince birden aklıma bir fikir geldi. 'Durun!' diye seslendim arabacıya ve aceleyle arabadan indim. Genç adam şaşkın bir ifadeyle beni takip etti. 'Nereye gidiyoruz?' 'Benimle gelin,' demekle yetindim.

Onunla beraber kiliseye, tuğladan yapılmış o küçük ibadethaneye geri yürüdüm. İçerinin yarı karanlığında duvarlar kireçli, gri ve çıplaktı; kapı açık olduğu için sarı bir ışık huzmesi tüm keskinliğiyle bu karanlığın içine vuruyor, yarattığı gölgeler küçük bir sunağın çevresinde mavi bir hat çiziyordu. Tütsüyle ısınmış karanlığın içinde iki mum, buğulu bir çift göz gibi bize bakıyordu. İçeri girdik, genç adam şapkasını çıkardı, elini kutsal kaba batırdı, istavroz çıkardı ve diz çöktü. Tam ayağa kalkmıştı ki kolundan yakaladım. 'Şimdi,' dedim onu sıkıştırarak, 'burada

kutsal saydığınız herhangi bir sunağın ya da resmin önüne gidin ve orada, size söyleyeceğim yemini tekrarlayın.' Bana şaşkınlıkla, neredeyse korkuyla baktı. Ama niyetimi hemen anlayarak bir nişin önüne gitti, istavroz çıkardı ve teslim olmuşçasına diz çöktü. 'Sözlerimi tekrar edin,' dedim bizzat heyecandan titreyerek, 'sözlerimi tekrar edin: Yemin ederim ki...' 'Yemin ederim ki,' diye tekrarladı, bunun üzerine devam ettim: 'Bir daha asla, hangi türden olursa olsun, para için oynanan bir oyuna katılmayacağım, hayatımı ve şerefimi asla bu tutkuya kurban etmeyeceğim.'

Söylediklerimi titreyerek tekrar etti; kelimeler salo-
nun boşluğunda net bir şekilde, yüksek sesle yankılandı. Ardından bir anlık bir sessizlik oldu, öyle bir sessizlik ki dışarıda yapraklarının arasında rüzgâr dolaşan ağaçların hafif hışırtısı bile duyuluyordu. Sonra genç adam aniden kendini bir tövbekâr gibi yere atarak ömrümde görmediğim bir esrime halinde, hızlı hızlı, karmakarışık, anlamadığım Lehçe bir şeyler mırıldanmaya başladı. Bu, kendinden geçerek ettiği bir dua olmalıydı, bir minnet ve tövbe duası, çünkü hararetli bir biçimde günah çıkaran genç başını teslimiyet içinde tekrar tekrar kürsüye eğiyor, yabancı kelimeleri artan bir tutkuyla tekrarlıyor, özellikle belli bir kelimeyi ölçsüz bir vecd halinde, git-tikçe daha hızlı ve ateşli bir biçimde söylüyordu. Daha önce de daha sonra da dünyanın hiçbir kilisesinde böyle dua edildiğini görmedim. Kasılmış elleriyle tahta kürsüyü kavramıştı; bütün vücudu içsel bir kasırganın etkisiyle sarsılıyor, bu kasırğa bazen doğrulmasına, bazen tekrar yere kapanmasına neden oluyordu. Artık hiçbir şey görmüyor, hissetmiyordu: İçindeki her şey başka bir dünyada, bir dönüşüm arafında ya da daha kutsal bir dünyaya açılan vecd kapısında gibiydi. Nihayet yavaş yavaş ayağa kalktı, istavroz çıkarıp zar zar bana doğru döndü. Dizle-

ri titriyordu, çehresi çok bitkin birininki gibi solgundu. Fakat beni gördüğünde gözleri parladı, gerçekten *dindar*, saf bir gülümseme başka âlemlere gitmiş yüzünü aydınlattı; bana yaklaştı, bir Rus gibi yerlere kadar eğildi, iki elimi birden tutup saygıyla dudaklarına götürdü: 'Sizi bana Tanrı gönderdi. Ona bunun için teşekkür ettim.' Ne diyeceğimi bilemedim. Ama isterdim ki birdenbire alçak sandalyelerin arkasından bir org sesi yükselsin, çünkü her şeyi başardığımı hissediyordum: Bu insanı kesin olarak kurtarmıştım.

Kiliseden, bir mayıs gününü andıran o günün parlayan, her tarafa yayılan ışığına geri çıktık: Dünya gözüme hiç bundan güzel görünmemişti. İki saat daha arabayla yavaş yavaş, her dönemeçte yeni bir manzara sunan, panoramik yoldan tepeye çıktık. Ama bir daha konuşmadık. Bu duygu patlamasından sonra söylenecek her söz yetersiz kalacaktı. Ve tesadüfen göz göze geldiğimizde utanarak gözlerimi ondan kaçırıyordum: Kendi mucizemi görmek beni fazla sarsıyordu.

Akşamüstü saat beşe doğru Monte Carlo'ya döndük. Akrabalarımın randevum vardı, iptal etmem mümkün değildi. Ayrıca doğruyu söylemek gerekirse içten içe bir molaya, aşırı bir şiddetle patlamış duygularımın gevşemesine de ihtiyaç duyuyordum. Çünkü bu kadar mutluluk fazlaydı. Hayatımda benzerini hiç yaşamadığım bu fazla ateşli, esrik halden sonra dinlenmem gerektiğini hissediyordum. O yüzden himayeme aldığım gençten benimle bir dakikalığına otelime gelmesini rica ettim; orada, odamda kendisine seyahat masrafı ve mücevheri rehinden alması için para verdim. Ben randevumdayken onun biletini almasını kararlaştırdık; sonra da akşam yedide, onu Cenova üzerinden evine götürecek tren kalkmadan yarım saat önce garın giriş salonunda buluşacaktık. Elimdeki beş banknotu ona uzattığımda tuhaf bir

biçimde dudakları soldu: 'Hayır... para... vermeyin... Lütfen para vermeyin!' dedi dişlerinin arasından, bir yandan da sinir içinde, zangır zangır titreyen parmaklarını çekiyordu. 'Para olmasın... para olmasın... bakamayacağım,' diye tekrarladı; fiziksel olarak sanki bir tiksinti ya da korkuya teslim olmuştu. Ama ben onun utancını yatıştırdım; bu sadece borçtu ve eğer kendini ezilmiş hissediyorsa, bana bir senet verebilirdi. 'Evet... evet... bir senet,' diye mırıldandı bakışlarını kaçırarak; ardından banknotları, sanki parmaklarına yapışıp kirletecekmişçesine, buruşturarak aldı, bakmadan cebine tıktı ve kovalanıyormuşçasına hızlı, savruk hareketlerle bir kâğıda birkaç kelime yazdı. Başını kaldırıp baktığında alnında ter damlaları vardı; içinden yükselen bir şey onu boğmaya çalışıyor gibiydi. Kâğıt parçasını bana uzatır uzatmaz titremeye başladı ve aniden –gayriihtiyari irkilerek geri çekildim– diz çöküp elbisemin eteğini öptü. Tarif edilemez bir jestti bu; inanılmaz güçlü etkisiyle bütün vücudum zangırdamaya başlamıştı. Her yanıma tuhaf bir ürperti sarmış, kafam allak bullak olmuştu, dolayısıyla ancak kekeleyerek şöyle diyebildim: 'Bu kadar minnettar olduğunuz için teşekkür ederim. Ama lütfen artık gidin! Akşam saat yedide garın girişinde vedalaşırız.'

Bana baktı, duygulandığını gösteren bir ısıltı gözlerini nemlendirdi; bir an bir şey söylemek ister gibi yaptı, bir an bana yaklaşacak gibi oldu. Ama sonra birden bir kez daha iki büklüm, yerlere kadar eğildi ve odadan çıktı."

Mrs. C. yine hikâyesine ara verdi. Ayağa kalkıp pencereye doğru yürüdü, dışarıya baktı ve uzun süre hiç kılmıdamadan durdu: Silueti çizilmiş gibi görünen sırtının hafif hafif, titreyerek sarsıldığını görüyordum. Birdenbire kararlı bir hareketle bana döndü, şimdiye kadar sakin ve mesafeli duran elleri aniden, sanki bir şeyleri yırtmak

istercesine sert bir ayırma hareketi yaptı. Sonra yüzüme haşin bir ifadeyle, neredeyse ters ters bakarak pat diye tekrar konuşmaya başladı:

“Tamamen dürüst olacağım konusunda size söz verdim. Ve bu sözün ne kadar gerekli olduğunu şimdi görüyorum. Çünkü o zamanlar bilmediğim ya da belki bilmek istemediğim birçok şeyi şimdi, kendimi ilk kez bu olayın bütün akışını baştan sona anlatmaya ve vaktiyle son derece katmanlı, karmaşık olan bir duygu için net kelimeler bulmaya zorlarken çok daha iyi görüyorum. Dolayısıyla kendime ve size katı ve kararlı bir biçimde gerçeği söyleyeceğim: O anda, genç adamın odadan çıktığı ve benim tek başıma kaldığım o saniyede –kendimi baygınlık geçirir gibi hissediyordum– kalbime sert bir darbe almış gibi oldum: Bir şey beni ölümüne yaralamıştı ama himayeme aldığım gencin aslında insanı duygulandıracak kadar saygı dolu duruşunda neyin beni böylesine acı verici şekilde incittiğini bilmiyordum ya da bilmeyi reddediyordum.

Ama şimdi, bütün geçmiş yabancı bir şey gibi içimden çekip çıkarmaya kendimi zorladığıma ve sizin tanıklığınız da bir şeylerin saklanması, utanç verici bir duygunun korkakça hasıraltı edilmesini kaldıramayacağına göre, bugün şunu çok iyi biliyorum: O sırada bana o kadar acı veren şey, hayal kırıklığıydı... Bu genç insanın böyle... böyle uslu uslu çekip gitmesinin... beni durdurmaya, benimle kalmaya çalışmamasının... beni tutup kendine çekmek üzere bir hamlede bulunmak yerine... çekip gitmesi yolundaki daha ilk teklifimi boynunu büküp saygıyla kabul etmesinin... bana yalnızca yoluna çıkan bir azize olarak hürmet etmesinin ve... ve beni bir kadın olarak görmemesinin yarattığı hayal kırıklığı.

Yaşadığım hayal kırıklığı buydu ve bunu kendime itiraf edemedim, ne o sırada ne de daha sonra ama bir

kadının hisleri her şeyi, kelimelere ve bilince ihtiyaç duymaksızın bilir. Çünkü... artık kendimi kandırmayıyım, bu insan beni o sırada kollarına alsaydı, beni isteseydi, onunla dünyanın öbür ucuna gider, kendi ismimi ve çocuklarımınkini lekelerdim... İnsanların söyleyeceklerini de iç mantığımı da umursamaz, onunla kaçırdım; tıpkı bir gün önce tanımadığı genç Fransız'la kaçan şu Madam Henriette gibi... Nereye ve ne kadarlığına diye sormaz, eski hayatıma bir an olsun dönüp bakmazdım... Paramı, ismimi, mal varlığımı, onurumu bu insan için feda ederdim... Gider dilenirdim ve muhtemelen bu dünyada beni sürükleyemeyeceği bayağılık olmazdı. Sadece bir kelime söyleyerek, bir adım atarak bana yaklaştıysaydı, beni tutmaya kalksaydı, insanlar arasında utanç ve saygınlık namına ne varsa bir kenara atardım; o anda kendimi ona o denli kaptırmıştım. Ama... size söyledim ya... tuhaf bir sarhoşluğa kapılmış olan bu insan bana ve içimdeki kadına bakmadı bile... Ve ben tam bir teslimiyet içinde onun için yanıp tutuştuğumu ancak kendimle baş başa kaldığım zaman, az önce aydınlık, neredeyse meleksi yüzünün ayaklandığı tutku karanlık bir biçimde içime geri düşüp terk edilmiş bir göğsün boşluğunda salınmaya başladığında hissettim. Güçlkle kendimi topladım; o randevuya gitmek şimdi iki kat zor geliyordu. Sanki alnımın üzerine demirden yapılmış, kafamı sıkın, ağır bir miğfer oturmuştu da ağırlığı altında yalpalıyordum: Nihayet diğer oteldeki akrabalarımın yanına vardığımda, adımlarım gibi düşüncelerim de birbirinden kopuyordu. Orada, lakırdı yağmurunun ortasında kaskatı oturuyor ve ara sıra irkiliyor, kafamı kaldırıp onların hareketsiz yüzlerine, bulutların ışık-gölge oyununa maruz kalmışçasına canlı olan o diğer yüzün yanında bana maske gibi ya da donuk gelen yüzlerine bakıyordum. Sanki ölülerin arasında oturuyordum; o

anki sosyal ortamın işte öylesine korkunç bir cansızlığı vardı ve fincanıma şeker atıp dalgın dalgın sohbete katılırken içimde sürekli, sanki kanımın fokurdayarak yukarı ittiği, izlemesi bana hararetli bir zevk veren ve –düşünmesi bile korkunç!– bir-iki saat sonra son kez göreceğim o çehre yükseliyordu. Gayriihtiyari hafifçe içimi çekmiş ya da inlemiş olmalıyım, çünkü birden eşimin kuzeni olan hanım bana doğru eğilerek neyim olduğunu sordu, kendimi iyi hissetmiyor muydum, çok solgun ve sıkıntılı görünüyordum. Bu beklenmedik soru bana süratle ve kolayca hızlı bir bahane yarattı, aslında şiddetli migren ağrım olduğunu söyledim ve o nedenle dikkat çekmeden oradan ayrılmama müsaade etmesini istedim.

Serbest kalır kalmaz derhal otelime koştum. Orada yalnız kalınca tekrar bir boşluk, bir terk edilmişlik duygusuna kapıldım ve o gün ebediyen terk etmek durumunda olduğum o genç insana duyduğum arzu her yanıma sardı. Odanın içinde dolandım durdum, amaçsızca çekmeceleri açıp kapadım, elbisemi ve kemerimi değiştirdim, ardından bir anda kendimi, bu kadar süslenerek onu kendime bağlayabilir miyim diye soran bakışlarla aynanın önünde buldum. Ve birden kendimi anladım: Onu bırakmamak için her şeyi yapacaktım! Bu istek, belirleyici bir saniye içinde karara dönüştü. Aşağıya, kapıdaki görevliye giderek akşam treniyle oradan ayrılacağımı haber verdim. Artık elimi çabuk tutmam gerekiyordu: Zile basıp eşyayı toplamama yardım etmesi için oda hizmetçisini çağırdım, zaman daralıyordu; hizmetçiyle beraber acelede yarışarak elbiseleri ve ufak tefek kişisel eşyayı bavullara tıkıştırırken hazırladığım sürprizin hayalini kuruyordum: Ona trene kadar eşlik edecek ve son anda, en son anda, vedalaşmak için elini uzattığında, birdenbire trendeki şaşkının yanına biniverecektim; o geceyi, ertesi geceyi, beni istediği müddetçe her geceyi onun-

la geçirecektim. Haz ve heyecan dolu bir tür sarhoşluk kanımda geziyordu, elbiseleri bavulun içine atarken ara sıra hizmetçiyi yadırgatacak şekilde kahkaha atıyordum: Hissettiğim kadarıyla, duyularım birbirine girmişti. Ve uşak bavulları almak üzere geldiğinde ilk başta adamın yüzüne tuhaf tuhaf baktım, içim heyecanla dolup taşarken pratik konuları düşünmek zordu.

Zaman daralıyordu, saat tam yedi olmalıydı, trenin kalkmasına en iyi ihtimalle yirmi dakika vardı; elbette, diye teselli ediyordum kendimi, oraya gidişim artık veda sayılmazdı, ne de olsa ona yolcuğunda, razı olduğu müddetçe eşlik etmeye karar vermiştim. Uşak bavulları dışarı taşıdı, ben de hesabımı kapatmak üzere aceleyle otelin muhasebesine gittim. Tam müdür paranın üstünü geri uzatmıştı ki, tam yoluma devam ediyordum ki, bir el hafifçe omzuma dokundu. Yerimden sıçradım. Sahte rahatsızlığımdan ötürü huzursuz olup beni görmek için arkamdan gelen kuzendi bu. Gözlerim karardı. Şu anda onunla zaman kaybedemezdim, geciktiğim her saniye vahim bir vakit kaybıydı ama onunla en azından bir müddet konuşup sorularını cevaplama nezaketini göstermek zorundaydım. 'Gidip yatmalısın,' diye ısrar etti, 'kesinlikle ateşin var.' Gerçekten de ateşim olmalıydı, çünkü nabzım sertçe şakaklarımda atıyordu ve ara sıra, bayılmak üzereyken olduğu gibi gözümün önünden mavi gölgeler geçtiğini hissediyordum. Buna rağmen karşı çıktım; her kelime beni yakarken ve aslında onun bu zamansız ilgisini elimin tersiyle itmek isterken minnettar görünmeye çalışıyordum. Fakat istenmeyen bu endişeli ziyaretçi kaldı, kaldı, bana kolonya tuttu, soğuk kolonyayla şakaklarımı bizzat ovma konusunda ısrar etti. Ben-se o sırada dakikaları sayıyor, aynı anda hem genç adamı hem de bu işkenceyi andıran ilgiden kaçmak için nasıl bir bahane bulabileceğimi düşünüyordum. Ve huzursuz-

luğum arttıkça karşımdaki hanıma daha da şüphe uyandırıcı görünüyordum: En sonunda neredeyse emredercesine benden odama gidip yatmamı istedi. O sırada –tavsiyelerinin arasında– birden salonun ortasındaki saate baktım: Yedi buçuğa iki dakika vardı, yedi otuz beşte tren kalkıyordu. Ve aniden sertçe, ümitsiz birinin kaba umursamazlığıyla kuzenin elini resmen ittim: 'Hoşça kalın, benim gitmem gerek!' Ve onun donup kalan bakışlarıyla ilgilenmeden, etrafıma bile bakmadan, şaşkına dönen otel görevlilerinin önünden süratle geçerek kapıdan sokağa çıkıp koşa koşa gara gittim. Bavullarımla orada bekleyen uşağın telaşlı el kol hareketlerini görünce daha uzaktan vaktin geldiğini anladım. Gözüm dönerek turnikeye doğru koştum ama orada da kondüktör beni durdurdu: Bilet almayı unutmuştum. Ve ben neredeyse zor kullanarak, buna rağmen perona girmeme izin vermesi konusunda adamı ikna etmeye çalışırken tren hareket etti: Bütün uzuvlarım titreyerek gözümü dikip baktım, en azından vagon pencerelerinin birinden son bir bakış yakalarım diye, bir el sallama, bir selam... Fakat trenin sürati sebebiyle yüzünü seçemedim. Vagonlar önümden gittikçe hızlanarak geçiyordu ve bir dakika sonra, karan gözlerimin önünde yoğun, siyah bir duman bulutundan başka bir şey kalmadı.

Oracıkta taş kesilmiş vaziyette Tanrı bilir ne kadar kaldım, çünkü belli ki uşak cesaretini toplayıp koluma dokunmadan önce defalarca bana seslenmişti. Ancak bu dokunuşla irkilip kendime geldim. Bavullarımı tekrar otele taşıyın mı diye soruyordu. Toparlanmam birkaç dakika sürdü; hayır, bu imkânsızdı, o gülünç, paldır küldür çıkışımdan sonra geri dönemezdim, ayrıca dönmek de istemiyordum, asla; dolayısıyla yalnız kalmak için sabırsızlanarak adama bavulları emanete bırakmasını söyledim. Ancak ondan sonra, salonda gürültüyle toplanıp da-

ğılan insanlardan oluşan ve durmadan yenilenen kalabalığın ortasında tekrar düşünmeye, düşüncelerimi netleştirmeye, kendimi öfke, pişmanlık ve umutsuzluk karışımı bu ümitsiz, acı verici boğulma hissinden kurtarmaya çalıştım, çünkü –neden itiraf etmeyeyim?– son görüşmemizin benim yüzümden harcanmış olması yakıcı bir keskinlikle, acımasızca içimi oyuyordu. Bu gittikçe daha zalim bir biçimde derine batan kızgın bıçak öyle bir acı veriyordu ki, çığlık atabilirdim. Herhalde ancak tutkuya tamamen yabancı insanlar belli anlarda böyle çığ gibi ani, kasırgayı andıran tutku patlamaları yaşarlar: O anlarda, kullanılmayan güçlerin yıllarca biriken hıncı insanın göğsüne çullanır. Ne öncesinde ne de sonrasında, en büyük cüreti göstermeye –sakladığım, biriktirdiğim, derli toplu tuttuğum hayatımı bir kalemde silmeye– hazır olduğum ve birden önümde tutkumun âcizce tosladığı bir anlamsızlık duvarı beliren o saniyedekine benzer bir sürpriz ve bana böylesine öfke veren bir çaresizlik yaşadım.

Daha sonra yaptıklarına gelince; tabii ki aynı şekilde onlar da anlamsızca olacaktı, ahmakça, hatta aptalca, bunları anlatmaya neredeyse utanıyorum ama hiçbir şeyi saklamayacağım konusunda kendime de size de söz verdim: Ben... ben onu tekrar bulmaya çalıştım... Yani onunla geçirdiğim her ânı geri çağırdım... Bir güç beni, bir gün önce birlikte bulunduğumuz yerlere çekti, bahçede onu kalkmaya zorladığım banka, onu ilk kez gördüğüm oyun salonuna, hatta o uygunsuz otele, sırf geçmişi tekrar, tekrar yaşamak için... Ertesi gün de arabayla kıyı boyunca aynı yolu kat etmek istedim ki her kelime her hareket içimde tekrarlansın; evet, perişanlığım işte böylesine saçma, böylesine çocukçaydı. Fakat bütün o yaşananların nasıl da sağanak misali üzerime yağdığını bir düşünün; tek hissettiğim, sersemletici tek bir darbeydi. Ama şimdi, o keşmekeşten fazlasıyla sert bir biçimde

çıkmamın ardından, kaçamak yaşanan her şeyi hafıza dediğimiz o sihirli kendini kandırma aracı sayesinde bir kez daha yudum yudum, tadını çıkararak hatırlamak istiyordum. Elbette bunlar insanın ya kavrayabileceği ya da kavrayamayacağı şeylerdir. Belki de onları anlamak için yanan bir yüreğe ihtiyaç var.

Böylece ilk olarak onun oturduğu masayı bulmak ve orada, bütün ellerin arasında onunkileri hayal etmek üzere oyun salonuna gittim. İçeri girdim: Onu ilk gördüğüm yer ikinci salondaki sol masaydı, hatırlıyordum. Her bir jesti hâlâ tüm canlılığıyla gözümün önündeydi; oturduğu yeri uyurgezer gibi gözlerimi kapatıp ellerimi öne uzatarak bile bulabilirdim. İçeri girip salonu geçtim. Ve o sırada... kapıdan gözlerimi kalabalığa çevirdiğimde... tam o anda çok tuhaf bir şey yaşadım... onu hayal ettiğim yerde, tam orada –ateşim çıktığı için halüsinasyon görüyor olmalıyım!– gerçekten de o oturuyordu... O... o... az önce rüyada gibi gördüğüm şekilde... Tıpkı dünkü gibi, gözlerini rulet topuna dikmiş, hayalet misali bembeyaz... Ama... o... o... kesinlikle o...

Az kalsın çılgın atacaktım, öylesine korkmuştum. Fakat bu delice sanrı karşısında korkumu zapt etmeye çalışarak gözlerimi kapadım. 'Aklını kaçırdın sen... hayal görüyorsun... nöbet geçiriyorsun,' dedim kendi kendime. 'Bu mümkün değil, halüsinasyon görüyorsun... yarım saat önce bu şehirden ayrıldı.' Ancak ondan sonra gözlerimi açabildim. Ne korkunçtur ki az önceki gibi orada oturuyordu, kanlı canlı karşımdaydı... Bu elleri milyon tane elin içinde tanırdım... Hayır, hayal görmüyordum, bu oydu. Bana yemin ettiği halde gitmemişti, çılgın adam karşımda oturuyordu; evine dönmesi için verdiğim parayı yeşil masaya koymuş, ben ümitsizce kalbimi ona feda ederken o, tutkusuna kapılıp kendini kaybetmiş bir halde oyun oynuyordu.

Öne doğru ani bir hamle yaptım: Gözlerimden öfke fışkırıyordu; öyle yakıcı, delice bir öfkeye kapılmıştım ki, o yeminini bozan, benim güvenimi, hislerimi, fedakârlığımı böylesine rezilce kötüye kullanan adamın gırtlığını sıkabilirdim. Ama kendimi tuttum. Kasti bir yavaşlıkla (bilseniz nasıl bir gayrete mal oluyordu!) masaya yaklaşıarak tam karşısına geldim, bir bey nazikçe bana yer verdi. Aramızda iki metrelik yeşil bir örtü vardı ve ben, bir piyesi balkondan seyredercesine onun yüzüne, daha iki saat önce minnetle parladığını, Tanrı inayetinin ışığıyla aydınlandığını gördüğüm ve şimdi bir kez daha tutkunun cehennem ateşinde titreyerek sönüp giden yüze bakıyordum. Eller, daha akşamüstü kutsal bir yemin ederken kilisadaki sandalyelerin üzerinde birbirine kenetlenmiş halde gördüğüm o eller, şimdi yine bükülmüş, şehvetli vampirler gibi paranın içinde geziniyordu. Çünkü kazanmıştı; çok, hem de çok kazanmış olmalıydı: Önünde jeton, altın ve banknotlardan oluşan karmakarışık bir yığın ısıldıyor, parmakları, titreşim, gergin parmakları bu dağınık, özensiz yığının içinde keyifle uzanmış yüzüyordu. O parmakların tek tek banknotları nasıl da okşarcasına tutup katladığını, madenî paraları çevirip okşadığını, sonra da birden, ani bir hamleyle bir avuç dolusunu kavrayıp dörtgenlerden birinin ortasına fırlattığını görüyordum. Çok geçmeden burun kanatları yine eskisi gibi uçarcasına seğirmeye başladı, krupiyenin bağırışı hırsıyla yanıp sönen gözlerini paralardan koparıp zıplayan topa yöneltti; adeta kendinden geçmiş, dirsekleri yeşil masaya çivilenmişti. Bütün o iptilasî şimdi geçen akşamkinden çok daha korkunç çok daha dehşet verici görünüyordu, çünkü her hareketi içimde safça yer verdiğim, adeta altın zeminde parlayan o diğerk resmi öldürüyordu.

Birbirimize iki metre mesafede nefes alıp veriyorduk; ben gözlerimi ona dikmiştim, o ise benim farkımda

değildi. Beni görmüyordu, hiç kimseyi görmüyordu; bakışları sadece paralara kayıyor, ara sıra geri yuvarlanan rulet topuyla birlikte yanıp sönüyordu: Bütün duyuları çılgınca bir hızla dönen o yuvarlağa hapsedilmiş, onu kovalıyordu. Bu oyun bağımlısının gözünde bütün dünya, bütün insanlık eriyerek o dört köşe, gergin örtü parçasında toplanmıştı. Ve biliyordum ki orada saatlerce dursam yine de benim varlığımı hiçbir şekilde algılamazdı.

Ama daha fazla dayanamadım. Ani bir kararla masanın etrafından dolaşıp onun arkasına gittim ve sertçe omzunu tuttum. Bakışlarını bana çevirdi ve bir an için camlaşmış gözbebekleriyle bir yabancıya bakar gibi baktı; tıpkı dürte dürte, zar zor uyandırılan ve dumanlı kafanın etkisiyle bakışları hâlâ bulanık ve mahmur bir sarhoş gibi. Ardından beni tanır gibi oldu, ağzı titreyerek açıldı, bana sevinçle baktı ve alçak sesle, belli belirsiz, gizemli bir samimiyetle kekelemeye başladı: 'İyi gidiyor... içeri girip onun burada olduğunu gördüğüm anda anladım... hemen anladım...' Ne demek istediğini bilmiyordum. Tek bildiğim, oyundan sarhoş olduğu, bu çılgın adamın her şeyi unuttuğuydu; yeminini, randevusunu, beni, dünyayı... Fakat o iptilası içinde kendinden geçişi bile benim için öylesine çekiciydi ki, ister istemez konuşmasına izin verdim ve etkilenmiş bir halde kimin orada olduğunu sordum.

'Bakın orada, tek kollu Rus general,' diye fısıldadı sihirli sırrı kimse duymasın diye bana iyice yanaşarak. 'İşte orada, beyaz favorileri ve arkasında uşağı var. Hep kazanıyor, onu dün de izledim, bir sistemi olmalı, ben de hep onunla aynı sayıya para koyuyorum... Dün de sürekli kazandı... Yalnız ben, o giderken oynamaya devam etmek gibi bir hata yaptım... Bu benim hatamdı... Dün yirmi bin frank kazanmış olmalı... Bugün de her elde kazanıyor... Şimdi o ne yaparsa ben de onu yapıyorum... şimdi...'

Birden lafını yarıda kesti, çünkü krupiyeye o çatlak se-

siyle, '*Faites votre jeu!*'¹ diye bağırmıştı; genç adamın bakışları yalpalayarak ileri yöneldi ve hırsıyla, beyaz sakallı Rus'un ağırbaşlı ve soğukkanlı bir biçimde oturarak düşünceli bir edayla önce bir altını, sonra tereddüt ederek ikincisini dördüncü bölmeye koyduğu yere çevrildi. Önümdeki ateşli eller hemen para yığınının dalarak bir avuç altını aynı yere fırlattı. Ve bir dakika sonra krupiyeye '*Zéro!*'² diye bağırıp tırmığı tek bir dönüşle bütün masayı boşaltırken genç adam uçup giden paraların arkasından bir mucizeye bakar gibi bakakaldı. Ama sanmayın ki sonra bana döndü; hayır, beni tamamen unutmuştu, ben hayatından çıkmış, kaybolmuş, geçip gitmiştim; alarm halindeki bütün duyuları sadece, tam bir kayıtsızlık içinde iki altını daha elinde sallayarak kararsızca hangi sayıya koyacağını düşünen Rus generale odaklanmıştı.

Kapıldığım öfkeyi, ümitsizliği size anlatamam. Ruh halimi düşünsenize: Bütün hayatınızı feda ettiğiniz bir insan için, onun boşta kalan elini hafifçe sallayarak kovaladığı bir sinekten farksız olmak... İçimden yine o hiddet dalgası geçti. Genç adamın kolunu öyle bir kavradım ki, yerinden sıçradı.

'Derhal ayağa kalkacaksınız!' diye fısıldadım kulağına çok alçak bir sesle ama emredercesine. 'Bugün kilisede ettiğiniz yemini hatırlayın, sizi sahtekâr, sefil insan!'

Etkilenmiş ve solgun bir yüzle bana bakakaldı. Birden gözlerinde dayak yemiş bir köpeğin ifadesi belirdi, dudakları titremeye başladı. Bütün olup biteni bir anda hatırlamış ve kendinden korkmaya başlamış gibiydi.

'Evet... evet...' diye kekeleydi. 'Ah Tanrım, Tanrım... evet... geliyorum, affedersiniz...'

1. (Fr.) Oyununuzu oynayın. (Ç.N.)

2. (Fr.) Sıfır. (Ç.N.)

Hemen ardından elleri bütün parayı toplamaya başladı; önce hızlı, kararlı ve sert ama sonra gittikçe yavaşlayan ve adeta bir karşı kuvvet tarafından engelleniyormuş gibi görünen hareketlerle. Bakışları yine o sırada para koyan Rus generale takılmıştı.

‘Sadece bir dakika daha...’ diyerek aynı bölmeye çabucak beş altın attı. ‘Son bir oyun... Yemin ederim, sonra hemen geleceğim... Sadece bu oyun... sadece...’

Ve sesi yine sönüp gitti. Rulet topu yuvarlanmaya başlamış, onu da beraberinde sürüklemişti. Bu müptela adam bir kez daha benden, kendinden uzaklaşmış, kaygan çukurunda minicik topun yuvarlanıp zıpladığı çarkla birlikte son sürat dönüyordu. Yine krupiye bağırdı, yine tırmık önünden beş altını çekip aldı; kaybetmişti. Ama arkasını dönmedi. Beni unutmuştu; tıpkı ettiği yemini, bana daha bir dakika önce verdiği sözü unuttuğu gibi. Hırslı eli yine eriyip giden paranın ardından seğirtiyor, sarhoş bakışları sadece arzusunun mıknatısına, karşındaki, ona şans getiren adama doğru çekiliyordu.

Artık sabrım tükenmişti. Onu bir kez daha ama bu kez sertçe dürttüm. ‘Çabuk ayağa kalkın! Hemen! Son bir oyun demiştiniz...’

İşte tam o anda beklenmedik bir şey oldu. Birden silkinip arkasını döndü ama bana bakan yüzü uysal ve kafası karışık bir adamın değil, bir delinin yüzüydü, çakmak çakmak gözleri ve sinirden titreyen dudaklarıyla bir öfke yumağıydı. ‘Beni rahat bırakın!’ diye bağırdı. ‘Gidin buradan! Bana uğursuzluk getiriyorsunuz. Ne zaman siz burada olsanız kaybediyorum. Dün de öyle oldu, bugün de. Defolun gidin!’

Bir an için taş kesildim. Ama onun geçirdiği cinnet yüzünden benim öfkem de kontrolden çıkmıştı.

‘Ben mi size uğursuzluk getiriyorum?’ diyerek üstüne yürüdüm. ‘Sizi yalancı, sizi hırsız, bir de bana yemin

etmiştiniz...' Fakat daha fazla devam edemedim, çünkü müptela adam yerinden fırlamış, hareketlenen kalabalığa aldırmaksızın beni itiyordu. 'Beni rahat bırakın!' diye bağırdı avaz avaz. 'Sizin vesayetinizde değilim... İşte... işte... alın paranızı!' Ve yüz franklık birkaç banknotu bana doğru fırlattı. 'Artık beni rahat bırakın!'

Bu sözleri etrafımızı çepeçevre saran yüzlerce insanı umursamadan, bir müptela gibi avazı çıktığı kadar bağırarak söylemişti. Herkes gözünü dikmiş bakıyor, fısıldaşıyor, eliyle işaret ediyor, gülüyordu; bitişik salondan bile meraklı insanlar gelip tepemize doluşmuştu. Kendimi sanki elbiselerim vücudumdan sıyrılmış da bütün bu meraklıların önünde çırlıçıplak duruyormuş gibi hissediyordum... Krupiye yüksek ve buyurgan bir sesle, '*Silence, Madame, s'il vous plaît!*'¹ dedikten sonra tırmığıyla masaya vurdu. Bana söylüyordu, bu aşağılık adamın sözleri banaydı. Yerin dibine girmiş bir halde, utanç içinde, fısır fısır konuşan meraklıların karşısında önüne para fırlatılan bir fahişe gibi duruyordum. İki yüz, üç yüz utanmaz göz yüzüme yapışmıştı ve tam o anda... bu aşağılanma ve utanç fırtınasından kaçmak için ezilip büzülerek bakışlarımı kaçırdığımda gözlerim şaşkınlıktan adeta taşlaşmış bir çift gözle karşılaştı: Eşimin kuzeni afallamış vaziyette, ağzı bir karış açık, adeta korkudan havada kalmış eliyle bana bakıyordu.

İşte bu beni can evimden vurdu: Daha o harekete geçmeden, şaşkınlığını üzerinden atamadan fırlayıp salondan çıktım: Koşa koşa banka, bir gün önce o müptelayı sürüklediğim banka gittim. Ve aynı güçsüzlük, aynı tükenmişlik, aynı parçalanmışlıkla sert, acımasız tahtanın üzerine çöktüm.

1. (Fr.) Sessiz olun hanımefendi, lütfen. (Ç.N.)

Bütün bunlar yirmi dört yıl önceydi ama ne zaman o genç adamdan yediğim azarla kırbaçlanarak binlerce yabancı insanın önünde durduğum ânı hatırlasam kanım damarlarımda donar. Ve şunu korkuyla hissederim ki, daima iddialı bir dille ruh, zihin, duygu olarak nitelediğimiz, acı dediğimiz şey aslında son derece zayıf, zavallı, jöle gibi yapış yapıştır; çünkü bütün bunlar en üst seviyeye ulaştığında dahi ıstırap içindeki bedeni, eziyet çeken vücudu paramparça etmeyi başaramaz, çünkü düşüp ölmek ya da şimşek çarpmış bir ağaç gibi devrilmek yerine, akmaya devam eden kanımızla böyle zamanlara dayanırız. Bu acı sadece bir an için, bir saniyeliğine kolumu bacağıma keser gibi oldu; nefessiz, hissiz bir halde, sadece ölmek zorunda olduğuma dair neredeyse şehvetli bir önseziyle o banka çöktüm. Ama dedim ya, her acı korkaktır, zihnimizde saklı olan bütün ölüm tutkusundan çok daha güçlü bir biçimde etimizde saklı olan o karşı konulamaz yaşama isteği karşısında geri çekilir. Böyle bir duygu parçalanmasının ardından, nasıl olduğunu anlayamadığım bir şekilde yine de ayağa kalktım; tabii ne yapacağımı bilmeden. Ve birden, bavullarımın garda olduğu aklıma geldi ve içimden bir ses yükseldi: Uzaklaş, uzaklaş, uzaklaş, yeter ki uzaklaş buradan, bu lanetli cehennemden. Kimseye aldırmadan gara koşup Paris'e giden bir sonraki trenin kaçta kalkacağını sordum, görevli saat onda kalkacağını söyledi, derhal bagajımı teslim ettim. Saat onda: O korkunç karşılaşmanın üzerinden tam yirmi dört saat geçmiş olacaktı; o yirmi dört saat çelişkili duyguların değişken havasıyla öylesine doluydu ki, iç dünyam ebediyen parçalanmıştı. Fakat ilk başta hissettiğim tek şey, içimde hiç durmadan, davul vuruşu gibi ritmik bir şekilde tekrarlanan o bir tek kelimeydi: Uzaklaş! Uzaklaş! Uzaklaş! Bu şehirden uzaklaşmalıyım, kendimden uzaklaşmalıyım, eve, yakınlarımın yanına, eski hayatıma dön-

meliydim! Geceyi Paris'e giden trende geçirdim, orada bir gardan diğerine geçtim ve dosdoğru Boulogne'a, Boulogne'dan Dover'e, Dover'den Londra'ya, Londra'dan da oğluma gittim; bütün bunlar bir solukta, düşünüp taşınmadan, ölçüp biçmeden oldu, kırk sekiz saat, uyumadan, tek kelime etmeden, yemeden geçen kırk sekiz saat; ve bu zaman zarfında trenin tekerlekleri o bir tek kelimayle dönüyordu: Uzaklaş! Uzaklaş! Uzaklaş! En sonunda, herkese sürpriz olacak şekilde oğlumun çiftlik evinden içeri girdiğimde, hepsi korkuyla ayağa fırladı: Halimdeki, bakışlarımdaki bir şeyler beni ele vermiş olmalı. Oğlum sarılıp öpmek istedi. Kendimi geri çektim: Onun, kirlenmiş saydığım dudaklara temas edecek olması düşüncesi benim için katlanılmazdı. Bütün soruları cevaplamayı reddettim, tek istediğim banyo yapmaktı, çünkü seyahatin kiriyle birlikte o müptelanın, o rezil adamın tutkusundan üstüme yapışıp kalmış gibi gelen diğer her şeyi de vücudumdan temizlemek için buna ihtiyacım vardı. Ardından ayaklarımı sürüyerek üst kattaki odama çıktım ve on iki-on dört saat boyunca, daha önce ve daha sonra hiç uyumadığım ağır, derin bir uyku uyudum; öyle ki, o uykudan kalktığımda bir tabutta yatmanın, ölmenin ne demek olduğunu öğrenmiştim. Akrabalarım benimle, bir hastayla ilgilenir gibi ilgileniyorlardı ama onların şefkati bana sadece acı veriyordu; gösterdikleri derin hürmet karşısında utanç duyuyor ve delice, çılgınca bir tutku uğruna hepsine nasıl ihanet ettiğimi, onları unuttuğumu ve terk ettiğimi birdenbire haykırmamak için sürekli kendimi tutmak zorunda kalıyordum.

Sonra yine, amaçsızca, kimseyi tanımadığım küçük bir Fransız şehrine gittim; çünkü dışarıdan bakan herkesin daha ilk bakışta ayıbımı, geçirdiğim değişimi anlayacağı kuruntusu peşimi bırakmıyordu, kendimi ruhumun en derinlerine dek işte öylesine aldatılmış ve kirletilmiş

hissediordum. Bazen, sabah yatağımda uyandığımda gözlerimi açmaya deli gibi korkuyordum. Birden yabancı, yarı çıplak bir insanın yanında uyandığım o gecenin anısı geri geliyordu ve gelince de, tıpkı o zaman olduğu gibi, hemen ölmekten başka bir şey istemiyordum.

Ama neticede zamanın büyük bir gücü ve yaşlanmanın duygular üzerinde tuhaf, değerini azaltan bir etkisi vardır. İnsan ölümün yaklaştığını hissederek; ölümün siyah gölgesi yolumuza vurunca yaşananlar matlaşır, iç dünyamızı eskisi kadar sarsmamaya başlar ve tehlikeli etkisini büyük ölçüde kaybeder. Yavaş yavaş sarsıntıyı atlattım; uzun yıllar sonra da bir toplulukta tanıştığım, Avusturya Elçiliği'nden bir ataşe, genç bir Polonyalı, sorduğum soru üzerine bana o aileden bahsedip kuzeninin oğullarından birinin on yıl önce Monte Carlo'da kendini vurduğunu söylediğinde titremedim bile. Bu bana artık acı vermiyordu; hatta belki de –o genç adamın bencilliğini niye yadsıyayım ki?– rahatlamıştım, çünkü böylelikle günün birinde onunla tekrar karşılaşma yolundaki son korkum da ortadan kalkmıştı: Kendi hafızam dışında aleyhime tanıklık edecek kimse yoktu. O zamandan beri daha sakinim. Yaşlanmak, artık geçmişten korkmamaktan başka bir şey değil.

Neden birdenbire sizinle kendi kaderim hakkında konuşmak istediğimi artık anlamışsınızdır. Siz Madam Henriette'i hararetle savunup yirmi dört saatin bir kadının kaderini belirleyebileceğini söylediğinizde sanki beni kastetmişsiniz gibi hissettim: Size minnettardım, çünkü kendimi ilk kez adeta onaylanmış hissediyordum. Ve şöyle düşündüm: Bir kez olsun içimdekini anlatayım, belki sırtımdaki bu yükten kurtulurum ve geçmişe bakışımdaki bu mütemadi donukluk çözülür, o zaman belki yarın gidip bir zamanlar kaderimle karşılaştığım salona girerim; ondan ve kendimden nefret etmeden. O zaman ruhum-

daki taş kalkıp bütün ağırlığıyla geçmişin üzerine oturur ve onun yeniden canlanmasını engeller. Size bütün bunları anlatabilmem benim için iyi oldu; şimdi kendimi hafiflemiş ve hatta neredeyse mutlu hissediyorum... Bunun için size teşekkür ederim.”

Bu sözleri söylerken birden ayağa kalkmıştı; konuşmasının bittiğini anladım. Biraz çekingen bir tavırla bir şeyler söylemeye çalıştım. Ama duygulandığımı hissetmiş olmalı ki hemen karşı çıktı.

“Hayır, lütfen konuşmayın... Bana cevap vermenizi ya da bir şey söylemenizi istemiyorum... Beni dinlediğiniz için teşekkürlerimi kabul edin, iyi yolculuklar dilerim.”

Karşımda durup vedalaşmak üzere elini uzattı. Gayriihtiyari yüzüne baktığımda, bu yaşlı kadının müşfik ve aynı zamanda hafif mahcup bir ifade taşıyan çehresi bana dokunaklı bir biçimde harika geldi. Birdenbire yanaklarından beyaz saçlarına kadar bütün yüzünün kızarması geçmişteki tutkunun yansıması mıydı, allak bullak oluşundan mıydı bilmiyorum ama karşımda sanki anılarla aklı karışmış ve kendi itirafından utanmış bir genç kız vardı. Duygularıma daha fazla hâkim olamayarak ona olan hürmetimi tek bir kelimeyle olsun göstermek istedim. Ama boğazım tılandı. Bunun üzerine eğilip bir sonbahar yaprağı gibi hafifçe titreyen, buruşuk elini saygıyla öptüm.

STEFAN ZWEIG'IN 1920'Lİ YILLARDA
KALEME ALDIĞI "BİLİNMEYEN BİR
KADININ MEKTUBU" VE "BİR KADININ
HAYATINDAN 24 SAAT" ADLI ÖYKÜLER
OKURU İNSAN RUHUNUN
DEHLİZLERİNE DOĞRU BİR YOLCULUĞA
ÇIKARIYOR: RUHTA İZ BIRAKAN ANLAR,
İNSANIN YAZGISINI DEĞİŞTİREN
KARŞILAŞMALAR, YENİLGİLER VE
HAYAL KIRIKLIKLARI İNSANIN
VARLIĞINI ESİR ALAN TUTKUNUN
FARKLI VEÇHELERİ EKSENİNDE
ÖYKÜLENİYOR.

ZWEIG'IN ÖYKÜLERİ İNSAN
PSİKOLOJİSİNE DAİR DERİNLİKLİ
GÖZLEM GÜCÜNÜ HER SATIRDA BİR
KEZ DAHA HİSSETTİRİYOR.

